

Modelář

a modely

● **Hawk Red Arrows**

● **Mercedes řady S**

● **Dvaatřicetiny**

● **Centaur**

● **Spitfire V**

● **Pokojáček**

eduard

eduard

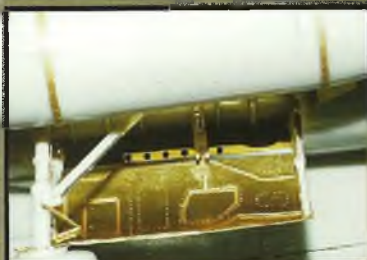

FOKKER E.IV
7024 1/72

ProfiPACK
FOKKER E.IV
7025 1/72

48 391 F-16A Plus MLU

35 467 M-60 Blazer (Italeri)

KVĚTNOVÉ NOVINKY

GAVR-PLASTIKOVÉ MODELY 1/48
505 1201 Lavočkin La-7

FOTOLEPTY ZOOM 1/48
FE 167 Fw 190 D-9 (Tamiya)

PLASTIKOVÉ MODELY 1/72
7024 Fokker E.IV

FOTOLEPTY ZOOM 1/72
SS 185 A-7E Corsair II (Italeri)

FOTOLEPTY 1/35
35 457 Pz 101 CVR(T) Scorpion (AFV)
35 459 M-981 FISTV (Academy)
35 462 Sc.Kfz.184 Ferdinand (Dragon)
35 464 LVT(A)1 Aligator (Italeri)
35 465 SU-122 (Tamiya 35083)
35 467 M-60 Blazer (Italeri)
35 474 M-3 Grand s novějším
typem blatníků (Tamiya 35041)

EXPRESS MASK 1/32
XL 036 Mig-21MF (Trumpeter)

EXPRESS MASK 1/48
XF 165 Mirage 2000C (Italeri)
XF 167 Mirage 2000C (Heiler)
XF 168 Fw 189 (AFM)
XF 172 A-29 Invader (Monogram)
XF 174 L-29 (MPM)
XF 175 Lancaster (Tamiya)
XF 176 F-16 DJ (Hasegawa)

FOTOLEPTY 1/72
72 382 Fw 190A-3 vzletové klácky (Tamiya)

EXPRESS MASK 1/72
XS 172 SH-90 Sea Hawk (Hasegawa)
XS 178 Su-26 (Italeri/Bilek)
XS 180 BF 109F (Italeri)
XF 184 EC-135 (Revell)
XF 185 OV-10 Mohawk (Hasegawa)

BAREVNÉ FOTOLEPTY 1/72
73 002 Uplatňovací pásy Luftwaffe pro stíhačky
73 003 Uplatňovací pásy Luftwaffe pro bombardéry
73 005 Uplatňovací pásy RAF 2. světová

FOTOLEPTY 1/48
48 391 F-16A Plus MLU (Hasegawa)
48 392 Bf 108 (Eduard)

EXPRESS MASK 1/35
XT 050 SU-122 masky

eduard www.eduard.cz

Modelář

Měsíčník pro všechny modeláře
6 červen 2002 ročník 53

Vydavatel: AEROMEDIA, a. s.
(IČO 25133322)

www.aeromedia.cz, www.letectvi.cz
v licenci Prázké vydavatelské společnosti

Adresa redakce: Modelář
Radlická 2, 150 00 Praha 5
Tel. (+420-2) 5731 0336,
Fax: (+420-2) 5731 0335
E-mail: model@aeromedia.cz

Obchodní a inzertní oddělení:
Aeromedia, a. s., Baranova 31,
130 00 Praha 3
Tel.: (+420-2) 2272 5162,
E-mail: obchod@aeromedia.cz
Radkovou inzerci přijímá redakce
Zásilková služba a předplatné:
(02) 51 56 05 05

Šéfredaktor: Martin Salajka
(salajka@aeromedia.cz)

Redakční rada:

Ing. Lubomír Koutný a Ing. Bohumil Votýpka
(letadla), Jiří Kašpar (rakety), Jiří Lejsek (lodě),
Tomáš Obermajer (železnice)

Objednávky a zvýhodněné předplatné:
Aeromedia, a.s., Baranova 31,
130 00 Praha 3

Tel.: (+420-2) 2272 5162,
E-mail: obchod@aeromedia.cz

Cena časopisu 45 Kč (53 Sk)

Celoroční předplatné 540 Kč/636 Sk za 12 čísel,
pololetní 270 Kč/328 Sk za 6 čísel.

Zvýhodněné předplatné pouze
u společnosti Aeromedia:
roční 444 Kč, pololetní 234 Kč.

Rozšiřuje PNS, Mediaprint, Tran spress, vy-
brané modelářské prodejny a další distributoři.

Distribuci, předplatné a inzerci pro Sloven-
skou republiku zabezpečuje:
Magnet-Press Slovakia s. r. o., P.O. BOX 169,
830 00 Bratislava, Slovensko

E-mail: magnet@press.sk
Objednávky do zahraničí přijímá
Aeromedia, a.s., nebo

PNS, Hvozdanská 5-7, 148 31 Praha 4

For the foreign subscription please write to:
Aeromedia, a.s., Baranova 31, 130 00 Praha 3,
Czech Republic

Tel.: (+420-2) 2272 5162,
E-mail: obchod@aeromedia.cz

One year subscription for Europe 38 Euro,
overseas 52 USD.

or PNS Hvozdanská 5-7,
148 31 Praha 4, Czech Republic

Distribuce: Česká pošta, s. p.,
Postservis OZ Přeprava.

Předtisková příprava:
Reprodukce Baroa s.r.o.,
Svobodova 1, 128 17 Praha 2,
E-mail: baroa@atlas.cz

Grafická úprava: Iva Bílková
Tisk: Polygrafia, a.s.,
Svobodova 1, 128 17 Praha 2

Redakci nevyžádané příspěvky se nevracejí.

© Aeromedia 2002

ISSN 1212-2866

Registrační značka: F 2275

K TITULU:

Viktor Kučera popisuje jak se žije
s dvaatřicetami; Miroslav Zada se
pustil do stavby tanku Centaur

4 Z vaší dílny

5 Kluby, kroužky, soutěže

6 Pro mladé a staré: Fairey Rotodyne

8 Stavíme funkční modely

11 Norimberské ozvěny

14 Pokojáček pro radost

17 Jak se žije s dvaatřicetami

21 Poznáváme leteckou techniku
Fly Baby

24 Mercedes-Benz S/SS/SSK a SSKL
v modelech 1:18

26 Pro maketáře: 3x BAe Hawk

33 Izraelský tank Merkava

34 Spitfire Mk.V a Spitfire z Afriky

38 Nejlepší z automobilových
archívov en miniature

42 Tank Centaur C.S. Mk. IV

44 F6F-3 Hellcat a Hellcat

To jsem zvědav,

co tomuto číslu řeknete. Zatím vím jistě jen to, že je o něco dražší a po změně grafické úpravy snad i hezčí. Doufám však, že navzdory změnám v Modeláři opět naleznete jak inspiraci, tak něco pro potěchu oka.

Některí se na mne zlobíte, že funkční modelářiny je na stránkách Modeláře málo. Nemám nic proti stavbě létajících, plovoucích, jezdicích či jinak funkčním modelům, ale podle dopisů, a především podle množství zaslanych příspěvků se zdá, že v poslední době se všichni vrhli na stavbu kitů. A hlavně, že mají chuť o tom psát. Ta poslední věta je nejdůležitější – bez spolupráce stavitelů (také funkčních modelů) prostě časopis nezaplním. Něco už se podařilo, a tak v tomto sešitu začínáme na pokračování vydávat dlouhá léta sbírané zkušenosti jednoho z modelářů a v příštím už se konečně dočkáte také velkého plánu.

Martin Salajka

Trenér kategorie F3A Miro Gažo z LKM Levice létá s modelme Tornádo o rozpětí 1940 mm a hmotnosti 4420 g, který je poháněn motorem Jamara 140 R2 a ovládán RC soupravou Graupner

Slávo Rau z LMK Zvolen si postavil polomaketu akrobatického letadla Zlin Z-50L o rozpětí 1600 mm. Model o hmotnosti 4580 je poháněn motorem Webra 120R a ovládán RC soupravou Futaba FC-18

Ivan Vaník se účastní soutěží s pohlednou bustou nazvanou Centurio

Foto J. Miškovič a M. Slalajka

Na soutěžích seriálu FSR-V není o takovou jízdu nouze. Model kategorie FSR-V7,5 poháněn motorem CMB 7,5 cm³ postavil Ferdinand Toth z Galanty

Postavit model navěho dopravního prostředku není zase až tak nesnadné. Ale jak se můžeme přesvědčit na fotografii, Milan Košek si s modelem vraku Steyeru v měřítku 1:35 opravdu pěkně pohrál

Letecký modelář 6/1952

Po otevření čísla nás čeká poučení z Ostravy – zdrcující kritika organizátorů jedné soutěže. Pravdy, byla špatná, ale brněnský Zdeněk Husička a Stanislav Pour ze Zdic během ní překonali světové rekordy! Husička s rychlostní „dvaapůlkou“ pokořil svůj loňský, Pourova tryska rychlostí 231,5 km/hod zvládla dokonce absolutní světový rekord. Když mluvíme o trysce – několik generací modelářů už ani neví co to je – musíme dodat, že jde o motor pulzační, který poháněl například německé letounové střely V-1. Nahodit dnes někde „trysku“ by pro ekologické aktivisty byl zločin formátu stavby Temelína! Ale psal se rok 1952 a v jedné budovalské písni začínal výčet krás kolem nás právě dýmem z továren... Když o pološase fotbalového utkání v Karlových Varech do monotónního polétávání dýchavičných „Úček“ se „Superatomy“ a „Envěčky“ zaječel sirénový zvuk trysky, fascinoval davy a spolehlivě z ochozů vyklidil i fronty na párky a pivo v kelímku...

Na prostřední dvoustraně je plán školní „Á-dvojky“ Seveřan Radka Čížka. Velkým větroňům pomalu odzvonilo, nezadržitelně se prosazuje „severská kategorie“. Z nostalgie připomíná různá „Káňata“, ale bylo to i účelové. Propozice ještě nějakou dobu požadovaly minimální průřez trupu. Konstrukce je to promyšlená, opravdu školní. Spartak, vybraný krátce nato pro masové vystoupení na 1. celostátní spartakiádě, jakoby tomuto modelu přímo z oka vypadl.

Nakonec se podíváme ještě na poslední stránku, kde se nabízí sovětský stíhací letoun Lavočkin La-11. Byla to opravdu fuška z dostupných pramenů něco nakreslit, pokud je například v textu uvedeno: ...rozpětí je asi 9,7 m. Přesto se tenkrát podle takových podkladů stavěly makety! Popis je alespoň oživen šotkem – „Lavočku“ uvádí jako celokovový dvouplášník!

pam

• SOUTĚŽE • VÝSTAVY • SOUTĚŽE • VÝSTAVY • SOUTĚŽE •

SVĚTOVÝ POHÁR F2 VE ŠPANĚLSKU

Asi 70 kilometrů severozápadně od Barcelony a 17 km ve vnitrozemí od známé rivery Costa Brava leží městečko Vidreres (asi 3000 obyvatel), ve kterém se již 12 let pořádá jedna z prvních jarních soutěží upoutaných modelů na evropském kontinentu. Na zahájení sezóny „úček“, které letos připadlo na poslední dva dny dubna, bylo přijalo 57 soutěžících ze Španělska, Francie, Itálie, Litvy a Portugalska.

Areal vzdálený asi tři kilometry od městečka vznikl postupně a má tři letové kruhy uspořádané terasovitě. Dva jsou asfaltové (pro kategorie F2A, F2C a pro F2B), jeden travnatý pro F2D. Občerstvení bylo zajišťováno přímo v areálu, ubytování pak v hotelích městečka Vidreres.

Pisatel tohoto článku se účastnil na pozvání pořadatele práce v mezinárodní jury FAI spolu s Portugalcem Joao Pereirou a domácím Francisco Matou a podílel se na průběhu kategorií F2A, F2C a F2E. Další Čech, Pavel Klíma z Brna, participoval na průběhu kategorií F2D a F2E.

Z počátku deštivé počasí se umoudřilo a za zbývajících jeden a půl dne se podařilo vše zdárně doletat. Odměnou byly pro úspěšné soutěžící překrásné poháry a diplomy. Během soutěže nebylo třeba řešit žádný protest.

V doplňkových kategoriích F2F (týmové modely s plochým trupem, vznětovým motorem 2,5 cm³ s ocelovým výbrusem, nádrží 15 cm³ a plastovou vrtulí, známé také pod názvem Goodyear) a F2E (modely pro soubor se vznětovým motorem 2,5 cm³) se celkem účastnilo jen 6 převážně domácích soutěžících.

Ing. B. VOTÝPKA

STRUČNÉ VÝSLEDKY:

Kategorie F2A (rychlostní modely, 4 soutěžící): 1. L. Parramon, Španělsko (280,8 km/h); 2. J. Magne, Francie (275,4), 3. F. Martinez, Španělsko (239,4); **Kategorie F2B (akrobatické modely, 25 soutěžících):**

1. G. Beringer, Francie (5970 b.), 2. S. Delabare, Francie (5954), 3. A. Maggi, Itálie (5897); **Kategorie F2C (týmové modely, 6 týmů):** 1. Raffal/Maiffre, Francie (100 kol), 2. Hernandez/ Hernandez, Španělsko (diskvalifikování), 3. Alonso/Glesias, Španělsko (diskvalifikování); **Kategorie F2D (modely pro soubor, 10 soutěžících):**

1. O. Guisado, Španělsko (6 bodů), 2. G. Vaquero, Španělsko (4), 3. J. Roura, Španělsko (3)

Italský tým Radici (vlevo)-Lazoni skončil celkově pátý

DO KALENDÁŘE:

Soutěž **Obří Kotrmelce** obřích akrobatů RCM3X, které se měly konat **15. a 16. června** na modelářském letišti Nesvačily, byla pro malý zájem účastníků **zrušena**.

Klub plastického modelářství **AVZO Cheb** a Okresní kolegium AVZO Cheb pořádají **22. června** v budově ekonomické fakulty Západočeské univerzity (Hradební 22, Cheb) **2. ročník Memoriál Jiřího Vojty**. Soutěží se v juniorských a seniorských kategoriích I.b, I.c, II.a, II.b, hodnocených bodováním podle pravidel SMČR

Kontakt na pořadatele: Miroslav Věber, OK AVZO, Karlova 17, 350 02 Cheb, Tel.: 0166 / 433 662, E-mail: veber@avzo-cheb.cz

Letecké informační, vzdělávací a společenské centrum **Stará Aerovka** pořádá pod názvem **Seznamte se s letectvím** v červnu **exkurze pro školní mládež**. Jejich náplní je vyprávění o létání, letadlech a letectví, doplněné prohlídkou skutečných letadel a promítání filmů o letectví. Exkurze je nutné předem objednat na tel. (02) 830 98037, 0603/570481, 0607/939776

Kontakt na pořadatele: Stará Aerovka, Hůlkova ulice, hangár č. III, 197 00 Praha 9 - Kbely, Te./Fax: (02) 830 98 037, E-mail: aerovka@aerovka.cz, www.aerovka.cz

Klub železničních modelářů Kolín, Městská knihovna **Pečky** a Elektro servis F. Dvořáček pořádají od **16. do 30. června** v prostorách městské knihovny **výstavu železničních modelů a kolejí v provozu**. Přístupná je ve všední dny od 13 do 17 h, v sobotu a v neděli od 9 do 17 h, poslední den pouze do 13 h.

Kontakt na pořadatele: Martin Dvořáček, Tel.: 0602/17 25 66

Po těžké nemoci zemřel 24. dubna 2002 ve věku 64 let pan Vlastimil David, dlouholetý modelář, kterého znáte asi především z halových soutěží.

CMK PLASTIK PÁRTY

Modeláři sdružení do 1. KPM Liberec uspořádali **20. dubna** v nového paláce Syner jubilejní 10. ročník soutěže CMK Plastik Párty. O leteckých kategoriích jsme již referovali v L+K, jak to tedy dopadlo v ostatních?

Soutěž pozemní a bojové techniky byla o poznání méně zastoupena, vítězem kategorie II.a (modely 1:35) se stal model samohybného děla SU-76M Petra Skořepy z Mladé Boleslavy, stíhač tanků M-18 Hellcat litoměřického Jana Ptáčka obsadil druhé místo a za ním se umístila „Kačena“, tedy Tatra 805 Radio, Milana Krnáče z Děčína.

Jak v minulosti těžký tank Tiger dokazoval svou kvalitu na bojovém poli, tak i v kategorii modely 1:72 zvítězil Pz.VI Tiger I E dalšího děčínského zástupce Jana Pavlíka. Model samohybné houfnice M-12 získal Stanislavu Kreutzerovi další stříbro a bronz Pavlu Kloučkovi z SPL Liberec model Sd. Kfz 7/3. ZFA

V měřítku 1:72 vítězný Tiger I E postavil Jan Pavlík, člen PMK 95 DC/UL

Jan Bobek soutěžil s polopásem Demag D7

Gaz 69M postavil v „pětatřicetě“ Stanislav Kreutzer

ROTODYNE

Značně nezvykle vyhlížející model tentokrát představuje prototyp britského čtyřicetímístného letacího dopravního prostředku Rotodyne z roku 1957. Bylo to vlastně klasické dopravní letadlo kombinované s vrtulníkem – svislý vzlet zajišťoval čtyřlístý rotor, dopřední pohyb dva turbohřídelové motory. Osádka stroje, který dosahoval rychlosti 300 km/h, byla tříčlenná. Tvůrci Rotodyne počítali, že sériové stroje budou létat rychlostí 370 km/h a pojmu až 75 cestujících.

K STAVBĚ (neoznačené rozměry jsou v milimetrech):

Trup 1 vyřízneme z balzy tl. 3 a ke konci jej obrousíme na tl. 1. Po stranách přední části trupu přilepíme díly 2 tl.1. Na vrchní část trupu přilepíme díl 3 tl. 3 a na něj umístíme díl 4 vybrošený z hranolu 10x10 do kulatého tvaru. Po jeho obvodě zhotovíme pro díly 5 tl. 1 čtyři šikmé zářezy. Rotorové listy budou mít nakonec vzepětí podle plánku a na jejich konce přilepíme díly 6 tl.1.

Křídlo 7 vyrobíme z balzy tl. 3, uprostřed je rozřízneme a vnitřní plochy obrousíme do úkosu, aby po slepení mělo vzepětí uvedené na výkresu. Křídla prostrčíme trupem a na každou jeho polovinu přilepíme motory 8 tl.1.

Na vrchní konec zadní části trupu přilepíme vodorovnou ocasní plochu 9 tl.1 a otvorem ve spodní části trupu prostrčíme vzperu 10 z kulatého špejle.

Na konce dílů 9 a 10 přilepíme svislé ocasní plochy 11 tl.1, pod přední část trupu vystřelovací kolík 12.

Model můžeme ponechat v barvě balzy a vyznačit černým popisovačem okna, nebo jej nastříkáme barvou podle fotografií. Hotový model vystřelujeme smyčkou gumy 3x1 šikmo vzhůru.

PETR KORBEL

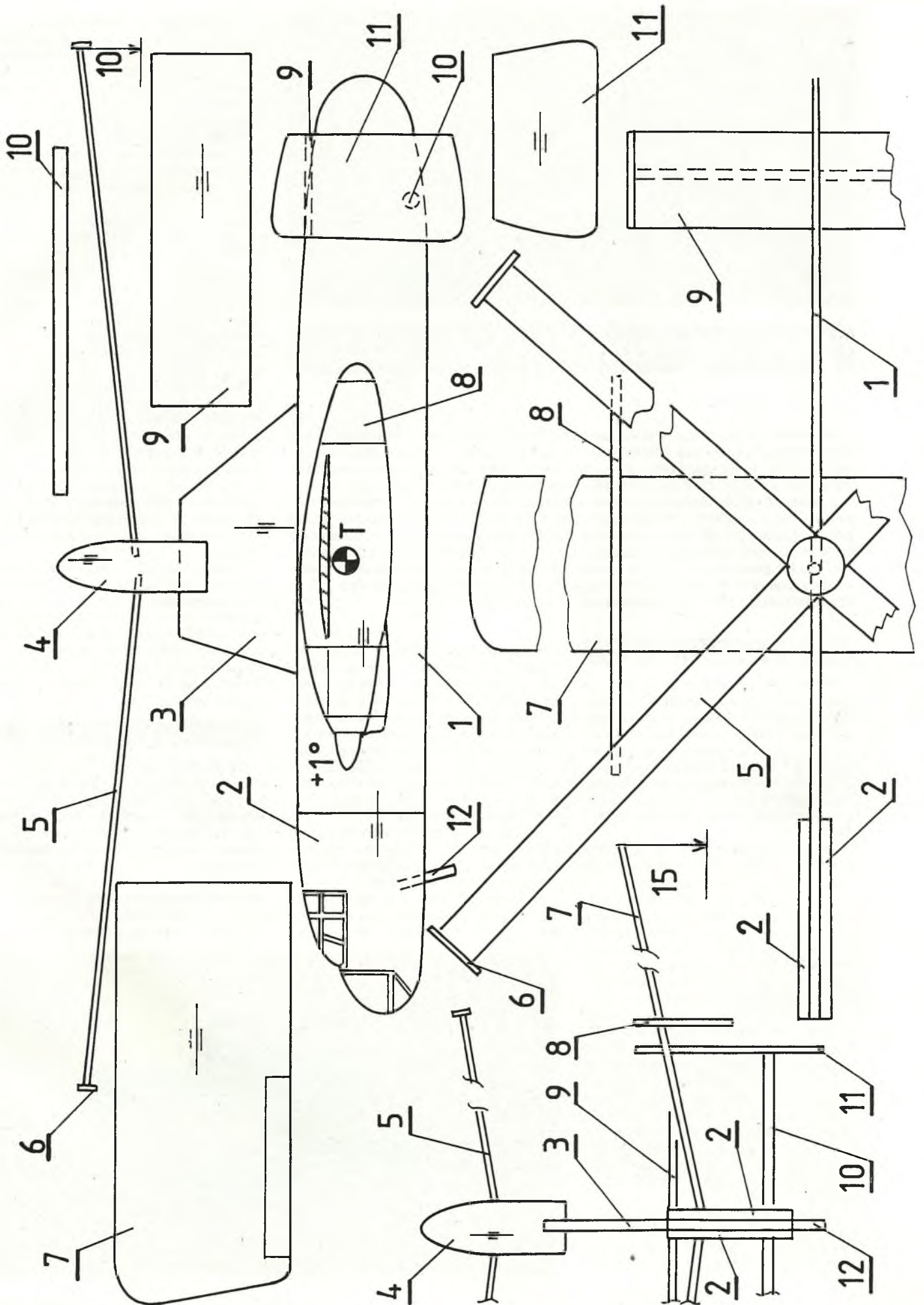

REDAKCE ČASOPISU Modelář

vyhlašuje **konkurz na místo redaktora**. Podmínkou je dobrá znalost českého jazyka, zkušenost s PC, orientace ve většině modelářských odborností, přiměřená znalost cizích jazyků a psychická odolnost. Předností je umět fotografovat, výtvarná zručnost a ochota cestovat.

Redakce přijme **asistentku** se znalostí češtiny a kancelářských prací (PC). Předchozí praxe není podmínkou, důležitá je ochota učit se a zájem o modelářství.

Stručné profesní životopisy posílejte na adresu redakce časopisu Modelář (Radlická 2, 150 00 Praha 5), přednostně e-mailem na model@eromedia.cz.

STAVÍME FUNKČNÍ MODELY (1)

OTAKAR LAUŠER

Modelářím od osmi let, od roku 1942. Mé začátky, jak stavba, tak vlastní létání, byly otřesné, až hororové. Nikdo mi tehdy nic nevysvětlil, a tak jsem tápal s vyvážením éra, nevěděl jsem, jak má být nastavený náběh křídla vůči výškovce, a tak mi to moc nelétalo. Postavená éra jsem pak raději prodával v bazarech.

V modelářských časopisech, které odebíráš od války, jsem se zatím nesetkal se souvislým seriálem, který by modeláře naučil krok za krokem postavit éro od položení plánu na stůl, až po úspěšné přistání, umytí modelu a jeho složení do auta. Proto nyní, když už mám něco za sebou, chci zejména začínajícím modelářům podat pomocnou ruku při stavbě leteckých modelů. Už totiž díky velice častým haváriím, po nichž jsem třísky a zbytky odnášel v podpaždí, vím, kde je třeba co zesílit a kde materiál ubrat, aby éro bylo lehké.

ZÁKLADNÍ NÁRADÍ A POMŮCKY

Nebudu se chlubit a ukazovat vše, co mám, abych mladého začínajícího modeláře neodradil. Pravdou je, že náradí jsem nahamounil takřka za celý svůj modelářský život, ale za války jsme vystačili s ostrým nožem, nůžkami a acetonovým lepidlem. Lepidlo jsme si sami dělali z odřezků filmů vyškemraných u promítače v kině, umytých v teplé vodě a rozpouštěných v acetonu.

Náradí ať si tedy každý pořídí podle svého vkusu a finančních možností, já jen uvedu pár osvědčených pomůcek.

Používám bateriovou pilku (Obr. 1) napájenou 8 až 10 články Sanyo, určenými původně pro elektrolet. Nabíjím je rychlonabíječkou Duo-plus). K broušení mám vibrační obdélníkovou brusku s brusnými papíry připevňovanými na suchý zip. Abych nemusel stále přehazovat vrtáky a frézy, včetně pilových a brusných kotoučků, mám několik různých „mašinek“, které napájím krátkodobě 18 Volty (Obr. 2).

Nástavce dlouhých vrtáků do dřeva zhotovuji z ocelových strun o průměru od 2 do 6 mm. Rozžhavený konec drátu na kovadlině pořádně rozklepu, vytvořím špicí, kterou oboustranně naostřím. Pak vrták znovu rozžhávám, zakalím a plamenem popustím, aby ocel nebyla křehká. Stejným způsobem zhotovuji delší šroubováky.

Prodávají se sady malých šroubováků s plastickým šroubovacím držadlem, do kterého můžeme jednotlivé šroubováky uchytit (Obr. 3). Horní část plastového dr-

žadla jsem odříznu, obětoval vrták s šestihranným zakončením a pomocí sekundového lepidla a plniče jsem osazená vlepil do plastového držáku. Takto upravené držadlo mohou upínat do elektrošroubováku nebo vrtáčky s regulátorem chodu.

Jako svěrky používám dřevěné kolíčky na prádlo, italské kolíčky větší, plastové svěrky větší, dřevěné svěrky velké, vlastní výroby, stahované gumou ze zdravotnického škrtidla (Esmarcha).

Na zalisování polystyrénového jádra křídla s potahem z balzy nebo dýhy do dřevotřískových desek se osvědčily velké kovové svěrky, zvané ztužidla.

Malé frézy, brusná a diamantová kolečka kupuji v Německu. Používám průměr asi 1 cm, nebo stejně velká vyřezá-

vám z již tupého kotouče okružní pilky (o průměru asi 8 cm). Nejlepší na řezání balzy nebo překližky je diamantové kolečko o průměru asi 1 cm. Prodávají se i nástavce v podobě miniaturní okružní pily o průměru 1-2 cm, ale okamžitě se ztupí a jsou tudíž naprosto nevhodné!

Osvědčila se mi přímočará pilka na 12 V od pana Matyáše (elektromotory Mega). Jsou to vlastně dvě maličké pilky pohybující se proti sobě. Vřele všem doporučuji!

Klasickou lupenkovou pilku jsem upravil tak, že jsem utahovací křídlové matky včetně šroubů odstranil a místo nich na rám mosazí naletoval nové matky, do kterých jsem vsadil imbusové šrouby o průměru 6 mm. Pilku pak pomocí imbusového klíče pohodlně a velice pevně dotahuji. Zhotovil jsem si také lupenkovou pilku poháněnou vrtáčkou, ale nemám s ní dobré zkušenosti.

Rovněž dřevěný přípravek se svěrkou pod tuto pilku nepoužívám. Osvědčil se mi dveřní práh z bukového dřeva (přesněji jeho polovina). Na konci jsem jej opatřil výřezem s kulatým otvorem a klínem. Tento přípravek jsem pak dvěma pevnými šrouby připevnil k pracovní desce. Mimochodem široké prahy bez suků používám všude tam, kde potřebuji bukové zesílení, například na lože motoru a lože podvozku.

Lepidla používám sekundová, řídká a hustší, která podle potřeby míchám. Tam kde budeme brousit, je lepší použít Dispercol M. Nepatrně ho ředím do lahvičky s nástavcem opatřeným asi 10 cm dlouhou trubičkou. Větší plochy natírám štětcem, který po použití vymývám acetonem, vytřu do sucha, namažu olejem a znovu vytřu.

KDE, JAK A CO NAKOUPIT

Během let jsem navštívil řadu prodejen a postupně jsem si vytvořil vlastní seznam co a kde mají. Existují pochopitelně i jiné prodejny, ale s uvedenými mám osobní, většinou velmi dobré zkušenosti.

Hacker - Tel.: (0313) 562 229, www.hacker-model.cz

Vrtulové kužele, kolečka

Modelář, Hradec Králové, pan Novotný - Tel.: (049) 526 3553

Konektory Graupner, přijímače a krystaly

Misterko, Klatovy – Tel.: 0606 526 261
Dřevěné vrtule
Vaňouch, Praha 7 – Tel.: (02) 3337 8679
Velký výběr. Kupují zejména struny až do průměru 6 mm na podvozky a duralové plechy tloušťky až 4mm
Hobby team, Praha, pan Tworak – Tel.: (02) 24256383
Velký výběr, zboží z Německa dokáže dodat do týdne
Bambula, Třešť – Tel.: (066) 721 4134
Překryty kabin, výborné dřevěné vrtule pro veliké motory, levný model Ultimat
Bosák, Klatovy – Tel.: 0604 481 846, 0603 866 066. Dmychadla. Neuvěřitelně šikovný a ochotný se vším poradit

Vyznal, Louny – Tel.: 0602 465 693
Postaví model na zakázku, prodá palivo, nitrometan a snad i pár kapek metylu na ředění epoxidu. Vše zasílá na dobírku
Zapletalová, Brno – Tel.: (05) 4121 7654
Motory Super Tiger a jejich náhradní díly
Axom, Kladno – Tel.: (0312) 628 842
Organické sklo Duratherm na překryty kabin
BB model, Ostrava – Tel.: (069) 692 1115
Polyuretanové hadičky
HVP Model, Praha
Balsa a plnicí (prašek) do sekundových lepidel
Mega – Matyáš, Brno – Tel.: (05) 4121 2289
Motory do elektroletů, přímočaré miniaturní pilky

Pilař, Čáslav – Tel.: (0322) 311 222
Lukopren N-15 22
Zachrla, Vyškov – Tel.: (0507) 384 178,
Fax: (0507) 382 175
Závitníky a vrtáky
Narex, Ždánice, pan Zelinka – Tel.: (062) 960 7111
Když jsem ztratil matku k hřídel motoru Webra 10 cm³, fixem jsem namazal závit, obtiskl do papíru a s průměrem šroubu poslal faxem panu Zelinkovi. Za tři dny jsem poštou obdržel dva závitníky a očko – na míru přesně! Matku jsem pak zhotovil z hlavy šroubu.
Vlastimil Sloup, Tachov – Tel.: (0184) 728 365, 0603 414 820
Veškerou modelářskou elektroniku, opravy a dodávky serv; miniserva, regulátory, baterie. Zhotoví velice levně transformátor k řezání polystyrenu (jako řezací drát používáme drát z CO² svářečky). Vyrábí levně přizhvacování motoru vlastní koncepce. Přístroj na vybíjení baterií, kontrolní měřič baterií.

Foto autor

Příště: Začínáme stavět

ZIMNÍ LIGA HÁZEDEL 2002

Když se parné léto zeptá, co jsme dělali v zimě, modeláři ze Svitav, Boskovic, Poličky, Blanska či Brna mohou klidně odpovědět: „Létali jsme s házedly.“

V pořadí **22. ročníku zimní ligy házedel**, kterou členové Modelklubu a DDM Svitavy každoročně zahajují svou činností, tentokrát zahrnoval pět soutěžních kol. Od ledna do března se o sobotách uskutečnila na louce u Jelena, tedy u silnice vedoucí na Litomyšl.

Létalo se s modely o rozpětí 600 mm, maximální doba letu byla omezena na 60 sekund a počet startů na deset. Po pěti odlétaných kolech se do konečného hodnocení počítaly tři nejlepší výkony.

Celkem se 22. ročníku zimní ligy zúčastnilo 88 soutěžících. Prvních pět v každé kategorii při slavnostním vyhodnocení, které se konalo na modelářském stadionu Cihelna a v restauraci Báča, obdrželo poháry a diplomy.

J. SAMEK

Společný snímek účastníků při zahájení zimní ligy házedel 2002

Pořadí nejlepších – žáci: 1. Petr Klimeš, Polička, 1043 s, 2. Martin Šplíchal, 840, 3. Zdeněk Šplíchal (oba Svitavy), 753; **seniři:** 1. Martin Zvára, Svitavy, 1365, 2. Michal Klimeš, 1278, 3. Jiří Marek (oba Polička), 1190

XI. část

LÉTÁNÍ

s RC modely

JIRÍ PLÁČEK

Spousta havárií při nácviaku akrobacie je způsobena tím, že přeceníme možnosti nejen své, nýbrž i modelu. Základních akrobatických obrátů je schopno prakticky každé letadlo. Sám jsem na leteckých dnech na vlastní oči viděl efektní výkrut s dvoumotorovým letadlem L-200 Morava, po ní startující Z-37 Čmelák předvedl docela obstojný přemet. V jednom dokumentárním filmu mě ohromil kapitán Boeingu 707, který s tímto čtyřmotorákem zaletěl výkrut. Pochopitelně neměl plně natankováno a byl bez cestujících. Je jasné, že zmíněné stroje řídili velmi zkušení piloti s mnoha tisíci letových hodin na svém kontě.

V modelářství platí něco podobného. V podstatě každý model je schopen zalétnout některý akrobatický obrát. S klasickým větroněm lze zvládnout přemet, pád i vývrtku, některé větroně obstojně létají na zádech. Motorové větroně jsou schopné zalétnout i hezký souvrat, jsou-li vybaveny křídélky a výkonnějším motorem, dá se s nimi zalétnout i výkrut. S cvičným motorovým modelem s křídlem opatřeným nosným profilem se dá zase zalétnout přemet, souvrat, pád, vývrtku, kopaný výkrut a případně různé efektní kopané "lomcováky". S dolnokřídlo polomaketou, která má křídlo s polosouměrným profilem a opatřené křídélky, je možné zaletět všechny obraty jako u již zmíněných modelů, navíc však i výkrut, let na zádech, obrácený přemet, vývrtku na zádech, zvrát, překrut, skluz po křídle a s některými i kratší nožový let.

S dvouplošníky lze zalétnout prakticky totéž, co s jednoplošníky. Avšak díky tomu, že jsou "továrnami na vztlak", dokáží stejné obraty zalétnout s malým poloměrem, v malém prostoru a proti jednoplošníkům i menší rychlosti. Jsou navíc schopné i takových obrátů, které s jednoplošníky zalétnout nelze.

S dvouplošníkem s nosným profilem zalétneme stejné obraty jako s cvičným hornoplošníkem. Dvouplo-

ško s jednoplošníkem (zejména se středoplošníkem, který, jak se ukazuje, je pro akrobacii nevhodnější). Například výkrut zalétnutý s dvouplošníkem je vždy více či méně sudovitý.

Tyto příklady uvádím proto, aby si každý ujasnil, na co si může s modelem troufnout. Jelikož seriál je určen především začínajícím RC pilotům, úmyslně neuvádím modely kategorie F3A a obří modely.

lošníky s křídlem s polosouměrným profilem zalétnou zhruba to, co výše popsaná dolnokřídla polomaket. Výhodou dvouplošníků je (v důsledku většího aerodynamického odporu) jejich značné zpomalení po stažení plynu. To nám umožní a usnadní udržet konstantní rychlost při létání některých obrátů (přemet, souvrat aj.). Na druhou stranu existují obraty, které s dvouplošníkem nikdy nezalétneme tak dokonale, ja-

Létání akrobacie je samozřejmě ovlivněno výkonností motoru v našem modelu. Vliv poměru hmotnosti vůči tahu pohonné jednotky je značný hlavně ve vertikálních obrazech. Poměr výkonu motoru vůči hmotnosti modelu je dalším limitujícím faktorem pro výběr akrobatických obrátů, které je náš model schopen zalétnout.

Ilustrační foto autor
(Pokračování)

NORIMBERSKÉ OZVĚNY

Mezinárodní veletrh v Norimberku už je skoro půl roku za námi, ale bylo na něm tolik zajímavostí, že stále stojí za to se k nakousnutým tématům vracet. V tomto – snad již posledním poohlédnutí, se budu více věnovat také novinám ze světa leteckých modelů.

V modelové velikosti **1:144** – pro lodě nezvyklém – je pro letošní rok ohlášenu novinkou čínské firmy **Trumpeter** stavebnice sovětské/ruské ponorky třídy Kilo. Předloha je dlouhá přes 70 metrů a známou se stala poté, co jich několik získal Irán a Indie. Od roku 1988 ponorky stejného typu používá také Čína, která podle posledních informací uvažuje o zvýšení jejich počtu na deset. Z toho lze odvodit, že o krabičkové verze základního typu určitě nebude nouze.

V obvyklejším měřítku **1:350** jsou přírůstky u téže firmy stavebnice amerických letadlových lodí CV-8 Hornet a CV-9 Essex, měřítko **1:60** zastupují plachetnice Mayflower z roku 1609 a čínská obchodní loď Chengho, respektive ve velikosti **1:700** sesterské bitevní lodě BB-61 Iowa a BB-62 New Jersey, postavené sice v roce 1942, ale ve stavebnicích představené v podobě z let osmdesátých.

Rovněž kolekce bojové techniky v měřítku **1:35** firmy Trumpeter se často obrací k domácím zdrojům, čehož důkazem jsou stavebnice čínského tanku Typ 96, samohybného děla ráže 152 mm Typ 83, stíhače tanků Typ 89 a raketového systému na stejném pásovém podvozku. Cizí předlohy zastupují švédské bezvěžové tanky Strv 103 verzí B a C, ruské T-55 s radlicí jako BTU-55 a mohutný IS-IIIIM, japonské pak bojové vozidlo pěchoty Typ 89 a britská samohybná houfnice ráže 155 mm AS-90. Další techniku v této velikosti je čínský 50tunový přepravník tanků, jeho evropská obdoba Faun Elefant, mobilní rampa k vypouštění balistických raket DF-21, raketa SA-2 s rampou a v druhé krabičce auto sloužící k její dopravě, dále sovětský nákladní automobil ZIL-157, čínský CA-30 a terénní automobil BJ212A s kanonem ráže 105 mm. Radíem

S třicátými léty je u firmy Revell spojen ve velikosti 1:18 a mimořádné kvalitě představený rekordní závodní „Stříbrný šíp“, jinak Auto Union Typ C

ovládané jsou v sortimentu firmy Trumpeter modely čínského tanku Typ 98 a sovětského T-34/85 v měřítku **1:20**.

Pohyb je vlastně stavebnicím vojenské techniky firmy **Tamiya**. Na veletrhu mě opravdu nadchly v akci předváděné rádiem řízené tanky Sherman, Pershing a německý Tiger v měřítku **1:16**. Nejen, že jejich pohyb odpovídal skutečnosti (zatáčely opravdu změnou rychlosti pohybu pásů, které také kopírovaly terén), ale k dalším vymyšlenostem patří dokonale zvuk (včetně „kašlání“ motoru při spouštění a jeho „tůrování“ před vypnutím), blikající dioda v ústí kulometu a přesvědčivý zákluž kanonu při výstřelu. Ten byl u každého typu jiný, například Sherman při výstřelu celý trochu poskočil a couvl, zatímco u Tigra v souladu se skutečností hlaveň pouze trochu zajela do věže.

Vedle těchto výtvorů japonského důmyslu pak vypadaly „jen“ motorizované stavebnice v měřítku **1:35** zcela všedně.

Tamiya pamatuje také na stavitele modelů aut a modeláře, kteří si s nimi chtějí jezdit. Mezi RC automobily v měřítku **1:10** jsou nové Nissan 350Z, Calsonic

Skyline GT-R a Lancer Evolution VII s paprskovými koly a velmi tenkou skořepinou karosérie (0,7 mm). Dalším funkčním jezditkem, tentokrát v modelové velikosti **1:12**, je M1025 HUMVEE. Jeho předností pro línější modeláře je, že model už je na-

Nostalgické vzpomínání na krásy NDR, pro pamětníky těžko pochopitelné, se odrazilo také v sortimentu luxusních kovových modelů firmy Revell. V měřítku 1:18 doplnil kolekci Wartburg 311 ve verzi Cabrio.

barvený a téměř sestavený, takže chvíli po nákupu jej lze prohnět terénem. Méně pohyblivý, ale zato velmi věrně kopírující vzhled předlohy je v měřítku **1:24** model Porsche GT-2 Sport Club v silniční verzi, jehož stavebnice je jedinou ohlášenu novinkou v této velikosti.

V měřítku **1:20** jsou k máni tři nové stavebnice vozů Formule 1 v kolekci Grand Prix, totiž Ferrari F2001, Ferrari 312T3 a Brabham BT46 Alfa Romeo. Poslední dva jmenované vozy jsou dodávány s karoserií zhotovenou z čírého plastu, umožňující zvědavcům nahlížet do útrob modelu i po sestavení, Ferrari navíc pro dokonalou imitaci kovového povrchu také se samolepkami z tenké hliníkové fólie.

Stavitele lodí by mohla společnost **Glencoe Models** potěšit údajně první

Pro stavitele maket lodí nabízí Trumpeter stavebnice značných rozměrů

Nikoliv bábušky či údernice, ale barově krásky zařadila pod typicky východními jmény (Věra, Nataša...) do svého sortimentu firma ICM

obchodní loď s jaderným pohonem Savannah, respektive jejím modelem v měřítku **1:350**.

Pro sběratele a stavitele zmenšených aut obohatí **Hasegawa** kolekci vozů Rally v měřítku **1:24** typu Lancia Stratos v podobě, v jaké zvítězily v Rally Monte Carlo v roce 1977. Mezi vojenskou technikou v měřítku **1:72** se objeví další dva německé „samohyby“ – Sd.Kfz.162 Jagdpanzer IV early a Sd.Kfz.162/1 Panzer IV/70 (V) Lang.

Mirage Hobby v měřítku **1:35** slibuje čtyři verze britského tanku Vickers řady E, polopás CK-CWS, respektive Wz. 28/B2-10, obrněné automobily Wz. 34, tank T-50, lehký německý tank PzKpfw II Ausf. L Luchs a průzkumný SdKfz 123.

Stavebnice lodí této firmy uvádějí dvě diorámy v měřítku **1:400**. Obě stavebnice obsahují díly již samostatně prodávaných stavebnic polských lodí. V prvním případě jsou zakotvené „v roce 1925“ v přístavu Puck, v druhém loď Grom a Plyskawica v roce 1940 v přístavu Clyde. Novinkami jsou v měřítku **1:400** stavebnice lodí Wi-

Už tři reprezentanty má u Academy kolekce vozidel M-151A1 v měřítku 1:35. Na snímku je Izraelci používaný typ pojmenovaný Shimira

cher a Burza v několika podobách, dále pak z první světové války německý torpédoborec V106 a o něco mladší polský Kaszub, jejichž předlohy mají původ v Nizozemí.

Společný základ má rovněž početná kolekce raketových korvet typu Pauk, respektive Tarantul, zastoupených pěti verzemi (Tarantul Metalovec a Tarantul I až IV) a Pauk I Chmielnický a Pauk II Novorosijsk. Ve stejné modelové velikosti se má

Kovové nabarvené modely letadel v měřítku 1:72, například tygři Tornado, jsou zajímavou nabídkou firmy Revell

rozrůst také řada ponorek o německé U-570, U-1064, U-826, U-295, U-673, U-84 a U-571 (různé varianty nejrozšířenější německé ponorky typu VII) a U-511, U-176, U-40, U-803, U-875 a japonskou I-506 (všechny vycházejí z typu IX), zatímco k Polsku se vztahují modely ponorek Orzel a Sep.

Z bojové techniky v měřítku **1:35** firma **ICM** pokračuje v rozvíjení ruského těžkého tanku T-35, téže modelové velikosti budou PzKpfw V Ausf. D Panther a několik kolekcí německých, ruských a britských vojáků. Zřejmě dvanáct figurek bude obsahovat každá ze sad nazvaných Protivníci (USA, SSSR, NDR), Ukrajinská armáda a Ruská armáda. Zajímavou novinkou, snad pro obveselení stavitelů, je kolekce velmi spoře oděných dívek lepych tvarů a vyzývavého chování. Zatím

bez podrobností bylo vystaveno nejméně deset krabiček nabitých sexem.

Mezi loděmi v měřítku **1:350** se má pod značkou ICM objevit britský Hood, letadlová loď Essex a německá bitevní loď z první světové války Markgraf.

V měřítku **1:16** zařadil **Minicraft** do kolekce aut stavebnici Lakes Dragster 1931.

Stavebnice vojenská technika firmy **Italeri** mají novinky i v měřítku **1:72**. Jsou jimi německý tank Pz.Kpfw. IV, Sd.Kfz. 251/1, sovětské tanky T-34/76 vzor 42, T-62, a americký Dodge WC-51. V měřítku **1:35** je novinkou pásové bojové vozidlo pěchoty LVT (A) 5, používané Američany v hojném počtu za války v Pacifiku, kolový obojživelný DUKW, německý tank Panther Ausf. G, polopás Demag s kanonem PAK 38 a z mladších typů Hummer Avengers a tanky M-60 A3 Patton a M1A1 Abrams.

Změny postihly i kolekci nákladních aut v měřítku **1:24**, ve které se u Italeri nově objevuje sada konverzních dílů, obsahující mimo jiné nové náboje kol, sklápěcí plošinu, hydraulický jeřáb a různé typy převodů vzduchu ke kompresorům. Pro milovníky závodů jsou nabízeny tři sady doprovodných kamionů známých závodníků stájí. V prvním případě je kamion Mercedes Actros v barvách teamu Honda Nostro Azzurro doplněn ještě téměř hotovým modelem motorky Honda NSR 500 v podobě z roku 2001. Druhá sada nabízí blíže neurčený tahač (snad Renault) s návěsem v barvách teamu Ducati a třetí Renault Super Magnum v barvách stáje Red Bull, doplněný hotovým modelem motocyklu Yamaha YZR 500.

Sady figurek ve velikosti **1:32** obohatily nově, jejichž námětem jsou Cízaroví římsští pěšáci, jejich protivníci Galové, z doby napoleonských válek francouzští husaři a rakouští pěšáci, v měřítku **1:72** pak ze stejného období francouzský generální štáb, kozácká jízda, polští kopiníci, britští dělostřelci a dragouni, francouzští bojovníci ze Stoleté války, dělostřelci z americké občanské války a z Války o nezávislost francouzští pěšáci a britská jízda. K druhé světové válce se v této modelové velikosti pojí nové figurky amerických pěšáků a německých výsadkářů, respektive v „hrací“ sadě kolekce nazvaná bitva o Bulge. K doplnění modelů aut a tanků jsou v měřítku **1:35** nabízeny sady zejména německých vojáků – „odpočívající“, úderný voj, obsluha děla PAK 38 a houfnice ráže 7,5 cm s obsluhou.

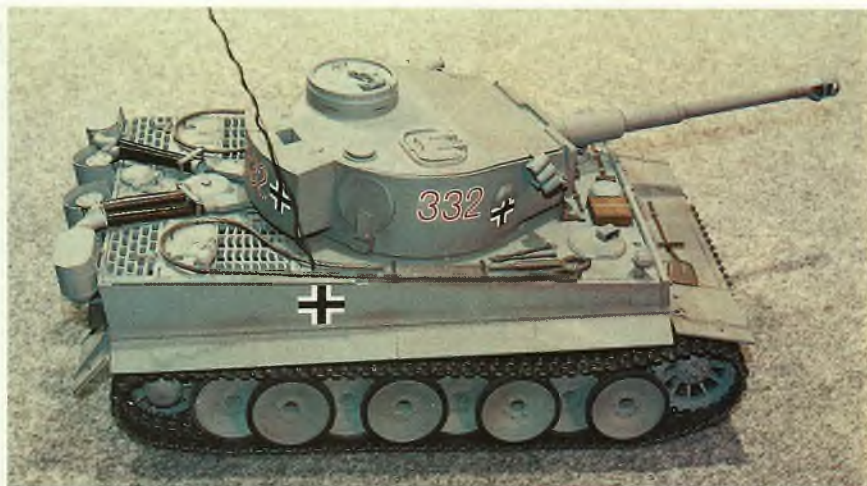
V kolekci bojové techniky **Revell** v měřítku **1:72** jsou nové tanky T-34/85, PzKpFw VI Königstiger, M2A2 Bradley, francouzský Leclerc a vozidlo Warrior MCV. V pětatřicetině pak jsou k mání LVT-(A) Aligator, další verze kolového LAV-25 (MC) Piranha, houfnice Paladin SFH a tank 2A4 Leopard.

V souboru stavebnic lodí se objevují (většinou nikoliv poprvé) španělská galeona v měřítku **1:96**, HMS Bounty (**1:110**) a lodivodský člun Lucky XI (**1:108**). V lodičkářské upřednostňovaných velikostech jsou ruská ponorka třídy Typhoon (**1:400**), stejně jako u jiných výrobců také Kursk, tedy ponorka třídy Oskar (**1:700**). Pro budování jednotné kolekce je

volba měřitek – co kus, to jiné – značně nevyhovující. USS Missouri je zmenšená v poměru **1:350**, dělový člun USS Defiance **1:131**, USS Enterprise v měřítku **1:400**, USS Carl Vinson **1:720** a Queen Elizabeth II dokonce ve velikosti **1:1200**.

Velmi nezvyklé měřítko **1:25** vybrala **Academy** pro dva modely tanků – Panther G a Jagdpanther early, které doplňují řadu motorizovaných, stejně jako další, jejichž pohyb je ovládán kabelem, ale jsou v měřítku **1:48**. V měřítku **1:25** je také ohlášena model tanku Leopard 2A5, který se stává první RC stavebnicí firmy. Nevelkou vysílačkou je ovládána jízda vpřed a vzad, zatáčení, otáčení věže a střelba plastovými kuličkami.

V obvyklejší pětáctině se mají objevit M-36 Jackson, radlicí opatřený „vietnamský“ M728 a rovněž americký M10 s věží Duck Bill. V téže velikosti slibuje **Academy** také britskou a americkou verzi

Rádiem řízené modely tanků firmy Tamiya (na snímku je německý Tiger) v měřítku 1:16 umějí skoro totéž, co jejich předlohy

níku Wehrmachtu během tažení do Polska v roce 1939.

První stavebnicí moderního plavidla (či spíše potápědla) firmy **Zvezda** se v měřítku **1:350** stal nechvalně proslavený Kursk, který vloni a letos volil za předlohu kdekdo. Značně bohatá, mající obdobu snad jen u některých japonských výrobců, je kolekce stavebnic středověkých kamenných hradů a jejich částí v měřítku **1:72**, jež snad ocení jen někteří stavitelé diorám. Doplnit je mohou například figurkami samurajů, válečných slonů, makedonské falangy nebo kozáků z napoleonských válek či ruských rytířů z nových sad v téže modelové velikosti. K hluboké minulosti vracejí modeláře také například stavebnice obléhací věže nebo řecké triéry s plachtami i vesly.

Mezi „pancíř“ jsou v měřítku **1:35** novinkami stavebnice tanků T-34/85, německého samohybného děla, sovětských ISU-152, JS-2, lehkých tanků BT-75 a BT-7M a navíc sady čtyř figurek sovětských tankistů a čtyř pěšáků. Novodobou techniku zastupují v této velikosti dvě verze tanku T-72B, figurky příslušníků ruských speciálních jednotek a „bé-vé-pěčka“ BTR-80 tří verzí, BMP-1, BMD-1 a BMP-2.

Z produkce Italeri byla redakcí německého časopisu Kit oceněna stavebnice tanku M60 Blazer v měřítku 1:35

Společnost **CMK** sice nabízí především konverzní a doplňkové sady, nicméně jsou mezi nimi i celé stavebnice. Největší z nich, už před časem uvedená, je v měřítku **1:35** parní lokomotiva BR 52 a k ní sady s postavami železničářů a němec-

V modelové velikosti 1:35 přináší Academy britskou verzi lehkého amerického tanku M3 Stuart

kých vojáků cestujících vlakem. Dalšími figurkami jsou tři dvojice amerických výsadkářů, příslušníci speciálních jednotek a trojice pilotů (vše vhodné k UH-60), jakož i afghánští bojovníci. Následovat mají figurky izraelských vojáků. Do stejné velikostní kategorie spadají i samohybná houfnice M4 a „vozítko“ M19. Konverzní sady umožňují postavit cisternu na podvozku GMC, nebo doplnit do modelu tanku Marder III motor. V kolekci vojenské techniky **CMK** této modelové velikosti jsou pod označením **Planet models** odlévanými novinkami stavebnice převážně německých předloh, například Pz IV J, Bergpanzer IV, Schmalturm, Kugelblitz nebo polopásové Famo.

Novinkou pro stavitelé figurek jsou matné akrylátové barvy Andrea Color italské firmy **Andrea Miniatures**. Jsou balené v plastických lahvičkách o objemu 17 ml s kapátkem a v tuto chvíli má kolekce šedesát poměrně jednoznačně určených odstínů (pruská modrá, ruská či britská khaki, napoleonská červená a modrá, francouzská oranžová, pleťová) a „kovových“ barev (zlato, stříbro, měď).

MARTIN SALAJKA

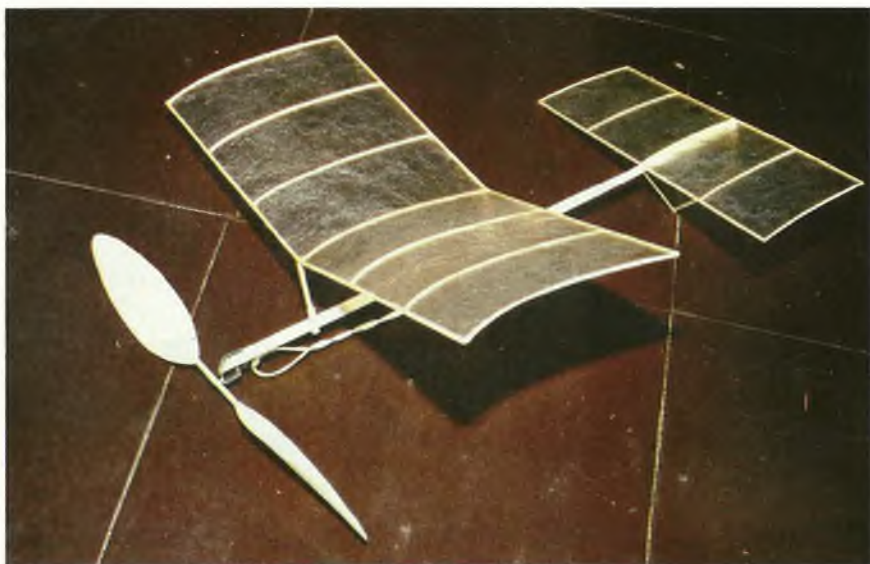

Bojové nasazení Bundeswehru na Balkáně se odrazilo i v nabídce modelů. V měřítku 1:35 Revell přináší stavebnici samohybné houfnice Paladin jednotek KFOR

lehkého tanku M3 Stuart. V nabídce má rovněž motorizované tanky, i když ne rádiem řízené. Jsou to v měřítku **1:48**, pro techniku zvláštním, francouzský Leclerc a americký M1A2 Abrams.

Přístav Macao, čínské území pod portugalskou správou, je domovem nové firmy **Art Modeling**, která vstoupila na modelářský trh třemi sadami figurek německých vojáků v měřítku **1:35**. Jedna je věnována jednotkám SS v době invaze do Normandie, dvě obsahují figurky přísluš-

POKOJÁČEK

Dnešní model sice nepatří do žádné konkrétní kategorie, ale při létání doma v obýváku nebo ve větších místnostech si s ním dá užít zábavy víc než dost. Stavbu zvládne i méně zkušený modelář a spotřeba materiálu je opravdu zanedbatelná. S Pokojáčkem se dá pochopitelně létat nejen doma, ale i v halách, kde mohou jeho letové výkony dosáhnout i několika minut.

K STAVBĚ (všechny neoznačené rozměry jsou v milimetrech):

Nosník svazku 1 vyřízneme z pevné balzy tl. 2. Zadní část trupu 2 je z lehké balzy tl. 2, plynule se ztenčující směrem ke konci. Oba díly k sobě posléze přilepíme, přičemž podle bokorysu na výkrese dbáme na správný sklon zadní části vůči přední.

Kostru křídla 3 sestavujeme přímo na plátku nebo jeho kopii přikryté tenkou čistou fólií. Podle šablony A zhotovené z překližky nebo z hliníkového plechu si vyřežeme potřebný počet pásnic žebor z balzy tl. 1. Náběžná a odtoková lišta je z pevnější balzy o průřezu 1x1,5. Obě lišty přichytíme co nejtenčími špendlíky na výkres a vlepujeme mezi ně všechny pásnice. Po zaschnutí kostru křídla sejmem. V místě středního žebra náběžnou i odtokovou hranu zesponu žiletkou mírně nařídíme a celé křídlo zvedneme do požadovaného vzepětí viz čelní pohled a v obou místech zakápneme lepidlem. Během zasychání vzepětí kontrolujeme.

Obdobným způsobem sestavíme i ocasní plochy. S tím rozdíl, že jejich obvodové lišty budou z lehké balzy 1x1. Na vyřezání pásnic pro VOP použijeme opět po přiložení k výkrese část šablony A.

Ložisko 4 vystříháme z hliníkového plechu o tl. asi 0,7. Natvarujeme je podle plátku a z obou stran do něj bud přičhneme nebo provrtáme dva otvory o průměru 0,7 pro hřídel vrtule 5. Hřídel zhotovíme z ocelové struny o průměru 0,5 až 0,6. Její zadní část ohneme do tvaru háčku k zavěšení a zezadu provlečeme ložiskem, Pak na něj nasuneme malý vhodný korálek nebo teflonovou podložku

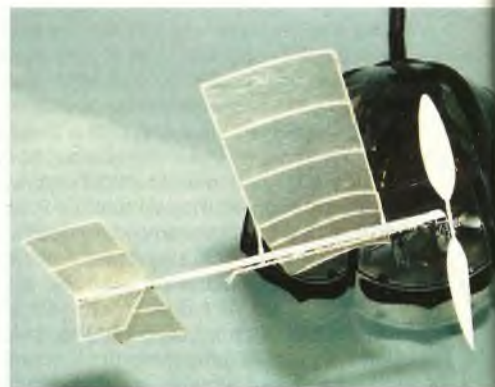
pro zmenšení tření a nakonec střed vrtule 6, který vybrousíme dokulata z tvrdší balzové lišty na konečný průměr 2. Hřídel vpředu malými úzkými kleštěmi ohneme do pravého úhlu a odstříhneme přebytečnou část. Ke středu ji opatrně přilepíme kolmo k ose sekundovým lepidlem.

Listy vrtule 7 jsou z lehké balzy tl. 0,8, oboustranně jemně vybroušené na konci až na tl. 0,6. Oba namočíme do teplé vody, po chvíli je vytáhneme a lehce přichytíme plochou páskovou gumou nebo měkkým obinadlem k láhvi od piva. Konce listů směřují vzhůru k hrdlu a svírají s osou láhve přibližně úhel 15 stupňů (pro názornost je na výkrese načrtl).

Po dokonalém vyschnutí odmotáme obinadlo, listy sejmem z láhve a přešetíme znovu z obou stran velmi jemným brusným papírem. Ve spodní části směrem ke středu vrtule učiníme výřezy o šířce 2 a délce 10, do nichž vlepujeme papírové trubičky o průměru 2. Nyní zkusíme oba listy nasunout na střed vrtule. Pokud jsou příliš ztuha, oba konce středu ještě víc obrousíme. Po nasazení musejí listy zůstat ve správné poloze, nesmí být volné.

Podle výkresu pootáčením nastavíme správné stoupání. Jestliže není vrtule vyvážená, snažíme se těžší list broušením odlehčit dokud vrtule nezůstává ve vodorovné poloze. Celý komplet nyní přilepíme sekundovým lepidlem na přední část nosníku svazku.

Zadní závěs je z ocelové struny o průměru 0,5, který zapichneme a zalepíme. Ložisko i zadní závěs je vhodné ještě pojistit převázáním slabou nití. Na háček za ložiskem nasuneme kousek měkké bužírky, která lépe chrání gumu před poškozením.

Potah modelu je z co nejlépejšího kondenzátorového papíru (u prototypu o hmotnosti 7,5 g/m²). Můžeme samozřejmě použít i vhodnou fólii, například Mylar od firmy JKM, která je ještě lehčí. Kondenzátorový papír lepíme ke kostře zředěným lepidlem Herkules. Křídlo potahujeme pouze shora, VOP také shora, SOP z levé strany. Na levý bok nosníku svazku přilepíme podle výkresu dvě papírové trubičky o vnitřním průměru 2.

Posty 8, které nesou křídlo, jsou z balzových listů vybroušených dokulata na průměr 2. Naměříme je a seřídíme na správnou délku – pozor, přední post je delší. Oba posty zasuneme ztuha do trubiček a na horní konce přilepíme bodově Kanagonem nebo Herkulem křídlo.

Během zasychání je nutno hlídat pohledem zepředu. Po zaschnutí nařídíme odtokovku levé poloviny křídla a mírně přihneme dolů, čímž vytvoříme nutné pozitivní překroucení proti působení reakčního momentu vrtule. Nařídnuté místo zakápneme lepidlem a během zasychání opět hlídáme.

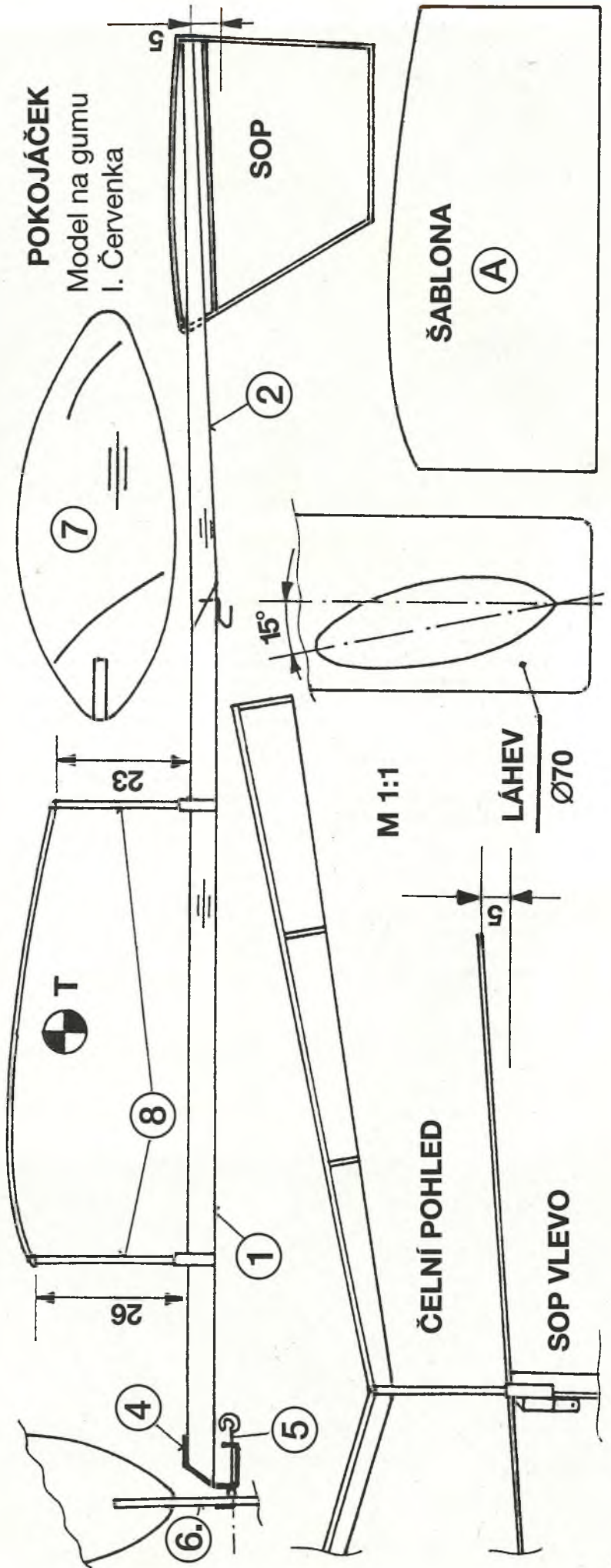
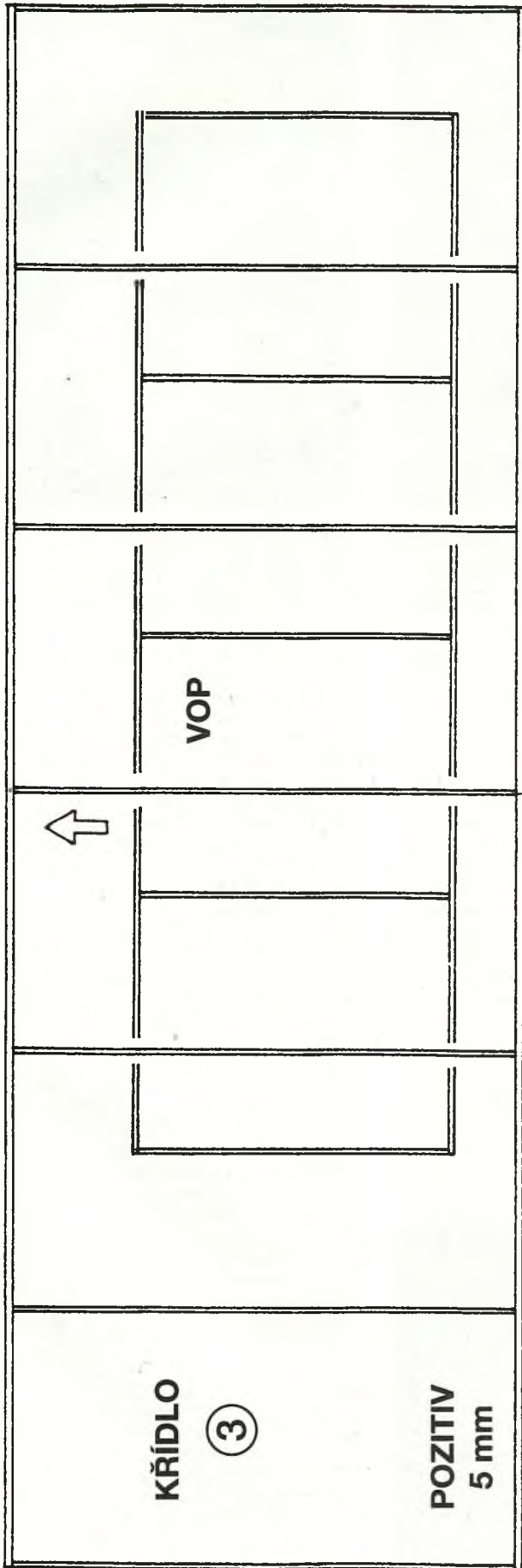
Na zadní část trupu přilepíme shora VOP a pod ni vlevo vyosenou SOP. K tomu nám dobře poslouží čelní pohled na výkrese.

Do modelu zavěsíme svazek z gumy TAN 2 o průřezu vlákna 1x1, tedy celkově 2 mm². Jeho délka po svázání do oka je asi o polovinu delší než vzdálenost mezi závěsy. Natočíme asi 50 až 100 otáček a zablokujeme vrtuli vstrčením kousku tenké balzové lišty do oka háčku. Nyní model podepřeme v místě označení těžiště. Musí zůstat ve vodorovné poloze. Pokud tomu tak není, je potřeba model dovážít malým kouskem olůvka nebo cinu.

LÉTÁNÍ

První lety zahájíme asi na 300 otáček. Model by měl opisovat levé kruhy o průměru asi 2 až 3 metry. Toho lze docílit vyosením tahu vrtule vlevo přihnutím hliníkového ložiska. Můžeme opatrně přihnout i nosník ocasních ploch. Pokud model má snahu se za letu houpat a poloha těžiště přitom souhlasí, potlačíme sklon vrtule více dolů. Při létání ve větším prostoru nebo v halách a natočení většího počtu otáček do svazku (až okolo 1500) vzrostou samozřejmě i letové časy. Svazek i korálek samozřejmě mazat nejlépe ricinovým olejem.

IVO ČERVENKA
Foto a výkres autor

DVĚ GENERACE ŠKODOVEK Z PAPIŘU

Brněnská společnost **PK Graphica** uvedla na trh současně dvě zajímavé papírové stavebnice v měřítku 1:24 – Škodu 1000 MB v závodní úpravě a Škodu Fabia. Tedy stavebnice vozů, jejichž vznik dělí více než třicet let historie a několik generací typů a modelů této automobilky.

Model Škody 1000 MB s motorem o zdvihovém objemu 1500 cm³ představuje vůz v úpravě pro světovou soutěž London-Sydney Marathon 2000, v němž ujela úctyhodných 17 000 km. Naopak v druhém případě máme k dispozici model nejnovější sportovní úpravy vozu Škoda Fabia pro okruhové závody. Nasýtá se tedy možnost porovnat oba vozy nejen z hlediska skutečnosti, ale i modelového provedení.

Stavebnice jsou tradičně v barevné složce s vyobrazením modelu a fotografiemi předlohy. Na vnitřní straně obalu je podrobný stavební návod a návodné kresby, včetně výkresů složitějších detailů. Obě vystřihovávky, obtížností určené pro mírně pokročilé modeláře, obsahují dva archy stavebních dílů.

Papír a tisk. Špičková kvalita papíru odpovídá renomé výrobce, rovněž i matně, dostatečně syté barvy, rovněž odpovídají vzhledu předlohy a možnostem výrobní technologie. Karoserie Škody 1000 MB je pískově žlutá a je tedy třeba dávat pozor na její uspinění či potřísnění lepidlem. Zajímavým nápadem jsou některé lepicí chlopně v barvě vozu, místo tradiční bílé. Pomůže to zejména u tvarově náročnějších partií, kde pak mírně viditelná chlopně „nesvítí“. Naopak karoserie Škody Fabia je z větší části černá a nárazníky jsou sedé. To paradoxně přináší problémy při ohýbání a střihání, neboť nejsou dobře vidět obvodové čáry a černá plocha trochu mate. Výhodou je naopak zase snadná retuš hran obyčejným černým popisovačem (fixem).

Karosérie. Oba modely vynikají tvárově krásnou karoserií, což však přináší menší potíže při stavbě. Dnes již historická karoserie Škody 1000 MB má stavebně nejnáročnější část vepředu – blatníky a kapotu. Autorovi vystřihovávky se však tvary povedlo mistrně zvládnout a Škodovka je věrnou kopií předlohy. U Fabie jsou zase náročné kulaté rohy karoserie v zadní části vozu, kde je třeba papír ohnout vlastně ve třech rovinách současně.

Podvozek a kola. Podvozek modelů v této náročnosti není tak členitý, jak je tomu třeba u kamionů, kterými je vydávatel těchto stavebnic pověstný. Přesto si můžeme u obou modelů postavit poloosy s rameny, odpružením a tlumiči. U Fabie pak i jednoduchou maketu výfukového potrubí, u „Tisícovky“ zase spodní část motoru. Kola jsou na nejmodernější modelové úrovni a lepíme je natupo bez chlopní. Kola se neotáčejí, jak se i u papírových maket již stalo zvykem. V případě podvozku je imponantní Škoda Fabia svým širokým závodním rozchodem a pneumatikami s nízkým profilem.

Kromě jedné osy ze špejele a antény z plastového vlasce u Fabie jsou oba modely kompletně postaveny z papíru. Přestože jde o jednodušší modely, zpodobňují vzhledem zajímavé předlohy a díky výborně zvládnutému převodu do skutečnosti do modelové velikosti a možnostem materiálu stojí výsledek za to.

VACLAV JIRKA
Foto autor

Základní údaje o modelech:

	Délka (mm)	Šířka (mm)	Výška (mm)	Počet číslovaných dílů
Škoda 1000 MB	170	67	60	93
Škoda Fabia	155	75	58	63

JAK SE ŽIJE S DVAATŘICETINAMI

Stavět téměř ve velkém modely letadel v měřítku 1:32 po dobu několika desítek let, to je vskutku již řádná potřeba. A protože mě potkala, se zajímavými aspekty této úchyly rád seznámím i ostatní stavitele.

Rada z nás si velmi dobře pamatuje, jaké pocity, ba až vášně, v nás během šedesátých a sedmdesátých let minulého století vzbuzovala možnost vlastnit několik krabiček či krabic s krásnými, více než realistickými malbami na obalu, obsahujících „dokonalé“ plastické výlisky, obtisky a návody, vše po otevření zahaleno do specifické vůně, kterou jsme s bráškou nazývali „západácký čmuch“. Nějak jsme tyhle modely i postavili a pýcha na krásné stroje byla veliká.

Na gymnáziu jsem měl kamaráda, který měl díky delšímu pobytu s rodiči v zahraničí možnost se slušně zásobit stavebnicemi letadel z druhé světové války v měřítku 1:72, barvami a katalogy, a s radostí se mnou sdílel své nádhery. V katalogu firmy Revell jsem hl-

tal obrázky, zejména tehdy nových stavebnic v měřítku 1:32. Díky tomu, že spolužák měl i jeden model této velikosti a velikostí mu nezapadal do sbírky, uskutečnili jsme výměnný obchod a někdy v roce 1970 jsem se stal vlastníkem Grummanu F-4F Wildcat. Několik let poté se mi poštěstilo v Tuzexu koupit Bf 109F a později v Praze se mi – díky tamtamtům na vysokoškolské koleji a nějaké té výměně korun za „tuzexové poukázky“ (kdo z mladších si ještě dneska vzpomene, co to bylo...) – zdařilo vystát v dlouhé frontě další modely. Nějak ve mně uzrálo přesvědčení, že jediné velké modely jsou opravdovými představiteli předloh, a již jsem u měřítku 1:32 zůstal. Každý rok na koleji jsem postavil asi tři modely, které jsem pak opatrně vozil domů k rodičům.

Jak šel život dál, jako nezbytný kompenzátor běžných starostí jsem míchal kitarinu s rádiem řízenými modely. Po svatbě jsem v bytě nezhotoval vitrínu na skleničky a hrníčky, ale na letadýlka. A jak šel život, dvaatřicetiny přibývaly

rychleji v krabicích, než postavené, což ostatně zná každý kitar. V posledních letech, již ve větším bytě, se skleněné vitríny podstatně rozrostly, aby hostily nejen ptactvo z druhé války, ale i letouny předválečné – závodní i vojenské, rovněž pak proudové stroje a vrtulníky. Měřítko 1:32 totiž – asi jako jediné – umožňuje uvažovat o sbírce všeho, co se po modelářském světě vyrábí. Uložné, či lépe výstavní prostory v bytě,

Fieseler Fi 156 Storch ze stavebnice firmy Hasegawa, která je v současné době nabízena také firmou Revell

Messerschmitt Me 410, odlévaný model anonymního výrobce, náhodně koupený v zahraničí. Jest to ukázka vítaného zpestření sbírky za cenu značně námahy (a bohužel i peněz). Model je postavený bez extrémních detailů, neboť větší úsilí jsem již neměl sílu stavbě věnovat

jsou vidět na fotografiích, které také nejlépe dokládají, že základním předpokladem pro vážné zájemce o rázný průnik do světa dvaatřicetin, je neuvěřitelně chápající, až svatá manželka.

Je nejspíš namísto otázka, co očekáváme od postavení modelu. Co mi přináší? Možná, stejně jako větší část křaťů stavím proto, abych měl před sebou co nejuvěrnější zmenšeninu skutečného stroje se všemi rysy originálu. Při stavbě se však příliš neodchyluji od kategorie modelů z „krabičky“; pokud ano, pak tento rámec překračuji pouze užitím plechů či polyuretanových doplňků. V současné době je pro mě křaťení odragováním se od zaměstnání,

F-15C Eagle, Anchorage, Aljaška. Model postavený v podstatě „z krabice“ Tamiya, navíc je použito pár plechů Eduarda a obtisky vlnaček Remove Before Flight. Zvolil jsem variantu „vše otevřeno“

možná ale více příležitostí k utřídění „pracovních“ myšlenek.

Stavba modelů letadel v tomto měřítku má své zvláštnosti. Až na výjimky jsou to většinou modely vsutku větší. Nutností je tedy používání zcela tekutého lepidla. Dříve jsem používal výborné filmové, po jeho vymizení z trhu (zatracené video) jsem byl nucen přejít na toluen – nic lepšího jsem zatím nenašel. Technika je jasná a známá, jejím základem je vlastnost zvaná vzlínavost. Jenom si musíme být předem jisti, že le-

Wedell-Williams Racer, pilotovaný Roscoe Turnerem na mnoha závodech v roce 1932. Model ze stavebnice firmy Williams Bros. postavený „z krabičky“. Hladký lesklý povrch, ploché dráty. Krásný model, vyvolávající dobovou atmosféru

pidlo „nevleze“ tam, kam nechceme. Na podvozky, plechy a polyuretan používám řidky kyanoakrylát. Obvyklé lepidlo z modelářského krámu jsem nepoužil snad již dvacet let.

Bezpodmínečnou součástí výbavy je velmi kvalitní stříkácí pistole a kompresor neplivající olej, o nějaké dávce zručnosti v užití této techniky ani nemluvě. Stříkám nejen povrch, ale již daleko dříve v procesu stavby například podvozkové šachty, interiéry, podvěšované zbraně a další menší díly.

Jednou z nejkrásnějších etap stavby je rozhodování, jakou verzi zvolit, v jakém zbarvení a s jakým označením model dokončit. Tím se dostávám ke skoro nejdůležitější složce modelářiny, kterou je literatura – tedy výkresy, fotografie, barevné kresby, popisy, „rentgenáky“. Mělo by být profesionální ctí každého, aby nejen postavil maketu zcela konkrétní předlohy, ale aby o „svém“ letadle a jeho osudech věděl co nejvíce.

Jak jsou různé stavebnice, jsou různí i modeláři. I když se pokusím charakterizovat stavebnice jednotlivých firem, berte to pouze jako můj osobní názor, byť podložený léty zkušeností, bez nároků na objektivitu. Podotýkám, že nejsem příliš citlivý na přesné měření rozměrů.

Revell je průkopníkem měřítko 1:32 a jeho stavebnice se dají rozdělit do několika skupin a podskupin. Ze stavebnic, které řadím do historické doby (konec let šedesátých), jsou k mání letadla P-51B a C, P-47, P-38, Bf 109F a G, F-4J a E Phantom. Postavit z nich cosi

Zcela zvláštní kapitolou jsou modely letadel Spitfire, kterých je možné postavit celou řadu. S využitím všech mně známých doplňků například prototyp Spitfiru (Hasegawa Mk.V + sada PD); Spitfire Mk.I (Revell, ex Hasegawa a dobře doplněno) – při troše snahy možno zhotovit dvoulistou vrtulí a plochou kabinu. Další možnosti jsou Spitfire Mk.IA (starý Revell, z jednoho jsem vyrobil růžový průzkumný PR.Type G s boulemi na kabině; Mk.II: Revell (taký starý, shodný s Mk.I); Spitfire Mk.V: Hasegawa bez úprav, několik verzí křídel a chladičů oleje...; Mk.VI: Hasegawa bez úprav, ale ne s odsunutým překrytem kabiny, protože to u skutečného letadla nebylo možné; Mk.VIII: Hasegawa Mk.V + konverzní sada PD; Mk.IX, Mk.XII a Mk.XIV – totéž, stejně jako Mk.XIV s kapkovitou kabinou, Mk. 22, Mk. 24: Matchbox (zatím Revell neobnovil). Nu, je toho dosti a peněz a ukládacích prostor se nedostává....

▲ Supermarine Spitfire HF IXC, DU-N, pilot Otto Smik, 312. peruč RAF, Lympne. Stavebnice firmou Hasegawa dodávána jako Spitfire Mk.V; použity doplňky Paragon Design. Poměrně pracná konverze s neobvyklým výsledkem

◀ Průzkumný Spitfire PR.Type G s boulemi na kabině vznikl přestavbou staříčké stavebnice Revell, která měla původně představovat Spitfire Mk. IA

přijatelného vyžaduje vskutku hodně práce, i tak to někdy ani nejde. Jako příklad z poslední doby mohu zmínit křížení starého Mustanga verze P-51C s předkem trupu, kuzelem, vrtulí a podvozkem P-51D od Hasegawy. Výsledek sice není perfektní, ale ujde. Úpravy tvarů, broušení „lokomotivních“ nýtů a nějaké to přerývání jsou samozřejmostí. Druhým příkladem budiž postavení Bf 109F ve zbarvení Hanse-Joachima Marseille z JG 27, což obnášelo výrazné zásahy při kompletní úpravě motoru, doplňování boulí na křídle, změny podvozku, kabiny ... Pomohlo mi, že Eduard vydal plechy. Výsledek je vidět na fotografii.

Rovněž staré, ale stále poměrně přijatelné jsou stavebnice letadel F-4U Corsair, Curtiss P-40E, Beaufighter, Mosquito, Typhoon, Bf 110G, Me 262, Ju 87B, Kawasaki Ki-61 Hien, Mitsubishi J2M-3 Raiden, F-14 Tomcat a vrtulníku Bell UH-1. Z nich lze – s mírnou dávkou nadstandardního úsilí a za případného užití plechů Eduard – postavit úhledné modely. Škoda, že některé jsou dnes téměř nedostupné.

Další kategorií jsou stavebnice převzaté, mající původ buď u firmy Matchbox (Tiger Moth, Lysander), či v poslední době získané díky spolupráci s Hasegawou (Fi 156, Focke-Wulf Fw 190F, Spitfire Mk.I).

Konečně jsou tu i zcela nové stavebnice, například F-4 Phantom, Hunter, Tornado, k nimž lze dodat jediné – jsou

perfektní a použitím doplňků z nich vzniknou opravdu krásné modely (z této řady právě stavím dvě Tornada).

Hasegawa nastoupila na trh dvaatřicet let v sedmdesátých letech jako druhý výrobce. Sice s kvalitou tehdy většinou výrazně převyšující Revell, ale bohužel dodnes se neodhodlala k jinému pokračování, než k aktualizaci obtiskových verzí (i když – poslední informace

dávají naději). S trochou úsilí se dá z těchto stavebnic zhotovit dobrý model, zejména, když si všimneme, že mnohé našťestí neunikly pozornosti výrobců doplňků. Z nejvýznamnějších musím jmenovat především Eduard (plechy) a britský Paragon Design (PD), nabízející odlévané díly.

Tamiya po úvodních rozpacích s F/A-18 nasadila stoupající tendence

Výsledek „křížení“ starého Mustanga verze P-51C s předkem trupu, kuzelem, vrtulí a podvozkem P-51D od Hasegawy

kvality. Vrcholem byly zatím F-15 a Phantomy; nové A6M5 Zero už patří do kategorie kitařských snů.

Matchbox před léty vydal stavebnice, které dnes nabízí pod svou značkou Revell (DH-82 Tiger Moth, Douglas Dauntless, Westland Lysander). Jejich nevýhodou jsou „hrubé rysy“, naopak předností zajímavá volba předloh. Rozhodně stojí za snahu.

Williams Bros. je velmi zajímavý a u nás málo známý výrobce, který se v tomto měřítku specializuje především na závodní letouny třicátých let. Stavebnice vypadají jednoduše, avšak velmi dobře se staví a moje zkušenost je taková, že výsledek vypadá neuvěřitelně dobře. Zajímavostí je, že dodávané výztužné silonové „dráty“ jsou ploché!

Doyusha je nově se vynořivší stoupenec měřítka 1:32. Kvalita je sice na dnešní standard spíše průměrná, avšak k máni jsou stavebnice zajímavých (většinou japonských) předloh.

Trumpeteer znamená velmi vítané oživení tohoto měřítka. Dosud jsem se nepouštěl do srovnání rozměrů či kontroly věrohodnosti detailů, avšak zejména poslední „výkřiky“ jsou velmi zajímavé (A-10, MiG-21). S čínským výrobcem je spojeno velké očekávání.

Testors je americký, u nás opět méně známý výrobce. Nabízí stavebnice modelů nevhodných předloh, z nichž lze dosáhnout hezkých výsledků (Bell X-1, F-117).

Z ostatních výrobců je třeba zmínit

Curtiss P-40E Kittyhawk ve zbarvení 3. perutě RAAF, Kairouan, Tunisko, Stavebnice Revell doplněna plechy Eduard. Otevřený, krásně vybavený pilotní prostor, ve schránce v kabině je složená mapa. Použití v poušti odpovídající opotřebování povrchu. Sběratelský kousek

ještě **Hobbycraft**. Menší a opravdu malosérioví výrobci „resináků“ jsou zastoupeni na trhu méně často. I vzhledem k ceně po jejich stavebnicích sáhne jen zřídka a spíše pro ozvláštnění kolekce.

Zeptám-li se sám sebe, čeho lituji v souvislosti se stavbou modelů tohoto

měřítka, tak je to pouze skutečnost, že výrobci nevěnují pozornost i jiným předlohám. Jsou mnohé, jejichž kvalitní ztvárnění bych strašně uvítal: Dornier Do 335, Westland Whirlwind (nikoliv vrtulník), Hawker Tempest Mk.V, Vickers Wellington, Junkers Ju 88, Focke-Wulf Ta-152H, Heinkel He 219, Northrop P-61, české předlohy zpracované našimi výrobci short-runů, ...

Vyslovení názoru, že by bylo krásné vidět v tomto měřítku například B-17, Lancaster, Dakotu, Ju 52, He 111, Liberatora, Halifax či Stirling, je pravým potvrzením nejvyššího stupně postižení.

Některá oznámení o připravovaných novinkách jsou však možným signálem, že výrobci zvolna docházejí k závěru, že rozvoj tohoto měřítka je ekonomicky perspektivní. Problémem každého jednotlivce („spotřebitele“) však zůstává, že pokud by chtěl naplnit všechna svá předsevzetí spojená se zálibou (stejně jako se životem), musel by být na tomto světě podstatně déle, než je mu vyměřeno. To je ale dle mého názoru správný směr chůze, protože musíme mít cíle mírně za hranicí splnitelnosti.

VIKTOR KUČERA
Foto autor

▲ Bf 109F ze stavebnice Revell ve zbarvení Hanse-Joachima Marseille z JG 27. Stavba modelu je zmíněna v textu a další fotografii naleznete na titulu

▼ Rovněž Hawker Typhoon ze stavebnice Revell je v měřítku 1:32

FLY BABY

V roce 1957 představitelé americká Asociace Experimentálních letadel (EAA) vyzvalo své členy aby navrhli levný, snadno postavitelný a jednoduše přepravitelný letounek k létání pro radost. Mezi mnoha limitujícími podmínkami bylo například uvedeno, že letadlo musí být jednoduché dřevěné konstrukce, zhotovitelné běžnými nástroji na ploše 7x8x20 stop, což jsou rozměry „standardní“ automobilové garáže.

Původně měly být projekty předloženy v době konání Národního sletu FAA v roce 1959, ale nakonec byl termín z různých důvodů prodloužen až do roku 1962. To už do hry se vši parádou vstoupil Peter M. Bowers z města Seattle (stát Washington). Letecký historik, který první článek napsal jako vysokoškolský student v roce 1938 a od té doby vydal desítky knih a patří k největším sběratelům leteckých fotografií a negativů. Ostatně leteckou průpravu měl všestrannou, neboť za druhé světové války pracoval v letectvu jako zpravodajský důstojník a pak 36 let u firmy Boeing.

Dráhu leteckého konstruktéra Bowers zahájil stavbou repliky letadla Curtiss Pusher, se kterým se účastnil leteckých dnů. Pak se rovnou pustil do stavby letadélka podle požadavků EAA a v první (na dlouho také poslední) konstruktérské soutěži v roce 1962 zvítězil a získal prémii 2500 dolarů.

Jeho letadélko poprvé vzletlo už o dva roky dříve, 27. července 1960. Na stavbu potřeboval 720 normohodin a náklady na

zakoupení všeho potřebného vybavení, včetně motoru, jen velmi mírně přesáhly 1000 dolarů.

Stojí za zmínku, že první postavené „Bejby“ výrobního čísla 1-1 a poznávací značky N500F dodnes létá v Indianě k plné spokojenosti jeho současného majitele Kennetha Myerse Blufftona.

Peter Bowers během let původní plány na dolnoplošný letoun postupně měnil a upravoval, takže Fly Baby je dnes k máni také jako parasol (model 1B) a dvouplošník (1C). Originalitu každého ze strojů ještě umocňuje množství použitelných pohonných jednotek a možnost opatřit „Děťátko“ plováky.

Pohonnou jednotkou jsou motory nejrozličnějších typů, například Continental A-

65, C-75, C-85, nebo O-200 o výkonu od 65 do 100 k, ba dokonce i Lycoming O-290 o 125 k. Někteří konstruktéři úspěšně použili automobilové motory VW či Subaru. Fly Baby mohou pohánět rovněž moderní motory Rotax 532, 582, nebo dokonce Rotax 912, ale v tom případě je třeba jeho nižší hmotnost kompenzovat prodloužením motorového lože. Dvoulísté vrtule mohou být jak dřevěné, tak kovové.

V současné době FAA eviduje 292 letadel Fly Baby různých verzí, další létají například ve Velké Británii, Argentíně, Austrálii, Irsku, na Novém Zélandu a v Jižní Africe.

Autor zdařilé konstrukce stále prodává za 65 dolarů stavební plány. Komu se nechce pustit do stavby, má i jiné možnosti:

Deset let staré, opečované a kompletně vybavené letadlo tohoto typu je v současné době v USA prodáváno asi za 9000 dolarů.

Je k nevíře, že tohle „Létající děťátko“ už oslavilo čtyřicáté narozeniny.

TECHNICKÝ POPIS:

Fly Baby je jednomístný jednomotorový letoun s otevřenou kabinou, pevným podvozkem záďového typu a sklápěcím křídlem.

Trup takřka modelářské příhradové dřevěné konstrukce je na bocích pokryt překližkou a na spodní a horní straně plátnem. Hřbet trupu před kabinou je kryt plechem, ze stejného materiálu je zhotovena kapota motoru. V kabině vybavené přístroji podle možností a potřeb majitele je dostatek místa i pro vzrostlého pilota, jakým je například sám konstruktér Bowers.

Nejčastěji používanou **pohonnou jednotkou** je čtyřválcový vzduchem chlazený motor Teledyne Continental C-85 o výkonu 63,4 kW. Pohání dvoulistou nestavitelnou dřevěnou vrtuli, například Sensenich řady W72CK. Palivová nádrž je umístěna za protipožární přepážkou.

Křídlo dvounosníkové celodřevěné konstrukce, opatřené profilem NACA 4412, má náběžnou část pokrytou plechem. Dřevěná žebra jsou uvnitř křídla vyztužena napínacími dráty, drátěné vyztuhy spojují také křídlo s trupem a osou podvozku.

Trup je navržen tak, že letadlo může být jak jednoplošník, tak dvouplošník s průběžným pětidílným horním křídlem neseným vzpěrami, přičemž přeměna z jedné verze na druhou trvá dvěma lidem pouze hodinu. Předností jednoplošníku však je, že podle požadavků FAA mohou být polovina křídla složena podle trupu, takže letadlo nepotřebuje mnoho místa pro hangárování.

Ocasní plochy jsou rovněž celodřevěné konstrukce potažené plátnem, náběžné části chráněné plechem. Stabilizátor je vyztužen dráty ke kýlovce a ostruze.

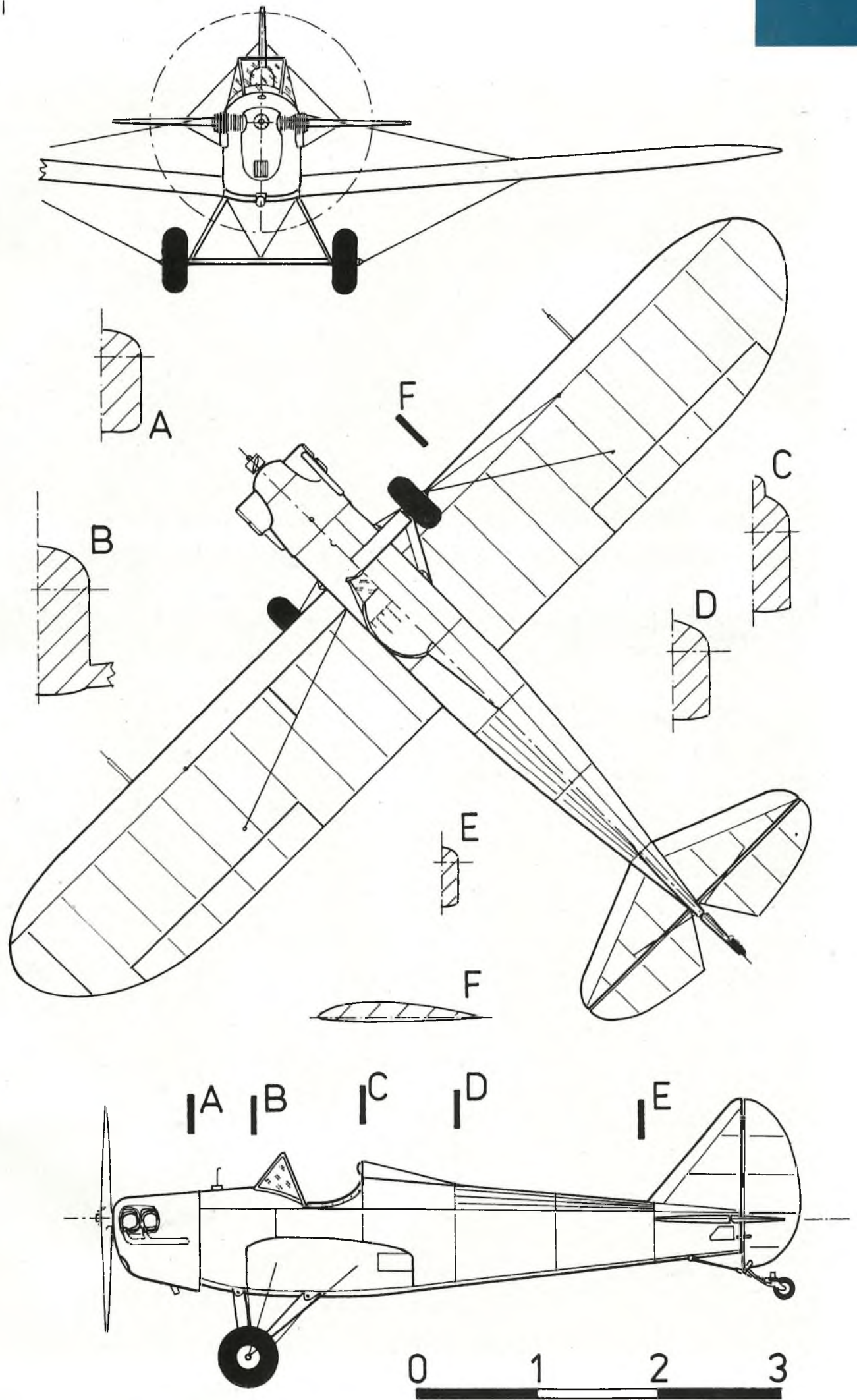
Přístávací zařízení. Podvozek s průběžnou osou je k trupu připevněn dřevěnými vzpěrami s kováním a vyztužen dráty. Superbalonová kola o rozměrech 8x4 jsou opatřena hydraulickými brzdami a jsou jediným zdrojem odpružení. Ostřuha s kolečkem je říditelná společně se směrovkou.

Zbarvení se kus od kusu lišilo podle vkusu majitelů. Na snímcích je ve Velké Británii létající Fly Baby 1A v typicky britské kombinaci stříbrné a modré. Poznávací značky jsou černé, stejně jako nápisy, dřevěné vzpěry jsou v barvě použitého materiálu.

TECHNICKÁ DATA A VÝKONY:

Rozpětí 8,53 m, délka 5,77 m, hmotnost prázdného letadla 274 kg, vzletová hmotnost 420 kg; nejvyšší rychlost 193 km/h, cestovní rychlost 161 km/h; dolet 386 km; počáteční stoupavost 5,3 m/s

MARTIN SALAJKA
Foto a výkres autor

6

MERCEDES-BENZ S/SS/SSK a SSKL v modelech 1:18

Již od sedmdesátých let minulého století jsou u nás známy modely a stavebnice italské firmy Bburago. V měřítku 1:18 tato firma nabízí řadu barevných variací v podstatě dvou základních stavebnic, představujících vozy Mercedes-Benz SSKL ze závodu Mille Miglia (rok 1931) a Mercedes-Benz SSK z Monte Carla (1928).

Pokud si chcete vcelku snadno svou sbírku rozšířit, mohou doporučit nákup dalších dvou stavebnic, nebo i hotových modelů, jež pro lze přestavbu rozebrat. Konverzí z nich vytvoříme dva úplně jiné automobily.

První, složitější bude výchozí typ této řady, Mercedes-Benz S (Sport) rok výroby 1928. (Obr.1), na jehož konstrukci se podílel známý Ferdinand Porsche. První typ řady S, poháněný sedmilitrovým motorem vybaveným dmychadlem Roots, vyjel do ulic Stuttgartu roku 1927, stavěn byl do roku 1929. Pak jej postupně nahradily typy SS (Super Sport), zkrácený SSK (Super Sport Kurz) a závodní zkrácený, odlehčený typ SSKL (Super Sport Kurz Leicht). Tyto tři navazující typy, vycházející z původního „Eska“, byly však již dílem konstruktéra Hanze Nibela, který Ferdinanda Porsche ve firmě Daimler-Benz AG vystřídal.

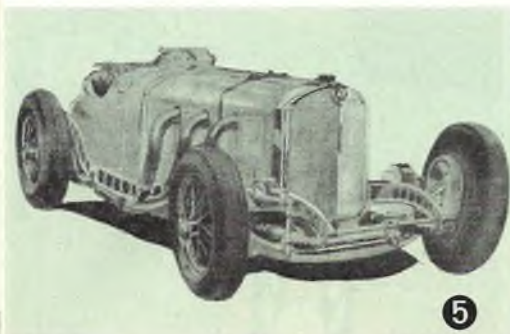
Předlohou pro můj model (Obr. 2, 3 a 4) byl pro příbuznost tvarů karosérie právě Porscheho typ S z roku 1928 (Obr.1). Tento model lze sestavit kombinací dílů obou zmíněných stavebnic, ze zbylých součástí lze ještě postavit další závodní typ SSKL z roku 1931 (Obr. 5),

zbarvený blatníků a reflektorů. Pro typ S použijeme širší motorový kryt a masku chladiče ze stavebnice SSK, dále pak sportovní blatníky se světlými z typu SSKL. Zcela nově musíme zhotovit a přilepit na místo bočnice se zády karosérie od předního skla dozadu. Na záď upevníme na dlouhý čep (nebo šroub M3) dvě rezervní kola, zhotovíme novou vnější brzdovou páku a prostor zadních sedadel vozu pro sportovní účely překryjeme plachtou. Volant a interiér převzeme z typu SSK, obrysová blatníková světla z typu SSK vsadíme do otvorů vyvrtaných do sportovních blatníků a přední sklo zhotovíme

zcela nově například z organického skla. Chromované stupačky zhotovíme značným zkrácením původních z typu SSK. Jemné rozdíly jednotlivých typů S, SSK a SSKL jsou vidět na kolekci tří modelů v měřítku 1:18 (Obr. 6).

Dalšími náměty pro přestavbu jsou například verze SS z roku 1928 s číslem 4 na chladiči (Obr. 7) nebo odlišné provedení typu SSK z roku 1930 s číslem 11 (Obr. 8) a s číslem 3 (Obr. 9) a také fotografie bílého muzejního exponátu typu SSK (Obr.10). Pro barevnou úpravu původních nepozměněných stavebnic slouží pak předloha typu SSK s červenými blatníky

5

2

4

10

11

3

7

8

12

9

1

a bílou karosérií (Obr. 11), zatímco typ SSKL existoval také se závodním číslem 2 (Obr. 12).

V naší zemi byly Mercedesy řady S/SS/SSK/SSKL velmi známé ze závodů Zbraslav-Jiloviště v letech 1929-31. Caracciola v nich zvítězil na typu SSKL, na němž se účastnil i Velké ceny ČSR v Brně.

TECHNICKÉ ÚDAJE:

Mercedes-Benz typ S (1928) poháněl šestiválcový kapalinou chlazený motor s ventilovým rozvodem OHC a objemem válců 6789 cm³ (průměr 98 mm, zdvih 150 mm). Při otáčkách 2800 za minutu dosahoval výkonu 88 kW (120 k) a přeplňovaný, s dmychadlem Roots, dokonce 132 kW (180 k) při otáčkách 3000/min. Byl vy-

baven dvojitým zapalováním magnety Bosch a dvojitým karburátorem Mercedes-Benz. Výkon motoru přenášela čtyřstupňová převodovka. Tuhé nápravy na podélných půleliptických párech byly opatřeny třecími tlumiči a kola byla vybavena velkými bubny s mechanickými brzdami. Typ S převyšoval ostatní sportovní automobily té doby poměrně vysokou hmotností 1650 kg, kterou však kompenzoval výkonným sedmilitrovým motorem. Dosahoval největší rychlosti 155 km/h a s dmychadlem dokonce 180 km/h.

KAREL HERMANEK

Použitá literatura:

Hanzelka, B.: Vozy velkých cen, SNTL
Porázik, J., Oravec, J.: Pretekové automobily
Časopis Svět motorů

1 Šestiválcový Mercedes-Benz S (1928)
2, 3, 4 Model vozu Mercedes-Benz typ S v měřítku 1:18

5 Závodní Mercedes-Benz SSKL (1931), kterých bylo postaven jen šest kusů

6 Vozy Mercedes-Benz S/SSK a SSKL v modelech 1:18

7 Mercedes-Benz (č. 4) typ SS (1928) - (7065ccm, OHC, 147kW, 190km/h)

8 Mercedes-Benz (č. 11) typ SSK (1930) - (7065ccm, OHC, 176kW, 235km/h)

9 Mercedes-Benz (č. 3) typ SSK (1928) - (7065ccm, 166kW)

10 Mercedes-Benz typ SS Sports Car (1928) muzejní exponát

11 Mercedes-Benz S, SS, SSK (1927 až 1932 vyrobeno 300 ks)

12 Mercedes-Benz (č. 2) SSKL (1931)- (7065ccm, OHC, 220kW, 250km-h)

HAWK OD FUJIMI

Dvaasedmdesátkrát zmenšený Hawk od japonské firmy Fujimi patří k těm sympatickým stavebnicím, ze kterých při vynaložení rozumného úsilí dosáhneme velmi pěkného výsledku.

Stavebnice obsahuje 43 výlisků ze světle šedého plastiku a tři číré součástky. Díly jsou zhotoveny bez propadlin a otrpů, spáry na jejich povrchu vyznačeny jemným rytím do hloubky. Návod v pěti krocích přehledně popisuje stavbu modelu, která neskytá žádné větší záležitosti. Svými rozměry i obrysovou přesností model odpovídá velmi dobře předloze.

TRUP

Stavbu začneme jako obvykle vybavením pilotních prostorů. Záleží na každém modeláři, jakou míru úprav zvolí. Je však třeba předem uvážit, že vzhledem k rozměrnému překrytu kabiny odklápěnému na stranu, je – v případě jeho otevření – do kabiny velmi dobře vidět. Proto je vhodné upravit původní sedadla, případně zhotovit nová, a neponchat beze změn palubní desky, boční pulty ani řídicí páky. K usnadnění práce při vylepšení vnitřku je samozřejmě možné použít i některou z doplňkových sad.

Před slepením obou polovin trupu lze snadno odstranit zaslepení vstupních kanálů vzduchu k motoru a prodloužit je. Na rozdíl od kabiny však vzhledem k jejich velmi malému průřezu toho nebude v jejich zadní části příliš mnoho vidět, takže nemusíme nic víc upravovat. Rovněž můžeme model mírně dovážit přidáním malého závaží do přední části trupu. Po vložení sestavy vybavení kabiny do jedné z polovin trupu slepíme obě poloviny k sobě. Nyní je nutné přilepit přední části nasávacích otvorů a do zadní části trupu

Milovníci detailů asi nebudou trvat na tom, že jejich model musí být také opatřený visacím zámkem

vložit výstupní rouru, kterou rovněž prodloužíme směrem k motoru a vyznačíme v ní výstupní ústrojí motoru. Na spodní stranu zadní části trupu vlepíme buď původní díl ze stavebnice, zahrnující výklopný brzdící štít se dvěma pomocnými kýlovými ploškami, nebo stabilizační plochy nahradíme novými a doplníme je brzdícím štítem, třeba i v otevřené poloze. Na horní straně trupu, přibližně na úrovni odtokové hrany křídla, vyvrtáme otvor o průměru 2 mm, znázorňující výstup výfukové roury startovacího agregátu.

KŘÍDLO

Na křídle je nutné „přemístit“ aerodynamické plůtky na obou polovinách o přibližně devět milimetrů směrem k trupu, což nejspíše učiníme obroušením původních a zhotovením nových z tenké polystyrenové destičky. Je samozřejmě možné oddělit klapky na odtokové straně křídla, ale vzhledem ke složitosti ovládacího mechanismu i klapky samotných je to poměrně náročná úprava, kterou nedoporučuji modelářům bez dostateku zkušeností.

PODVOZEK A VÝZBROJ

Na podvozkové nohy a do šachet doplníme hadice hydrauliky, ventily a dalším nezbytné vybavení, na kola kryty brzd. Pro dosažení věrnějšího vzhledu je vhodné oddělit přední podvozkové kolo od jeho nohy, kteréžto díly jsou ve stavebnici

coby jeden celek. Pak už jen zbývá rozhodnout se pro podvážnou výzbroj, kterou umístíme na závěsník pod trupem a na dva (britská verze Hawk T.1), respektive čtyři (verze T.1A a „padesátkové“ exportní verze) pod křídlem.

Celý model můžeme „oživit“ zhotovením nových světel z průhledného materiálu, doplněním zpětných zrcátek na vnitřní stranu společného překrytu kabiny obou pilotů, instalací rozličných antén (pozor na jejich tvar a umístění u různých verzí první generace Hawků). Stavbu zakončíme zhotovením stupačky v otevřené poloze a nové pitotovy trubice.

ZBARVENÍ

Schémat zbarvení letadel tohoto typu existuje velké množství. Je možno zvolit některé ze zbarvení RAF, a to od cvičných strojů s lesklou červenou (Signal Red), bí-

lou a světle šedou (Light Aircraft Grey) barvou, přes kamufláže sestávající z nepravidelných polí tmavě šedé (Matt Dark Sea Grey) a tmavě zelené (Matt Dark Green), až k méně výrazné kamufláži tvořené středně šedou (Medium Sea Grey) na horních a světlejší šedou barvou (Barley Grey) na spodních plochách. Můžeme se také rozhodnout pro efektní lesklou černou na všech plochách, u některých předváděcích strojů též s různými barevnými doplňky. Anebo se necháme zlákat podobou některého z exportních strojů sloužících ve finském, indonéském nebo keňském letectvu. Limitujícím faktorem bude kromě naší zručnosti pravděpodobně také dostupnost obtisků vyráběných některými specializovanými výrobci.

A pak se již můžeme těšit z nového přírůstku do naší sbírky.

KAREL SUSA

HAWK RED ARROWS

Krátce po návštěvě loňského leteckého dne CIAF, po shlédnutí sice krátkého, avšak v podmínkách krajně nepříznivého sobotního počasí o to víc uznání hodného vystoupení světoznámé britské akrobatické skupiny Red Arrows, jsem navštívil jednu z modelářských prodejen a pod silným dojmem ze zmíněného dne neodolal. Zakoupil jsem stavebnici firmy Revell s výrazným označením BAe Hawk T. Mk 1 The Red Arrows v měřítku 1:72. Jelikož cena 159 Kč byla srovnatelná s konkurenční stavebnicí Italeri, která však možnost postavit „Červené šípy“ nenabízí, rozhodování nebylo složité.

Po otevření klasicky modré krabičky, s tradičně kvalitním akčním obrázkem zmíněné skupiny od Jaroslava Vělice, na mě vykoukly dva „rudé“ rámečky s 62 plastickými díly a jeden se čtyřmi čírymi. Dále stavebnice obsahuje přehledný jedenáctistránkový návod nepříliš sympatického „blokového“ formátu a poměrně obsáhlý aršík s kvalitními obtisky.

Zatímco cena byla se stavebnicí Italeri jen srovnatelná, vylisky obou výrobců jsou zcela shodné. Není však třeba propadat panice, neboť podle mých informací jsou na vrcholu žebříčku stavebnic letadla Hawk v tomto měřítku. Spáry jsou na povrchu dílů vyznačeny do hloubky, ale ne tak jemně, jako u japonských stavebnic. Překryt pilotní kabiny je dělený, dvoudílný

(i s naznačenou bleskovicí), doplněný průhlednou přepážkou mezi pilotními prostory. Čtvrtý číry díl znázorňuje přístávací světlomet v přední letounu.

Pilotní prostor je vybaven podlahou, jejíž součástí jsou pedály nožního řízení, bočními pulty, trochu zjednodušenými vystřelovacími sedadly (včetně pásů), řídicími pákami a palubními deskami se značně vystupujícími „plackami“ přístrojů. Celý prostor je uzavřen trupovou přepážkou. Sestavený a nabarvený komplet bez problémů vsadíme do trupu, do jehož předělu nezapomeneme umístit přiměřené množství olova. Do zádě vsadíme povedenou výtokovou rouru, nad jejíž konec je třeba doplnit tři malé trysky pro tvorbu barevných kouřových efektů při akrobatickém vystoupení. Slepění trupu, jehož součástí je i kýlovka, nečiní problémy. O něco větší množství tmelu však musíme použít po přilepení horní části trupu za kabinou.

Dále slepíme třídílné křídlo, s poněkud mělkými a zcela holými podvozkovými šachtami (přídová podvozková šachta je na tom ostatně stejně), u kterého je třeba zatmelit otvory pro závěsníky „bojových“ verzí. Pokud nás nezláká akrobatická verze a trváme na zbraních, stavebnice obsahuje dvě rakety Sidewinder, dvě přídavné nádrže a pouzdro s kanonem pod

Po zavedení cvičných letadel Folland Gnat T. Mk.1 začala při 4. Flying Training School RAF ve Valley létat pod jménem Yellowjacks pětice žlutých Gnatů. Vedoucí této skupiny, Flight Lieutenant Lee Jones, bývalý člen akrobatické skupiny Black Arrows, přesvědčil velení, že je třeba vytvořit stálý akrobatický tým RAF. Nová předváděcí skupina sedmi letadel Gnat byla ustavena 1. března 1965 při odbočce Ústřední letecké školy (Central Flying School) na základně RAF Fairford v Gloucestershire pod oficiálním jménem The Royal Air Force Aerobatic Team Red Arrows. V roce 1968 počet členů vzrostl na devět a od sezóny 1980 Červené šipy používají moderní cvičné stroje Hawk

trup. Bohužel k dispozici nemáme nádrž používanou skupinou Red Arrows. Návod sice doporučuje, že ji máme získat odstraněním hlavně z kanónového pouzdra, avšak to můžeme považovat spíše za pokus o žert.

Stavba pokračuje bez větších těžkostí, pokud za ně nepovažujete občasné začišťování, nutnost mírného tmelení a broušení spojů křídlo-trup a kanálů přívodu vzduchu k motorům (které jsou ukončeny jen malý kousek za vstupy) a podobné drobnosti.

Pěkně jsou zhotovena kola podvozku i nohy. Poněkud problematictější je to s jejich kryty, které pro letoun stojící na

zemi získáme až rozřezáním na jednotlivé části, což zejména u krytů hlavního podvozku nevede k nejlepšímu výsledku.

Pokud stavíme akrobatický stroj, máme jednodušší práci s barevnou úpravou. Stačí totiž celý povrch přestříkat lesklou červenou barvou a o vše ostatní se postarají obtisky. Pracujeme opatrně, neboť na lesklý povrch přílnou až příliš ochotně a jejich dodatečně „rozpohybování“ mě trochu potrápilo. Přestože obtisky obsahují všechny bílé doplňky (kromě lemování překrytu pilotní kabiny) akrobatické skupiny, je nutné jim občas podle dostupné foto-

grafické dokumentace tu a tam trošku pomoci štětcem a bílou barvou. V návodu sice nalezneme zbarvení „Šípů“ z roku 2000, ale jejich podobu z roku 2001, kdy se objevily na CIAFu, získáme pouze vynecháním obtisku ze zmíněným letopočtem. Za zmínku stojí, že aršík nabízí obtisky jak pro kterýkoliv ze strojů skupiny, tak pro jeden Hawk T.66 letecké školy švýcarských vzdušných sil.

Po pohodové stavbě z krabičky získáme model, který skutečně vypadá jako Hawk a připomíná nám nevšední letecký zážitek. Tudiž můžeme být zcela spokojeni.

JIRÍ CHLEBEK

Foto autor, M. Salajka a S. Watson

BaE HAWK T. Mk 1

Výrobce: Revell
Měřítko: 1:72
Počet dílů: 57
Cena: 174 Kč

Příznivá cena stavebnice je vzhledem k její velikosti celkem pochopitelné. V menší krabici s bočním otvíráním jsou dva rámečky s díly z červeného plastiku, čtyři číré součástky a návod, ve kterém je stavba rozkreslena do 28 kroků doplněna také stručným popisem a historií typu. Pro nabarvení modelu je podle návodu potřeba 13 odstínů barev, mě stačilo jen sedm.

Obtiskový arch umožňuje stavbu dvou verzí Hawku – akrobatické skupiny The Red Arrows nebo švýcarského z 1. Fliegerschule. Obtiskový arch obsahuje kolem šedesáti znaků.

Součástky jsou zhotoveny přesně, bez otřepů. Detaily na povrchu modelu jsou vyznačeny rytím do hloubky, číré díly jsou pěkně průhledné, ale s přesností je to již horší.

Stavbu začneme vybavením kabiny. Sedadla jsou sice jednodílná, ale dostatečné kvality, na palubní desky bohužel nejsou obtisky, a tak je musíme vybarvit ručně. Když dokončené vybavení kabiny společně se závaží vložíme mezi poloviny trupu, zjistíme, že předek spodní levé části je posunut asi o dva milimetry kupředu. Musíme proto kousky plastiku vyspravit přední podvozkovou šachtu, tak, aby měla tvar obdélníku. Jinak je tato část stavby bez problémů, pokud trup během lepení pořádně stáhneme gumičkami a kolíky.

Pokračujeme slepením křídla a jeho vlepáním do trupu. Pak bohužel zjistíme, že při pohledu mírně zespodu z boku je z jedné podvozkové šachty vidět mezerou

mezi trupem a spodním dílem křídla do druhé. To lze velmi snadno opravit kousky plastiku.

Podvozek je celkem podrobný a nesetkáme se s žádným nepříjemným překvapením. Kola skvěle drží na hřídelích, není tedy dobré před nabarvením zkusit, zda nejsou otvory náhodou o kousek menší, protože po takovém zkoušení na sucho už je nesundáme.

Mírné problémy nás čekají při lepení krytu kabiny, neboť vnitřní čírou přepážku je třeba značně obrousit, jinak nelícuje. Pak už zbývá jen nalepit Pitotovu trubici a závěsníky na křídlo a vše nabarvit ohnivě červenou. To nám sice návod radí, ale odstín podle norem FS nebo RAL jako obvykle nenabízí.

Pro jednoduchou a bezproblémovou stavbu, pěkné obtisky (zvláště pro zbarvení Red Arrows), stavebnici každému doporučuji.

JAN MIKLÍN

Cvičné jednotky US Navy a USMC v současné době používají dvě verze letadla Hawk, jež bylo na základě licence stavěné firmou McDonnell Douglas (dnes Boeing). Typ T-45A, zavedený roku 1991, má palubní desky osazené klasickými analogovými přístroji, zatímco T-45C, dodávaný od prosince roku 1997, má moderní „skleněný kokpit“, umožňující v rámci integrovaného pětistupňového výcvikového systému dokonalou přípravu pilotů bojových strojů F/A-18 a AV-8B Harrier. U cvičných útvarů Goshawky nahradily stroje T-2C Buckeye a TA-4J Skyhawk. První jednotka vybavená modernizovanými T-45C působila na Naval Air Station (NAS) Kingsville v Texasu, druhá od listopadu 1997 na NAS Meridian v Mississippi

PALUBNÍ GOSHAWK

Ze stejných forem jako Hawk skupiny Red Arrows vychází další verze, americkým námořnictvem a námořní pěchotou používaný cvičný palubní **T-45 Goshawk**. Stále je v měřítku 1:72, ale tentokrát je v krabičce firmy **Italeri**. Ve dvou rámečcích (jeden je menší než u klasického Hawku) obsahuje 49 čistě zhotovených

plastikových dílů bílé barvy a čtyři číre (přídový světlomet nám tentokrát zůstane). Stavbou nás provází přehledný návod klasického "stříhu" tohoto výrobce, tedy bez vyobrazení americké "antikamufláže", která však je na spodní straně krabičky.

Výlisky postihují uspokojivě všechny podstatné odlišnosti námořní verze, například jiný tvar přídě, brzdící štítky na trupu, přistávací hák, "námořní" podvozek (s dvojitým přídovým kolem a odlišnými disky kol hlavního podvozku) i jeho kryty apod. Jen mimochodem, disky přídového podvozku nevyjadávají příliš přesvědčivě.

Křídlo je stejné jako u jiných verzí stavebnice, tudíž má trochu odlišný tvar koncových oblouků než skutečné palubní stroje. Obtiskový aršík umožňuje stavbu pouze jednoho stroje US Navy, přičemž barva nápisu a čísel je stejná jako u vý-

sostných znaků, tmavě modrá. To však je chyba, neboť z fotografií je zřejmé, že mají být barvy černé. JICH

BRITISH AEROSPACE (HAWKER SIDDELEY) HAWK
Úvodní studie zahájila firma Hawker Siddeley Aviation v roce 1968, o dva roky později byla schválena výroba a první Hawk T. Mk.1 vzletl 21. srpna 1971. Od dubna 1976 převzalo RAF 175 strojů verze T. Mk.1, které zahájily řadovou službu u 4. FTS Valley.

V roce 1983 si ministerstvo obrany vyžádalo přestavbu 88 strojů na standard Hawk T. Mk.1A. Dodávka modernizovaných strojů, schopných nést pod trupem pouzdro s kanonem ráže 30 mm a dvě střely AIM-9L Sidewinder na závěsnících pod křídlem, byla ukončena v květnu 1986.

Zpočátku Hawky sloužily nejen k výcviku, ale tvořily také "stinové" squadrons, jež by

v případě konfliktu operovaly společně s Phantomy a Tornady prvoliniových jednotek.

Od počátku 90. let slouží Hawky už jen jako školní stroje a k vlečení terčů.

Zahraničními uživateli exportních verzí řady 50 a 60 jsou Abú Zabí, Dubaj, Finsko (licenční stavba), Indonésie, Keňa, Kuvajť, Saudská Arábie, Jižní Korea, Švýcarsko a Zimbabwe. Pro americké námořnictvo byl s firmou MDD přeměněn Hawk na T-45 Goshawk; především zemím třetího světa jsou od roku 1994 dodávány modernizované Hawk 200 se šesti podkřídelními závěsníky a jednomístný lehký přepradový a bitevní Hawk 100.

MERKAVA

Moderní tank izraelské konstrukce Merkava je v současnosti pravděpodobně jedním z nejlepších na světě. V poslední době se stal známým díky zpravodajství o nepokojích na Středním východě.

V modelářské prodejně jsem v nabídce čínské firmy **Trumpeter** objevil v měřítku **1:35** stavebnici starší verze tanku Merkava II s odminovačem, kterou je možné pořídit za přibližně 350 Kč.

V pohledné polotuhé krabici jsem se v pěti rámečcích dopočítal 270 dílů zhotovených z tvrdšího plastu okrové barvy (barva plastu i jeho kvalita však jsou u jednotlivých rámečků odlišné); polovina věže, korba a podvozek jsou přiloženy zvlášť. V podvozkové části je vsazen elektromotor s vypínačem, vedle je prostor na uložení baterií. V krabici se ještě nacházejí černé gumové pásy (v mě nepěkně skroucené), síťovina, šroubky, řetěz, tenký měděný drát a čirá fólie. Ze dvou přiložených tub byla jedna vyschlá a druhá obsahovala lepidlo.

V návodu, stejně jako díly připomínajícím stavebnici Tamiya, je popsána historie typu v angličtině a „rozspaném čaji“, stavba je rozkreslena do osmi perspektivních pohledů a na závěr jsou připojeny dvě varianty rozmístění obtisků. Druhý vložený list znázorňuje sestavení odminovače a je i s díly do stavebnice zřejmě přidán navíc.

VÝLISKY A PLAST

Vylisky jsou na první dojem dobré, díly jsou sice zhotoveny s drobnými náličky, nicméně detaily jsou znázorněny pěkně a věrohodně. Pak ale objevíme spoustu stop po vyhazovačích, z nichž některé nejsou umístěny právě správně. Také na korbě nalezneme několik propadlin, bohudík snadno odstranitelných. Formy už asi něco pamatují.

Ještě než se pustíme do stavby, vrátím se k použitému plastu. V mnohých časopisech se tomuto tématu již věnovali, a tak přidám pouze svoji zkušenost. Na plast totiž neplatí žádné z běžných lepidel. Součásti se sice lepidlem spojí, ale po jeho zaschnutí se zase oddělí a zbytky lepidla (bez jakéhokoli stopy naleptání plastu), lze snadno nehtem oškrábat. Nepomáhá ani toluenové lepidlo, ba nelze věřit ani lepidlu „Agama“, ač je někdo doporučuje. Mě se osvědčilo pouze lepidlo v zelené tubě, které je přiložené do staveb-

nice. Ačkoliv bylo mírně zhoustlé, funguje velmi dobře a povrch spojovaných dílů narušuje až dost. Jako náhrada se dá použít snad jen sekundové lepidlo.

STAVBA

Nejprve jsem odstranil motorek a vypínače (asi málokdo bude chtít mít model pojezdny); panely pro přístup k ovládání jsem zalepil a vytmelil. Hnací hřídel sice bude chybět při další montáži, ale ozubená kola lze nalepit rovnou do vybrání na bocích korby. Doporučuji to uskutečnit při nandávání pásů, které tak můžeme vypnout. Stopy po vyhazovačích na kolech jsem ztmelil, ale stejně by asi na konec nebyly vidět. I přesto, že pojezdy zalepím výfuky a stupáčky, jinak budou vidět vlastně jen hlavní kola.

Špatně lícuje zadní čelo (číslo B29), které je zkroucené. Na horní části korby je dobré zesopdu zaslepit výfuky a stupáčky, jinak bude tank „průhledný“. Před spojením obou polovin věže i korby je nutno vlepit zasklení periskopů. Jsou zhotovena příliš velká, proto je třeba upravit je na míru. Už při vlepování jsem je zamaskoval pro stříkání, abych je později náhodou nevmáčkl dovnitř. Dolepování dalších dílů že je bez problémů, pouze při spojení polovin věže musíme v její přední části dosti tmelit. Boční kryty pojezdů (číslo 1 a 75) je třeba trochu dolícovat. Přední gumy jsem odřízl a nalepil zvlášť, neboť mezi nimi a pancířem vznikla mezera.

Kulometnou výzbroj si můžeme vybrat z více kusů, podle toho, jak se výrobci stavebnice povedly. Figurky „skřeků“, připomínající tankisty, raději nepoužijeme, ani bahty nevyjadají o nic lépe. Obě postrádá jakékoli zřetelné tvary, o detailech nemluvě.

POVRCHOVÁ ÚPRAVA

Po nastříkání povrchu Izraelskou pískovou barvou zbývá poradit si s obtisky a nanést patinu. Zvolil jsem vodou ředitelnou barvu Agamu Iz 6 a na „zašpinění“ velmi ředěné syntetické barvy, které mají tu výhodu,

že nejsme-li s výsledkem spokojeni, můžeme hadříkem namočeným v ředidle přebyčnou barvu otřít, aniž bychom narušili podklad.

V mé stavebnici byli dva stejné obtiskové aršíky. Jeden s dobrým soutiskem, ale se šmouhou od barvy, druhý čistý, ale zase se špatným soutiskem. Nicméně kombinací obou s trochou úpravy se dali použít, byť jejich přilnavost není nejlepší.

ODMINOVACÍ ZAŘÍZENÍ

Samostatnou kapitolou stavby je odminovač. Pokud si nechceme lámat hlavu s nerudovskou otázkou „kam s ním“, není nutné jej na tank instalovat. Je zřejmé, že do stavebnice je přidán dodatečně. Pravděpodobně byl původně určen pro tank M60, neboť v návodu je popsána montáž na tento typ, nikoli na Merkavu. Porovnáme-li kresbu na víku krabičky s kresbou v návodu, zjistíme, že se značně liší.

Kombinací obou variant jsem dospěl ke kompromisu a nainstaloval odminovač bez nesnázi, tak jak je vidět na fotografiích. Předtím bylo nutno uzavřít a doplnit profily. Nutno přiznat, že jsem neměl k dispozici žádnou fotografii Merkavy s tímto zařízením, tudíž jsem neměl s čím srovnávat. Z dílů, původně určených pro M60, jsem z horní části odřezal uchycení ok lan a nalepil je na pancíř tanku. Držáky ramen odminovače jsem zkrátil a podlepil destičkou, aby nedrhl o tažné háky, a poté nalepil na čelo tanku. Náhradní články pásu nelze umístit tak, jak je nakresleno, přilepil jsem je proto visle. Řetěz není upevněn drátem, jak ukazuje pláněk, ale oka jsou nastřížena a nasunuta rovnou na čepy.

Stavebnice podle mě dostupných podkladů vcelku odpovídá skutečnosti, i když na fotografiích (i v koloně jedoucích strojů) lze pozorovat řadu odlišností detailů. I před určitě nedostatky stavebnice doporučuji zkušenějším modelářům. Nicméně příznivá cena jistě bude lákadlem i pro ostatní.

VÁCLAV VOPALECKÝ
Foto autor

SPITFIRE Mk. Vb ITALERI

Logickým nástupcem úspěšných Spitfirů verzí Mk. I a II se měl stát Spitfire Mk. III. Ovšem plánované změny konstrukce a práce nezbytné pro přípravu výroby by přinesly značné zpoždění produkce, což si Velká Británie pod tlakem válečných událostí nemohla dovolit. Jako nouzové řešení bylo navrženo instalovat nově vyvíjený motor Merlin 45 do téměř nezměněného draku původních verzí. Když pak v lednu roku 1941 vzlétl takto zrozený Spitfire Mk. V, nikdo netušil, že vznikla jedna z neúspěšnějších a vůbec nejrozšířenějších variant slavného Spitfiru. „Pětka“ se jako vůbec první verze tohoto letounu objevily na všech mimoevropských válčích, kde vykonaly mnoho záslužné práce. Mnohdy stejně významné, jako předěšlé dva typy ve slavné bitvě o Británii. Za zmínku také stojí, že jich bylo postaveno téměř 6 500, ze všech existujících verzí nejvíce.

Jeden z mála letuschopných Spitfirů Mk. V, sériového čísla EP120, patří od roku 1996 The Fighter Collection v Duxfordu. Je to pravděpodobně neúspěšnější dochované bojové letadlo, neboť v jeho kabině piloti RAF získali sedm vítězství. Na dvou velkých fotografiích je v podobě, v jaké se účastnil natáčení filmu Tmavomodrý svět, na další straně pak jako AE-A v „civilu“

Jednou z mnoha variací na téma Spitfire Mk. Vb je model firmy Italeri v měřítku 1:72. V klasické polotuhé krabici s bočním otvíráním a akční kresbou Spitfiru ve vítězném souboji nad ostrovem Malta, nalezneme ve třech rámečcích 54 plastických a devět čirých dílů, obtisky nabízející výběr ze tří verzí a přehledný návod.

Součástky jsou zhotoveny bez zbytečných otřepů či propadlin. Jsou také poněkud tenčí než je obvyklé u jiných stavebnic, na což musíme pamatovat při lepení a broušení. Panely jsou, jak je u této firmy již několik let dobrým zvykem, vyznačeny rytím do hloubky. Na první pohled mě však zarazila naprostá absence jakéhokoli náznaku nýtů, vyjma krytu nádrže před pilotní kabinou.

VARIANTY

Stavebnice nabízí možnost postavení klasického Spitfiru Mk. Vb s koncovými oblouky křídla nebo se zkráceným rozpětí křídla, dva typy překrytu kabiny (s vypouklými či plochými boky), dva typy čel-

ního štítu (s vystouplým či integrovaným pancéřovým sklem), a také dva typy protiprachových filtrů, užívaných zejména ve Středomoří a Severní Africe. Nelze zapomenout ani na dva typy vrtulí (de Havilland a Rotol) a rovněž na dva typy vrtulových kuželů. Množstvím variabilních dílů výrobce pokryl snad všechny možné varianty slavného letounu této verze, čímž poskytl stavitelům prostor k množství obměn.

STAVBA

Model rozměrově i tvarově odpovídá zvolenému měřítku velmi dobře, podrobněji se o kladech i záporech stavebnice zmiňuji dále v textu. Stavbu zahájíme sestavením pilotního prostoru. Zaujaly mne zejména výborně zhotovená trupová přepážka s opěrkou hlavy a pancířem za sedadlem, pěkné sedadlo pilota i přepážka s palubní deskou. Rovněž konstrukce podlahy pilotního prostoru je uspokojivě vyřešena. Jen z dílů č. 2 a 2D odřízneme podivné „opěrky rukou“, které se u skutečných strojů nevyskytují. Zkušenější modeláři mohou navíc na řídicí páku doplnit chybějící táhlo ovládní brzd podvozku a upravit naznačené pedály nožního řízení do správného tvaru (nahoře zaoblené).

Stavebnice nabízí možnost postavit modelu s otevřenými vstupními dvířky, proto mě udivilo, že výrobce nechal boky kabiny a vnitřní stranu dvířek holé, bez sebemenšího náznaku konstrukce či vybavení. Pravděpodobně spoléhá na výrobce doplňkových sad. Pokud je mi však známo, nikdo zatím odlitky vnitřku kabiny Spitfiru Mk. V v tomto měřítku nenabízí. Je velká škoda, že ponecháme-li dvířka zavřená, není výborně vystižen zaměřovač téměř vidět. Také jeho uchycení v rámečku za „odrazové sklo“ je poněkud nešťastné. Je proto lepe toto „sklo“ odříznout a nahradit tenkou fólií se zaoblením (obdélníkové sklo bylo použito až u pozdějších verzí Spitfirů).

ÚPRAVY

Model zjevně vychází ze stavebnice Spitfiru Mk. IX téže firmy, proto je před po motorovou přepážku zhotovena zvlášť. Bohužel, horní kryt motoru postrádá cha-

Model Spitfiru Mk. Vb s tropickým filtrem, na kterém létal Ian Richard Gleed, který do své smrti letce (16. dubna 1943) sestřelil 15 letadel

rakteristické „boule“ skutečného stroje. Podle mého názoru je výhodnější k sobě slepit poloviny zadní části trupu (sestavu vybavení kabiny lze na místo vsunout až po jejich zaschnutí) a zvlášť obě poloviny přídě. Poté nás čeká trochu pečlivější práce se slícováním trupu s přídí. V místě spoje stejně vznikne drobný schodek, který je třeba vytmelit a vybrousit. Spodní kryt motoru je nepatrně širší než boky přídě, proto jej musíme obrousit. Při těchto operacích bohužel vezmou za své spáry panelů, takže je obnovíme rydlem. Při lepení samostatně zhotovené směrovky zjistíme (a výkres to potvrzuje), že kýlovka má malou hloubku. Kdo chce, může ji poměrně pracně „nastavit“, ale možná je vhodnější lehce obrousit rohové vyvážení směrovky, ale tak, aby alespoň trochu zachovávala tvarovou shodnost se skutečným strojem. Při sestavování křídla se vyplatí alespoň naznačit kousek jemného molitanu „chladič“ oleje. Po sestavení křídla odbrousíme „pancéřovou obšívku“ výstřelných otvorů kulometů a makety kanonů nahradíme věrohodnějšími trubičkami. Já jsem použil příslušně vybroušené díly ze stavebnice Spitfiru Mk. V firmy Směr.

Podvozkové šachty jsou poněkud mělké, ale práci s napravováním si dá asi jen puntičkář. K základu křídla dolepíme podle zvolené verze jeho zakončení. Další fáze stavby podle návodu neskýtají zásluhnosti, díly lícují velmi dobře i v často nešťastném spoji křídlo-trup. Přejechod odtokové hrany křídla do trupu je tvořen velmi pěkným a věrohodným zviněním do tvaru písmene W, jemuž se tak rády jiné firmy u modelů Spitfirů vyhýbají. Nakonec nalepíme příkladně zpracované nasávací otvory chladiče oleje (který má, mimochodem, správný kruhovitý průřez) a nasávacího otvoru karburátoru.

Stavebnicí nabízený filtr Aboukir se v přední části příliš zužuje a je také poněkud delší, což lehce napravíme jemným obroušením. Trošku pozornosti si zaslouží slícování povedených dílů překrytu kabiny.

Listy vrtule jsou uspokojivé, jen u typu Rotol mají malou hloubku a u kořene by měly mít přímou hranu, nikoli zaoblenou. Lehce je obrousíme, abychom odstranili vrásky na jejich povrchu, přilepíme na zadní díl kuželu (pozor na stejný úhel náběhu), zajistíme a nalepíme přední díl kuželu. Komplet zatím odložíme stranou.

ZBARVENÍ

Nyní již můžeme přikročit k barevné úpravě modelu. Návod stavebnice nám společně s obtiskovým aršíkem nabízí Spitfire Mk. Vb v pouštním zbarvení s označením T-L, plným rozpětím křídla a filtrem Vokes. Na tomto stroji létal v období srpen - říjen 1942 velitel 249. perutě RAF S/Ldr. Maurice „Mike“ Stephens nad Maltou, kde 10. října nárokoval pravděpodobně sestřel Bf 109 a poškození dalšího stroje téhož typu. Letoun byl při hlídce nad Středozemním mořem ztracen 3. března 1943 po poruše motoru.

Druhou možností je rovněž pouštní Spitfire Mk. Vb IR-G, se zkráceným rozpětím a filtrem Aboukir. Létal na něm v březnu a dubnu 1943 nad Tuniskem velitel 244. křídla Wg/Cdr Ian Gleed. Na něm také sestřelil Bf 109G a poškodil dva další, než byl 16. dubna 1943 při útoku na německá transportní letadla sestřelen a zabit. Stavíme-li tuto variantu, musíme dát pozor při barvení přídě. Ve schématu v návodu na sebe nenavazují barevná pole na

levém boku a horní straně. Podle fotografií je levý bok nakreslen správně, takže upravíme přechod na horní straně.

Do třetice se můžeme rozhodnout pro „evropský“ Spitfire Mk. Vb AV-D s plným rozpětím a standardním vstupem vzduchu ke karburátoru. Na tomto stroji operoval v září 1942 z britského Debdenu maj. William „Jimmy“ Daley, velitel letky 335. stíhací perutě, 4. stíhací skupiny USAAF.

Obtiskový aršík obsahuje i popisky a černé linky vymezení chodníčků na křídle. Obtisky mají dobrý soutisk i kryvost a velmi dobře se s nimi pracuje. Při umísťování kokard či hvězd na křídlo se nenecháme zmást návod, kde jsou výsostně znaky umístěny příliš blízko konců křidel. Správně by jejich střed měl být přesně uprostřed krytů vnějších kulometů.

DOKONČENÍ

Nakonec model opatříme podvozkem. Kola mají nesprávný počet vylehčovacích otvorů (mělo by jich být pět), podvozkové nohy jsou ale velmi pěkné a věrohodné,

dokonce i s naznačenými otočnými čepy zatahovacího mechanismu, stejně povedené jsou i jejich kryty. Přilepíme anténu, pitotovu trubici, zpětné zrcátko (pozor, proti návodu a kresbě na zadní straně krabice měl stroj I. Gleeda obdélíkové!) a vrcholový komplet. Umístíme také „roztomilou drobnůstku“ – průhledný kapkovitý kryt prosvětlení prostoru radiostanice, případně pod křídlo přidavnou palivovou nádrž. Stavebnice nabízí nádrž správných rozměrů, jen její zadní hrana by měla být rovná. Z jejího povrchu také odstraníme nesmyslnou „kapku“.

Model Spitfiru Mk. Vb od firmy Italeri hodnotím jako zdařilý. Největší slabinou stavebnice jsou asi chybějící nýty přeplátování na povrchu.

Na závěr dovolím malý povzdech – dočkáme se konečně v měřítku 1:72 kvalitní stavebnice Spitfiru Mk. Vc ?

OLDŘICH HOMOLA

Prameny

Dr. A. Price: Spitfire Mark V Aces 1941-45
Spitfire in Action
Supermarine Spitfire Mk. V, Aeroteam

SPITFIRE Z AFRIKY

Pokaždé, když nějaká firma přijde s další stavebnicí letadla, které již je na trhu v několika verzích od různých výrobců, povzdychnu si: "Ach jo, už zase!" Můj, a nejen můj povzdech se ozve třeba když někdo „objeví“ Messerschmitt Bf 109G-6, Mustang verze B nebo Spitfire verze V a IX. Proto se nedivte, že když se vloni objevila nová stavebnice Spitfire Mk. Vb v měřítku 1:72 od Italeri, ozval se povzdech znovu. Výlisky vystavené v modelářské prodejně nevypadaly vůbec špatně, proto mě překvapilo, když jsem si v jednom modelářském časopise přečetl nepřilíš optimistické hodnocení. Autor italský model srovnával s obdobnou stavebnicí firmy Revell. Ta má sice mnohé přednosti (o něco lepší rytí než italská stavebnice, trochu lépe zpracované boky kabiny, delší hlavně kanonů), ale také velmi podstatnou chybu – křídlo postrádá v dolní části charakteristický přechod tvořící pověstnou vlnu. Pro tento nedostatek jsem německý Spitfire překřtil na Flatfire. Nedalo mi to však a rozhodl jsem se, že zjistím, jak to s těmi přednostmi a nedostatky je. Zakoupil jsem stavebnici Italeri, plechy Eduard Zoom a dal se do stavby.

Stavebnice je uložena v typické firemní krabičce s působivou akční kresbou pana Paulliho, zobrazující "Spit" po sestřelu Bf 109F kdesi nad africkým pobřežím. Po otevření krabičky nalezneme dva rámečky s díly zhotovenými ze světlé šedého plastiku, rámeček s dvěma dělenými překryty kabiny, přehledný návod a obtiskový aršík se znaky pro tři stroje.

Výlisky jsou zhotoveny čistě i když se na nich občas vyskytne nějaký ten otřep. Spáry mezi panely jsou znázorněny rytím do hloubky, ovšem proti stavebnici Revell chybí na křídélkách a panelech zbraní jemné nýtování. Oba výrobci však opomenuli typické aerodynamické lišty na horní straně křídla. V recenzi kritizovaná nepřítomnost krytek se potvrdila i nepotvrdila – oba modely nějakou postrádají. Já si z toho nedělám těžkou hlavu, detailisté si chybějící krytky doplní.

Hlavně kanonů jsou vskutku kratší než by měly být, což můžeme buď přehlédnout, napravit díly z vlastních zdrojů. Doporučuji také vyvrát výstředné otvory kulometů v křídle, s nimiž si výrobci většinou nedělají hlavu.

STAVBA

Základní stavebnice má poněkud chudě vybavený vnitřek kabiny – na bocích trupu jsem postrádal znázornění konstrukce, výhrady jsem měl i k sedadlům a chybějícím pásům. Vše odstraní sada plechů Zoom, obsahující díly pro vylepšení kabiny. Kromě reliéfu bočnic také nové pedály, palubní desku, pásy, nový držák sedadla i takovou maličkost, jako vnitřní konstrukci odklápacích dvířek i s táhlem nouzového otvírání. Asi největší chybou je nepřítomnost radiostanice v zadní části kabiny, s čímž se opět musíme vypořádat svépomocí. Plechy vybavený prostor kabiny můžeme směle nechat otevřený.

Velkým kladem italské stavebnice je, že z ní můžeme postavit jak „evropskou“, tak „africkou“ podobu letadla, navíc vybavenou klasickým elipsovým křídlem či křídlem typu LF. Pod trup lze instalovat velkou přídavnou nádrž, pod příd dva typy filtrů a vybrat si můžeme i ze dvou typů vrtulí. Pokud by stavebnice obsahovala i kola

bez „příček“, což bohužel neobsahuje, nebyl by žádný problém postavit z této stavebnice i námořní Seafire Mk. Ib, byť s nutností malé konverze, spočívající v doplnění přístavacího háku

OBTISKY

Aršík nám nabízí tři verze zbarvení – známý stroj I. R. Gleeda, dále rovněž tropický letoun od 249. perutě, dislokované v roce 1942 na, maltské základně Takali. Poslední variantou je americký stroj ze stavu 335. FS/4. FG, který z britské základny v Debdenu brázdil nebe nad okupovanou Evropou v roce 1942. Bohužel, u amerických hvězd a britských pavích ok v tiskárně ujel soutisk a jejich žlutá mezikružní jsou posunutá. Pokud by někdo nebyl s nabídkou obtisků spokojen, může sáhnout i po jiné variantě zbarvení – různých obtiskových archů na Spitfire je na našem trhu dnes již dost. Velmi dobrá je například sada **Tally Ho!**

Ze základní „holé“ stavebnice Italeri lze postavit vcelku průměrný model pro vlastní potěšení, ovšem chceme-li dosáhnout nadprůměrného výsledku, nezbyvá nám, než sáhnout po doplňkové sadě Zoom, s jejíž pomocí se můžeme dopracovat k soutěžnímu modelu. Vzhledem k tomu, že za stavebnici i s plechy zaplatíme něco málo přes dvě stovky, myslím, že není co rozmýšlet. Podrobně propracovaný model Spitfire za to stojí.

ALFRED RUDYS

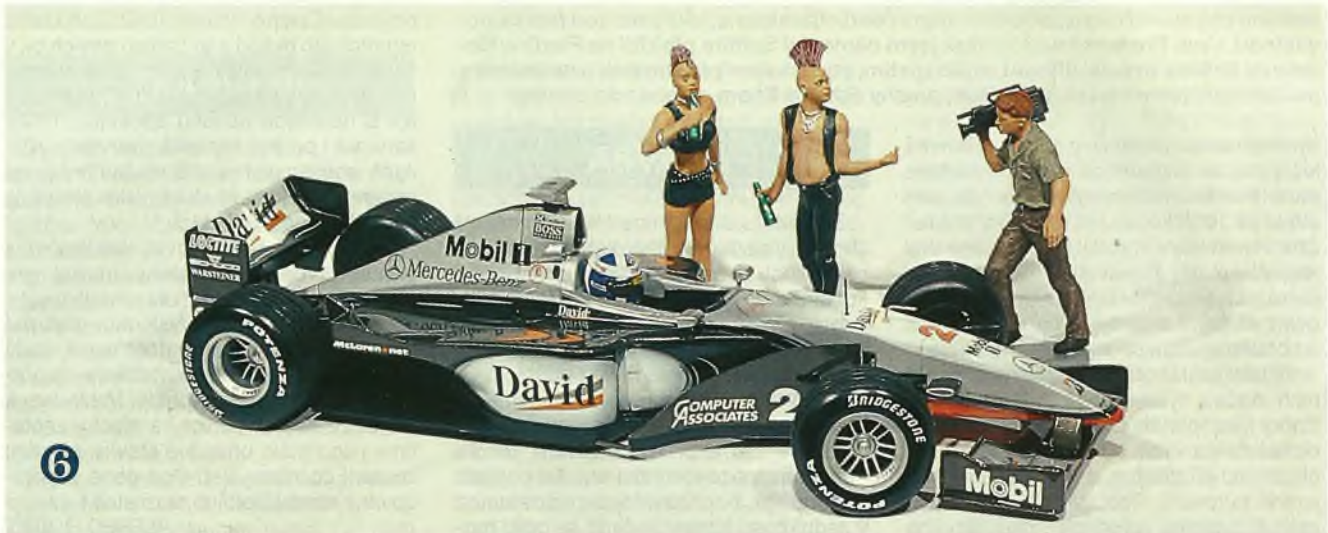
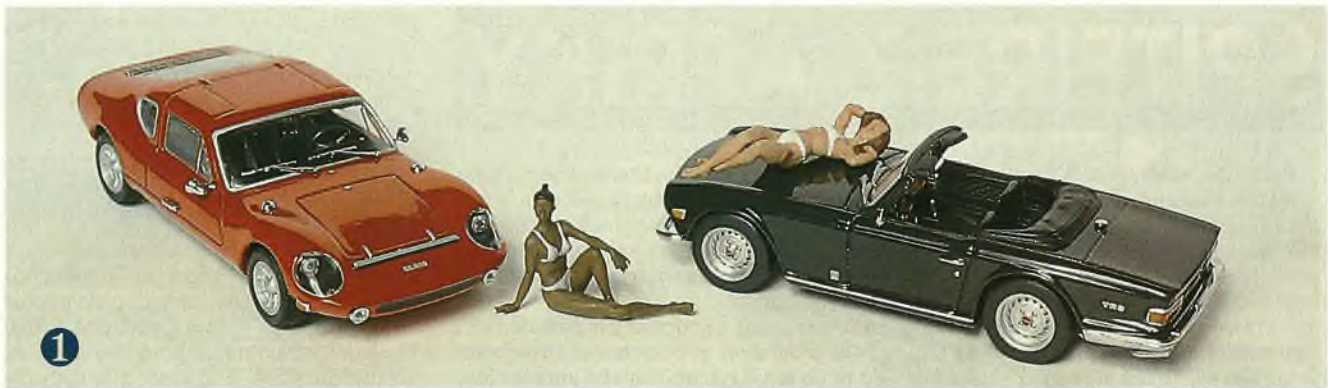

Od října 1941 do března 1942 sloužil u 19. perutě RAF v Ludhamu Spitfire Mk.Vb sériového čísla AD307 s označením QV-K. V letadel byl 24. března 1942 podblíž Abbeville sestřelen pilot Sgt. Bohumil Netopil a zraněný padl do zajetí

Spitfire Mk.Vb sériového čísla EN465, na kterém létal Karel Mrázek, jak podle britské tradice ostatně napovídají iniciály jeho jména

NAJLEPŠÍ Z AUTOMOBILOVÝCH ARCHÍVOV *en miniature*

Koncom roka 2002 sa má na trhu objaviť nová, 350 stranová kniha, ktorý podľa očakávania mnohých zberateľov automobilových modelov má predstavovať dosiaľ najlepší motoristický archív vo formáte en miniature. Hoci sprievodný text bude iba v nemčine a angličtine, nikto nepochybuje o tom, že po novinke siahnu zberatelia autíčiek na celom svete, aj keď bude reč „len“ o automobilových modeloch značky Minichamps z obdobia 1990 až 2001. Keďže iba jedenástočný časový interval uvedený na titulnej strane knihy by mohol na čitateľa pôsobiť zmätočne, celá vec si žiada vysvetlenie.

Mnohí z našich skôr narodených obdivovateľov modelových autíčiek si ešte azda spomenú, že úplný prehľad toho, čo svet v danej oblasti až do konca 80. rokov vyrábala, poskytovalo až do začiatku 90. rokov jedno jediné dielo: Katalóg známej (západ) nemeckej zásielkovej firmy Danhausen z Aachenu (Cách). Katalóg obsahoval viac ako 12 000 modelov automobilov v mierkach od 1:3 až 1:220, a to tak v rámci veľkosériovej, ako aj v tzv. limitovanej produkcii. Prakticky sa v ňom dalo nájsť všetko, čo sa v danej oblasti na svete vyrábalo, dodajme, na oboch stranách vtedy ešte existujúcej železnej opony.

Na prelome 80. a 90. rokov však bratia Langovci, ktorí túto zásielkovú firmu videli, pristúpili k reorganizácii: Namiesto iba obchodnej zásielkovej firmy tu odrazu bol nielen nový výrobca nových kovových, špičkovito zmodelovaných autíčiek,

áchenská firma **Paul's Model Art GmbH**, ale aj nová značka automobilových modelov **Minichamps**.

Očividne budujúc na nazbieraných skúsenostiach o automobilových modeloch z celého sveta (ale aj o ctení a snoch zberateľov) jeden z bratov, Paul, dospel k vyzretému záveru – čo a na akej úrovni treba dnes vyrábať tak, aby obdivovateľ a zberateľ automobilových modelov po novom modeli nielen zatúžil, ale aby sa súčasne stal aj kupujúcim. To, že sa zámer vydariť, potvrdzujú nielen dnes prekvitajúca firma a jej renomovaná značka, ale aj obsiahly firemný 160 stranový, ročne sa obmieňajúci katalóg (tzv. edícia I), plus jeho dva každoročné dodatky (edícia II a edícia III).

A ak máme byť nanajvýš aktuálni, aj živá internetová online-linka (www.Minichamps.de), ktorá od 13.06.2001 prost-

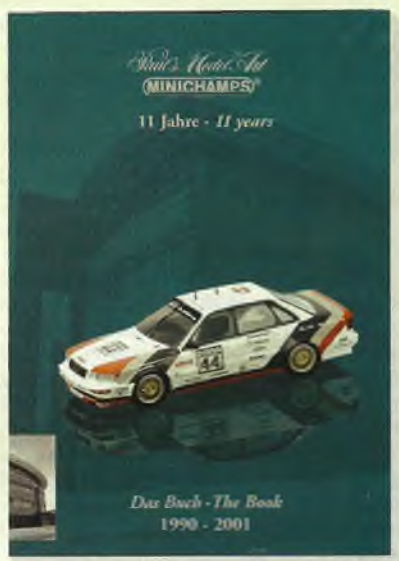
redníctvom E-mailu týždeň čo týždeň informuje prihlásených záujemcov o aktuálnych novinkách. Či už zo sveta modelov formuly 1, klasických pretekových automobilov, cestných a úžitkových automobilov, motocyklov – najnovšie aj špičkových modelov zo sveta vojenskej techniky. Hlavne v mierkach 1:18 a 1:43, no i v mierkach ďalších...

NA OBDIV I POUČENIE

Je známe, že za najpopulárnejšiu mierku zmenšenia vo svete automobilových modelov sa už po desaťročia považuje mierka 1:43. Najskôr preto, že je dostatočne veľká na to, aby zachytávala všetky voľným okom ešte postrehnuteľné detaily na modeloch, a dostatočne malá na to, aby sa do škatule od topánok zmestila hoci aj celá flotila mercedesov, bavorákov či volkswagenov. Pravdaže, nielen automobilov týchto značiek, pretože firma Paul's Model Art v rámci modelov zhotovených podľa minulých či dnešných automobilov rôznych automobiliek ponúka viac ako ktokoľvek iný zo sveta jej konkurencie – značkou Alfa Romeo počínajúc a značkou VW končiac (... nezabúdajúc ani na značku Wartburg!).

3

5

4

2

Kedže ako novinky priebežne uvádza do života tak najnovšie modely automobilov tej či onej značky, ako aj zaujímavé automobilové veterány, v priebehu jedenástich rokov vytvorila jedinečné múzeum histórie motorizmu. V trojrozmernom vyhotovení. Kto túži získať prehľad a poznať súvislosti, ten dozaista rád siahne po ohlasovanom diele, ktorého prebal možno vidieť aj v úvodnej časti tohto príspevku. Ale – prečo čakať až do konca roka a nepredstaviť si už dnes aspoň zlomok z toho, čo tento jedinečný automobilový archív hodlá predstaviť v úplnosti?

ZOPÁR PRÍKLADOV...

Hoci nedisponujeme ani jediným fotozáberom z tých, s ktorými sa v knihe Paul's Model Art – Minichamps, Jedenásť rokov 1990-2001 neskôr stretieme (obrázky nám približia všetko do posledného modelu, s čím sa počas jedenástich rokov značka Minichamps pred verejnosťou prezentovala), vybrali sme zopár vlastných fotomomentiek, pre ktoré sú popri origináli na štyroch pneumatikách typické aj neodolateľné figúrky firmy Preiser s ich dokonalým napodobením fázy pohybu, charakteru figúrky a detailným vymalovaním.

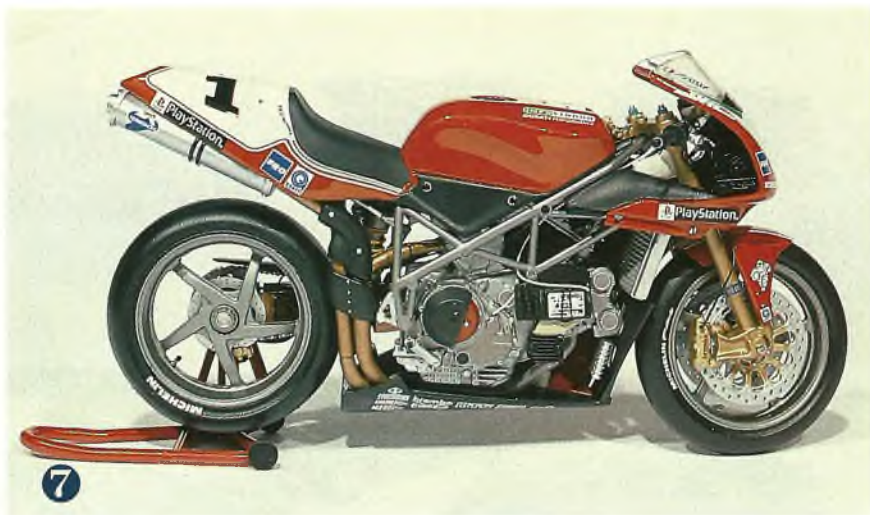
Aby sme akcentovali, že séria Minichamps ako samozrejmosť ponúka nielen najvyrábanejší a teda aj najpopulárnejší osobný automobil všetkých čias, známy Chrobák značky VW (medzi novinkami Minichamps sa objavil krátko po štarte tejto renomovanej série modelov, v inovovaných podobách sa objavuje dodnes. Jednak ako kabriolet, jednak ako limuzína; ako model VW 1303, resp, ako model VW 1302, v identických farebných odličeniach laku volakedajšej predlohy, dnes i v atraktívnych metalizách, pričom nechýbal ani zlatý, miliónty kus), pre prvý fotozáber sme si vybrali dve značky, ktoré sa tešia nemalej sláve, hoci na našich cestách sa s nimi nestretnete: červený Melkus RS 1000 z roku 1972 a tmavozeleň Triumf z roku 1968 v typickom britskom pretekovom zelenom odtieni (obr.1). Treba uznať: Malosériové vozidlá len pre vyvolených, čo náležito zdôrazňujú aj Preiserove figúrky...

Iným vozidlom ktoré poznal celý svet (hoci originál bol iba jeden) je vládný Lincoln Continental X100 (obr.2) amerického prezidenta Johna F. Kennedyho z roku 1961. Nešťastné vozidlo, na ktorom tento americký prezident dodýchal pri návšteve Dallasu 22. 11. 1963. Ako model sa vyrába v obsadení z onoho tragického dňa,

a to podľa fotomomentky cvaknutej krátko predtým, ako zákerná guľka zo strelnej zbrane ukončila život muža, ktorému kedysi fandil vlastný ľud i cudzie národy, no ktorého nemala v láske americká mafia. Iba ona? To sa jednoznačne nevie dodnes. Zberatelia však vďaka modelu v mierke 1:43 (na trh sa dodáva v elegantnej lakovanej škatuli s doprovným textom) dobre vidia, v akom ružovom kostýme bola oblečená manželka prezidenta sediacca vedľa hlavy štátu, i to, kde vtedy sedel jeho nasledovník, viceprezident Johnson.

Postrehli ste? Kniha, ktorá sa ešte len stane skutočnosťou, sľubuje reprezentovať pozoruhodne rozsiahly historický archív, plný motorových vozidiel ktoré vzrušovali svet – ale aj kuriozít, ktoré s odstupom času vyvolávajú v našom chápaní a čítaní údiv. Ako napríklad model ružového pretekového Porsche 917-20 Pink Pig („Ružová sviňa“) z pretekov Le Mans 1971 24 h (Joest/Kauhsen), ktorú napokon útlacitné dušičky prezývali len „Ružová Berta“. Kto dnes uverí, že toto vozidlo malo nielen šunky, ale aj rypák?

Ktovie či preto, že rok 1971 bol posledným rokom päťlitrovej formuly športových automobilov, ale jednoducho preto, že „športák“ sa cítil zneuctený prerušova-

nými tmavočervenými čiarami na svojom zagulatenom ružovom tele (presne podľa mäsiarskeho chápania), sviňa Berta – tak znela ľudová prezývka tohto pretekového porsche – sa k svojim tvorcom v Le Mans zachovala... svinsky.

Ani v predtréningu ani v hlavnom preteku nebola dostatočne rýchla a hoci nominant prvého, skončila až na treťom mieste. Odkiaľ to vieme? No, firma Paul's

Model Art GmbH má dobrý zvyk uvádzať v svojich aktuálnych katalógoch popri fotozáberech nových modelov aj obsérne texty o ich predlohách, čo – dúfajme – sa nejako zopakuje aj v jej knihe-archíve, kde sviňa Berta dodávaná na trh v darčekovej škatuli s textom (obr. 3) nebude chýbať práve tak, ako iné tri veterány: zelený VW Scirocco z roku 1974, tmavomodrý VW 411-LE z roku 1969 či svetlomodrý kabri-

olet VW Karmann Ghia z roku 1957 (obr. 4). Alebo ako aktuálny modrý Saab 9-3 z roku 1999, žiarivočervený kabriolet BMW 323 z roku 2000 a mäsovočervená limuzína Volvo S40 z roku 2000 (obr. 5).

Spomíname hlavne cestné vozidlá, no značka Minichamps je pre mnohých v prvom rade synonymom pretekových automobilov – a nielen formuly 1? Napravme to! Na obr. 6 vidíme vozidlo F1 McLaren Mercedes MP 4/14 F1 z roku 1999 s figúrkami arogantných pankáčov a zvedavého kameramana od firmy Preiser v mierke 1:22,5, čo naznačuje, že samotný model je tentoraz zhotovený v mierke 1:18. Prirodzene, existuje aj v mierke 1:43.

V aktuálnom katalógu pre rok 2002 ho už nehľadajte – nájdete tu však prakticky identický model McLaren Mercedes MP4-16 D. Coutharda z roku 2001 (viditeľný rozdiel medzi oboma modelmi: prvý mal na kapote číslicu 2, druhý tam má červenú číslicu 4). Možno teda očakávať, že v budúcom archíve modelov špičkového výrobcu bude zachytená podrobne aj história pretekov F1.

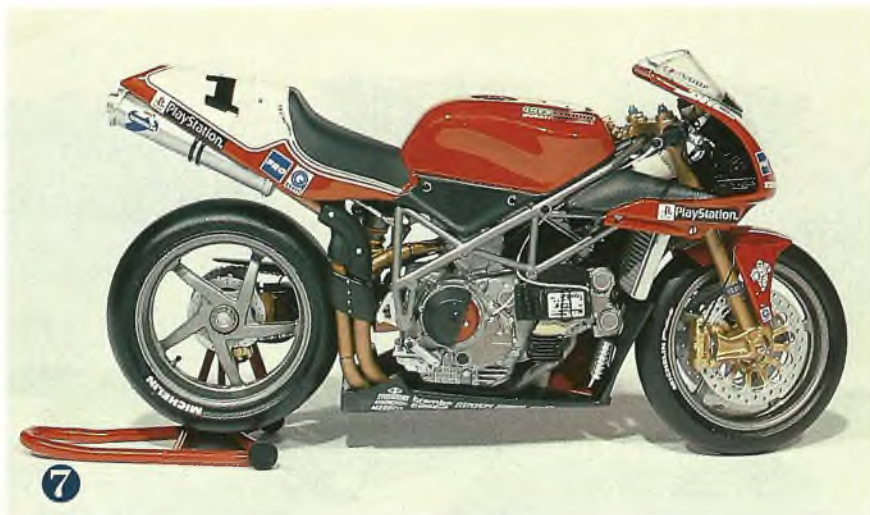
Načrtávajúc kontúry očakávaného diela, vynechať nemôžeme ani oblasť jednostopových vozidiel, motocyklov. Ich kovové modely vo vyhotovení Minichamps (v mierkach 1:18 a 1:12) totiž predstavujú absolútnu modelovú špičku v rámci tzv. veľkosériovej výroby modelov v celosvetovom meradle, čo napokon potvrdil už vôbec prvý, na svetový trh uvedený model Ducati 996 Superbike z roku 1999 (obr. 7) v mierke 1:12. Že nepreháňame, a že špičková modelovosť týchto kovových modelov v ničom nezaostáva ani pri modeloch v mierke 1:18, to názorne potvrdzuje pohľad na 4. stranu obálky nášho časopisu...

Spomenuli sme už vojenskú techniku? Nuž, jej modelové spodobenie (v M 1:35) ohromilo už pri premiére krátko pred novým milénium, kedy firma Paul's Model Art uviedla na trh ako vôbec prvé pancierové bojové vozidlo nemecký tank Panther vo verzii G (obr. 8) s priam fantasticky prepracovanými pásmi, ktoré už v aktuálnom katalógu na rok 2002 nenájdeme. Žiadny div: V aktuálnej ponuke totiž figuruje rad ďalších modelov (určite sa k nim vrátíme!) – medzi nimi aj ruský tank T34, americký M4 A3 Sherman, či posledná verzia VI Tiger 1 Bundeswehru.

Keďže viac z najväčšieho a najlepšieho archívu kovových modelov motorových vozidiel značky Minichamps do Modelára už nevtačíme, tému uzavrieme obr. 9, na ktorom náš fotoaparát zachytil dve dobové motorové vozidlá: vôbec prvú verziu autobusu Mercedes O3500 z roku 1954 určeného pre diaľkové trasy (v katalógu pre rok 2002 ho nájdeme v svetlozeleno-tmavozelenom farebnom vyhotovení) a osobný automobil, kabriolet Mercedes-Benz 190 SL z roku 1955.

Nuž, ak vás téma zaujala, prečo sa k jednotlivým modelom z najväčšieho automobilového archívu sveta pravidelne na stránkach Modelára nevracat?

BRANISLAV KOUBEK
Foto M. Štrauch

nými tmavočervenými čiarami na svojom zagulatenom ružovom tele (presne podľa mäsiarskeho chápania), sviňa Berta – tak znela ľudová prezývka tohto pretekového porsche – sa k svojim tvorcom v Le Mans zachovala... svinsky.

Ani v predtréningu ani v hlavnom preteku nebola dostatočne rýchla a hoci nominant prvého, skončila až na treťom mieste. Odkiaľ to vieme? No, firma Paul's

Model Art GmbH má dobrý zvyk uvádzať v svojich aktuálnych katalógoch popri fotozáberech nových modelov aj obsérny texty o ich predlohách, čo – dúfajme – sa nejako zopakuje aj v jej knihe-archíve, kde sviňa Berta dodávaná na trh v darčekovej škatuli s textom (obr. 3) nebude chýbať práve tak, ako iné tri veterány: zelený VW Scirocco z roku 1974, tmavomodrý VW 411-LE z roku 1969 či svetlomodrý kabri-

olet VW Karmann Ghia z roku 1957 (obr. 4). Alebo ako aktuálny modrý Saab 9-3 z roku 1999, žiarivočervený kabriolet BMW 323 z roku 2000 a masovočervená limuzína Volvo S40 z roku 2000 (obr. 5).

Spomíname hlavne cestné vozidlá, no značka Minichamps je pre mnohých v prvom rade synonymom pretekových automobilov – a nielen formuly 1? Napravme to! Na obr. 6 vidíme vozidlo F1 McLaren Mercedes MP 4/14 F1 z roku 1999 s figúrkami arogantných pankáčov a zvedavého kameramana od firmy Preiser v mierke 1:22,5, čo naznačuje, že samotný model je tentoraz zhotovený v mierke 1:18. Prirôzane, existuje aj v mierke 1:43.

V aktuálnom katalógu pre rok 2002 ho už nehľadajte – nájdete tu však prakticky identický model McLaren Mercedes MP4-16 D. Coutharda z roku 2001 (viditeľný rozdiel medzi oboma modelmi: prvý mal na kapote číslicu 2, druhý tam má červenú číslicu 4). Možno teda očakávať, že v budúcom archíve modelov špičkového výrobcu bude zachytená podrobne aj história pretekov F1.

Načrtávajúc kontúry očakávaného diela, vynechať nemôžeme ani oblasť jednostopových vozidiel, motocyklov. Ich kovové modely vo vyhotovení Minichamps (v mierkach 1:18 a 1:12) totiž predstavujú absolútnu modelovú špičku v rámci tzv. veľkosériovej výroby modelov v celosvetovom meradle, čo napokon potvrdil už vôbec prvý, na svetový trh uvedený model Ducati 996 Superbike z roku 1999 (obr. 7) v mierke 1:12. Že nepreháňame, a že špičková modelovosť týchto kovových modelov v ničom nezaostáva ani pri modeloch v mierke 1:18, to názorne potvrdzuje pohľad na 4. stranu obálky nášho časopisu...

Spomenulí sme už vojenskú techniku? Nuž, jej modelové spodobenie (v M 1:35) ohromilo už pri premiére krátko pred novým milénium, kedy firma Paul's Model Art uviedla na trh ako vôbec prvé pancierové bojové vozidlo nemecký tank Panther vo verzii G (obr. 8) s priam fantasticky prepracovanými pásmi, ktoré už v aktuálnom katalógu na rok 2002 nenájdeme. Žiadny div: V aktuálnej ponuke totiž figuruje rad ďalších modelov (určite sa k nim vrátíme!) – medzi nimi aj ruský tank T34, americký M4 A3 Sherman, či posledná verzia VI Tiger 1 Bundeswehru.

Kedže viac z najväčšieho a najlepšieho archívu kovových modelov motorových vozidiel značky Minichamps do Modelára už nevtačíme, tému uzavrieme obr. 9, na ktorom náš fotoaparát zachytil dve dobové motorové vozidlá: vôbec prvú verziu autobusu Mercedes O3500 z roku 1954 určeného pre diaľkové trasy (v katalógu pre rok 2002 ho nájdeme v svetlozeleno-tmavozelenom farebnom vyhotovení) a osobný automobil, kabriolet Mercedes-Benz 190 SL z roku 1955.

Nuž, ak vás téma zaujala, prečo sa k jednotlivým modelom z najväčšieho automobilového archívu sveta pravidelne na stránkach Modelára nevracat?

BRANISLAV KOUBEK
Foto M. Štrauch

PIRAŇA S DOPROVODEM

Stavebnice: **LAV-25 Piranha**

Výrobce: **Italeri**

Měřítko: **1:35**

Cena: 450 Kč (v roce 1995)

Doplňky: **Figurky US Marine tank killers**

Výrobce: **Dragon**

Měřítko: **1:35**

Cena: asi 150 Kč

Stavebnici kolového obrněného transportéru LAV-25 Piranha s pohonem 8x8, vyzbrojeného kanonem ráže 25 mm a dvěma kulomety ráže 7,62 mm, jsem si koupil v roce 1995, protože jsem už nějakou dobu toužil po diorámě z války v Perském zálivu.

Stavebnice obsahuje ve třech rámečcích z tmavě zeleného plastiku 101 číslovaných bezchybných součástek. Pohodovou stavbu jsem začal sestavováním

náprav a montáží celého podvozku, který je znázorněn v souladu se skutečností. Protože pružiny kol byly zhotovené v celku s tlumiči, obrousil jsem je a místo nich nasunul na tlumiče pružiny z propisovaček. Výsledek je překvapivě efektní.

Prostor pro přepravu vojáků je vybaven lavicemi, hasicím přístrojem, schránkami na munici a příčkou oddělující tento prostor od přední části, která však ve stavebnici není nijak vybavená. NA modelu však jsou znázorněny i vnitřní strany střel pro ruční zbraně posádky. Výsadek dvěře jsem přilepil v otevřené poloze, aby na všechny detaily vnitřního vybavení bylo vidět a mohl jsem se chlubit návštěvám.

Věž s kanonem je otočná a náležitě detailně vybavená, včetně těžkého kulometu, kanystrů, periskopů a koše na zadní straně. Koš obvykle slouží k přepravě různých beden, plachet a krabic, což poskytuje modelářům prostor k improvizaci. Já jsem „naložil“ kanystr a krabici z doplňků

firmy Plus Model. Ve stavebnici jsou i plachty, kromě kterých jsem na boky korby připevnil maskovací síť zhotovenou z obvazu a kousků papírového kapesníku.

BARVENÍ A STÍNOVÁNÍ

Celý model jsem nastříkal pískovou barvou Humrol 63 (matt sand), vystínoval metodou „suchý štětec“ a ušpinil tuhou i křídami. Kanystry jsem vystínoval olejo-

vou barvou odstínu umbra pálená, protože si myslím, že i na skutečných vozidlech byly hodně zašpiněné od nafty.

Figurky vojáků jsem ručně namaloval podle návodu a obrázků na krabici. Vystínované jsou také umbrou pálenou a „suchým štětcem“. S odstupem času si myslím že jsem to s olejovou barvou přehnal, že měly by být světlejší, ale s tím už nic nenadělám.

Základem podložky diorámy je rámeček vybroušený z prkýnek získaných z přepravních bedýnek na ovoce. Dno tvoří sololit, „terén“ je vytvářený z polystyrénové desky. Na podložku jsem naličil tenkou vrstvu sádry předem obarvené „na pískovo“ malíčkou tónovací pastou pro barvy Primalex (zbyla mi po malování dětského pokoje) smíchané s jemným pískem. Když sádra trochu zavadla, vozidlo a figurky jsem zlehka zamáčkli na do povrchu a nechal sádru 14 dní vyschnout. Pak jsem celý povrch dobarvil a vystínoval křídami. Malé keříky jsou z usušeného mechu, silnici zastupuje proužek brusného papíru zrnitosti 1200.

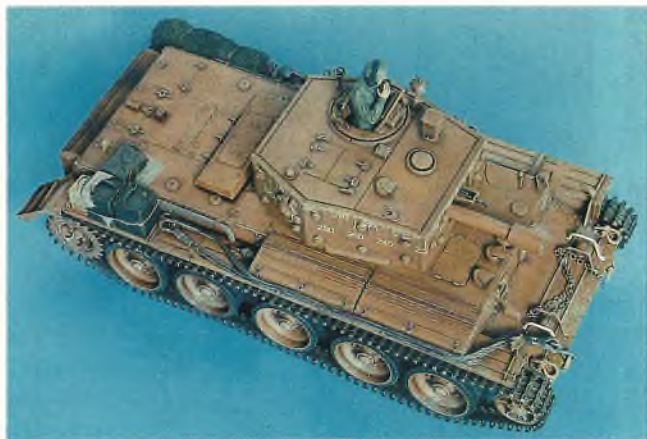
Model lehkého obrněného vozidla Piranha bylo radost stavět. Takové kvality by měly být všechny modely na trhu.

PETR NENÁHLO

Foto autor

Společnost MOWAG (Motorwagenfabrik AG) byla ve švýcarském Kreuzlingen založena v roce 1950 soukromníkem Ing. Walterem Rufem a desítky let stavěla mimořádně povedená lehká obrněná vozidla Piranha s uspořádáním kol 4x4, 6x6, 8x8 a 10x10. Stavebnicová koncepce vozidla umožňuje vyrábět řadu modifikací lišících se instalovanou výzbrojí i použitím. Úspěšně slouží v armádách mnoha zemí všech kontinentů a dokazují, že jméno jihoaamerické dravé říční ryby rodu Serrasalmus jim padne jako ulité. Zakladatel a jediný vlastník továrny v roce 1999 prodal firmě General Motors of Canada.

CENTAUR C.S. Mk. IV

(British Cruiser Tank Mk. VIII, A-27L)

Výrobce: **Tamiya**
Měřítka: **1:35**

Trocha historie

Britské ministerstvo války v roce 1941 vyhlásilo požadavky na nový tank, který měl nahradit tanky Crusader. Výsledkem byla trochu spletitá situace s vývojem tanků Cavalier, Centaur a Cromwell. Nástupce typu Crusader měl být poháněn motorem Rolls-Royce Meteor, což byl upravený letecký motor Merlin.

V důsledku problémů s vývojem a výrobou nového motoru však byl do tanku instalován starší a méně výkonný motor Liberty. Tank s tímto motorem byl označen A-27L (L=Liberty) a nazván Centaur. Jeho prototyp se objevil v červnu 1942. Tanky později vybavené motory Meteor dostaly označení A-27M (M=Meteor) a jméno Cromwell.

Nakonec se po přestavbě některé tanky Centaur přece jen dočkaly původně uvažovaných motorů Meteor a tím i přejmenování na Cromwell. Tanky Centaur byly stavěny v několika verzích, předlohou stavebnice je varianta C.S. Mk. IV, vyzbrojená tankovou houfnicí ráže 95 mm a určená k těsné palbě podpoře pěchoty (proto je v označení C.S. – Close Support).

Asi 80 tanků bylo před invazí v Normandii přiděleno jednotkám námořní pěchoty (Royal Marines), proto mají členové osádky tanku barety v nezvyklé zelené barvě. Tanky jednotek RMASG (Royal Marines Armoured Support Group) měly za úkol palbou ze člunů podporovat jednotky vyloďující se v červnu 1944 v úseku 2. britské armády na plážích Gold, Juno a Sword. Proto mají tanky na věžích nezvykle vypadající krásnou stupnici pro řízení palby z můstku člunů. Podle původních představ měly tanky na vyloďovacích člunech zůstat, ale nakonec jednotky Royal Marines tento rozkaz „nesplnily“ a tanky se na souši účastnily bojů s německými jednotkami. Centaury C.S. Mk. IV jednotek RMASG byly jediné tanky toho jména, které se aktivně účastnily bojů v období II. světové války.

MODEL

Na stavebnici je uveden letopočet 1999, což v případě firmy Tamiya znamená, že máme v rukou nový, víceméně dokonalý model. Tmavě zelené výlisky jsou čisté, bez otřepů, s precizně zhotovenými detaily. Většina dílů je stejná jako v samostatně prodávané stavebnici tanku Cromwell Mk. IV.

Při prvním pohledu na výlisky nás upoutá krásně znázorněná struktura povrchu pancéřových desek. Pásky jsou sice vcelku a „vinylové“, ale myslím, že v tomto případě to není na škodu. Vypadají velmi věrohodně a pracuje se s nimi snadno a pohodlně. Ve stavebnici je dále kus provázku, který po nabarvení zdařile imituje ocelové lano, a plastový mřížka nad výfuky. Obtisky poskytují možnost volby mezi tanky se jmény Hunter a Vidette.

STAVBA A ÚPRAVY

K vlastní stavbě modelu stačí říci jen: „Postupujte podle návodu a nebudete mít problémy“. Vše do sebe zapadá, vše má své přesné místo a nikde nic nechybí. Budu se proto věnovat popisu úprav, kterými jsem se snažil model ještě vylepšit. Při stavbě jsem použil sadu leptů firmy Eduard určenou pro tank Centaur. Příznávám hned na začátku, že jsem zdaleka nevyužil všechny součástky, za což mě – vzhledem k ceně sady – ještě dlouho trápily výčitky svědomí. Štítek leptů umožňuje například opatřit tank předními, lehce zkosenými blatníky, které několik tanků Centaur C.S. Mk. IV skutečně mělo. Líbil se mi však Centaur téměř bez blatníků (jak je zobrazen na krabici), a tak jsem této možnosti nevyužil. Podle mého názoru má z doplňků největší efekt kování pantů na motorovém prostoru a na věži, mřížka nad výfuky, zpětné zrcátko, úchyty nářadí a hasičích přístrojů, držáky hledacího světlometu a držáky ocelových lan.

Madla poklopů motorového prostoru jsem raději zhotovil z tenkého drátu, stejně jako kabel hledacího světlometu (světlomet by pravděpodobně na této verzi tanku neměl být, ale já jsem neodolal).

Také jsem upravil viditelnou hranu předních blatníků. Ztenčil jsem ji ubíráním materiálu na co nejmenší tloušťku a zprohýbal pinzetou do podoby viditelné na fotografiích některých Centaurů. Na model jsem ze sad různých firem doplnil maskovací síť, britské nádoby na palivo, americký kanystr, řetěz a spojku na lana. Podvozek (typu Christie) jsem pro budoucí vsazení modelu do diorámatu upravil do „jízdní podoby“, což si nevyžádalo žádné přehnané úsilí – stačilo nalepit ramena pojezdových kol v jiné poloze, než návodem doporučené. Gumové obruče kol jsem trochu „pochroumal“.

ZBARVENÍ

Tank má poněkud neobvyklou barvu. Návod doporučuje použít barvu Tamiya XF-52 Flat Earth. Barvy této firmy nemám, namíchal jsem potřebný odstín z barev Revell – po pravdě řečeno, už ani nevím jak. Po nastříkání jsem model stínoval olejovými barvami a metodou „suchého štětce“.

Před nanesením obtisků jsem měl obavu, že zejména stupnice na věži bude pro tloušťku obtisků příliš vystupovat nad povrch, ale nestalo se tak. Asi se i v tomto směru Tamiya zlepšila. Při práci s obtisky, zejména během umísťování zmíněné stupnice na věž, doporučuji použít některý z přípravků k jejich změkčení. Používám Decal Set v lahvičkách označených Podklad a Povrch firmy Legato. Jasnou barvu obtisků jsem po zaschnutí „utlumil“ přestříkáním velmi řídkou barvou tanku.

Stavba Centauru byla velmi příjemná, a tak ostatním modelářům doporučuji: Potřebujete-li si odpočinout po stavbě nějakého odlévaného modelu nebo dokonce vakuformu, zkuste postavit Centaura!

MIROSLAV ZADA
Foto autor

Literatura:

Bouchery, Jean: The British Soldier, volume 2, Histoire & Collection
Chant, Christopher: Encyklopedie tanků, Mustang
Fletcher, David: British Tanks of WWII, Concord
Ledwoch, Janusz: Cromwell, Wydawnictwo Militaria
časopis ATM 10/2000

HELLCAT NA PRVNÍ POHLED

O věhlasném americkém námořním letadle jménem Hellcat jsem ještě coby žáček základáček kdysi dokonce složil básničku, ve které to hřmělo motory a šlehalo plameny takřka pekelnými. Inu létající Pekelná kočka na mne mocně zapůsobila nejen svými rozměry a výkony, ale také bojovými úspěchy. Pochopitelně jsem ji chtěl mít i v modelové podobě, a tak mou sbírku záhy obohatil Hellcat v měřítku 1:72 od Academy. Od té doby už uplynul nějaký čas a přede mnou nyní leží další variace na téma Hellcat, tentokrát od Italeri. Mám však pocit, že někdo opět promarnil šanci aspirovat na nejlepší model v měřítku.

Mimočodem Hellcat neznamená jen pekelnou kočku, ale je také označením pro mořskou čarodějnici, což je vzhledem k bojovým úspěchům tohoto typu možná ještě výstižnější. Právě taková kočka, ať už čarodějná nebo pekelná, je ve verzi F6F-3 prodávána v krabičce s kresbou Hellcatu vznášejícího se nad posvátnou

japonskou horou Fuji. K obrázku však mám zásadní výhradu – letadlo má totiž vysunutý podvozek, což je vzhledem k výšce letu dosti nelogické. Původně však pozadí obrázku tvořila paluba letadlové lodi Princeton, k níž také zubatý Hellcat náležel, ale ta se potopila již v roce 1944 a tudíž její letouny nikdy nemohly nad Fuji létat.

Uvnitř krabičky se nacházejí dva rámečky ze světle šedého plastiku a jeden s čírymi díly kabiny a zaměřovače. Model má na povrchu vcelku jemné rytí do hloubky, ovšem místy lze najít i pár propadlin. Pochvalu si zaslouží jemně vystupující nýty, výtku naopak hrozivě znázorněné plátno na ovládacích plochách – vypadá věru dosti zpuchřele, nejlepší asi bude popadnout „šmirglpapír“ a tu hrůzu odstranit. Snad časem někdo nabídne lépe vypadající odlitky ovládacích ploch, případně, pokud máme doma vrak jiného Hellcatu, pokusíme se díly z této stavebnice naroubovat na novou.

Další výraznou výtku si zaslouží překryt kabiny. Výrobce na něm opomenul znázornit střední příčku dělicí jej napolovic. I tady platí stejná rada jako v předchozím případě – použijeme díl z jiné stavebnice. Co se vnitřku kabiny týká, je dobrý tak pro model do vitríny, neboť veškeré přístroje a ovladače jsou znázorněny jen obtiskem. V budoucnu se to snad správi plechy z doplnkové sady. Hlavně kulometu nahradíme injekčními jehlami, protože původní plastické jsou šišaté. Poslední výtku si

vysloužila kola hlavního podvozku, která nemají na pneumatikách dezén, což je dosti tristní.

Takže chyby máme za sebou a nyní můžu chválit. Předností jsou dělené vztlakové klapky, což je u modelu v měřítku 1:72 vskutku neobvyklý jev. Dalším kladem se mi jeví hezký motor a věrně vypadající vrtule, zdařilé jsou rovněž dostatečně hluboké šachty podvozku i s naznačením hadiček hydraulických rozvodů..

Arch obtisků nabízí znaky pro tři verze – zubatý Hellcat jednotky VF-27 z paluby USS Princeton, stroje jednotky VF-51 „Little Joe“ a britský Hellcat Mk.I ze stavu 800. perutě Royal Navy (kokardy jsou bohužel přesazené).

Dvaasedmdesátkrát zmenšený F6F-3 Hellcat od Italeri patří – díky několika podstatným chybám – mezi průměrné stavebnice. I model postavený jen tak z krabičky potřebuje pár významných úprav, jinak to nebude ono právě ořechové. Příště to chce od výrobce víc snahy.

ALFRED RUDYS

F6F-3 HELLCAT

Výrobce: **Italeri**

Měřítko: **1:72**

Cena: asi 160 Kč

Počet dílů: 51 plastových, 5 čirých

Modrá, z boku otevíratelná krabíčka s pěknou kresbou letícího Hellcatu na vrchní straně, skrývá dva světle šedé a jeden čirý rámeček s dokonale zhotovenými díly stavebnice, obtisky pro tři varianty zbarvení a návod. Stavební díly jsou bez jakýchkoli otřepů či stop po vyhazovačích, malé vtaženiny nalezneme na

spodní straně vzlakových klapek, ale jsou lehce odstranitelné. Spáry jsou vyznačeny rytím do hloubky, linie jsou čisté a náležitě hluboké, pohyblivé části jsou odděleny hlubšími. Části zasklení kabiny jsou křišťalově čiré a příkladně tenké, návod dostatečně přehledný a na osmi obrázcích bezpečně provede stavbu i začátečník. Stavebnice umožňuje postavit model letounu s otevřenou kabinou a vysunutými vzlakovými klapkami. Součástky jsou navrženy tak, že je zřejmé, že výrobce chystá i další verze letounu.

Délka trupu odpovídá dostatečně přesně měřítku 1:72, horší je to ovšem s rozpětím, kde modelu přebývají 3 mm. Rozpětí VOP je pro změnu o 3 mm menší. Linky panelů a krytek odpovídají dostupné dokumentaci, plátěný potah je naznačen s citem a na postaveném modelu vypadá věrohodně. Motor je znázorněn dvěma kompletními hvězdicemi, na válcích je patrné jemné žebrování. Asi nejslabším článkem modelu tak je vnitřek pilotní kabiny. Palubní deska naznačená obtiskem tvarem neodpovídá pro typ charakteristickému vzhledu s vykroje-

ným středem horní části. Také sedadlo, boční pulty a zadní přepážka v trupu neodpovídají skutečnosti. Pokud ovšem model postavíme se zavřenou kabinou, nejsou odchylky příliš patrné. Patříčně je naopak vypracován podvozek, kola mají kvalitní disky, nohy jsou správného průměru a jejich kryty bezvadně tenké.

Vlastní stavba modelu probíhá v naprosté pohodě, tmel použijeme pouze na spodku přechodu křídla do trupu; ostatní díly lícují bezvadně. Model postavený jen z krabíčky je ozdobou vitríny, stavebnice je výborným základem pro soutěžní model. Zmíněné chyby (interiér) si zručný modelář opraví sám, dobře poslouží sada leptaných doplňků Eduard Zoom.

Italeri nabízí tři možnosti zbarvení z období druhé světové války – dva letouny amerického námořnictva, jeden britského. Prvním je F6F-3 stíhací squadrony VF-27 operující v červnu 1944 z paluby lodi USS Princeton, s namalovanou tlamou na krytu motoru, další možností je F6F-3 squadrony VF-51 z roku 1944 a třetí schéma znázorňuje Hellcat Mk.I od 800. squadrony Royal Navy. Obtisky jsou tenké, ale přesto pevné. Dobře se s nimi pracuje a dostatečně kopírují povrch modelu i bez použití „chemie“.

Model velmi věrně napodobuje skutečnou předlohu a pro snadnou stavbu bez záludností ho doporučuji, jak začínajícím, tak zkušeným modelářům.

ROMAN ŠLAJER

Na fotografiích je zobrazen jediný Hellcat létající mimo území USA. Jako F6F-5N byl postaven v roce 1943 a postupně sloužil u jednotek US Navy VF-6, VF-18 a od roku 1944 u výcvikové jednotky NATTC v Chicagu.

Od roku 1990 je Hellcat majetkem britské The Fighter Collection a nosí poznávací značku G-BTCC. Jeho zbarvení odpovídá podobě, jakou měl letoun na kterém u VF-6 úspěšně bojoval pilot rumunského původu a pozdější Commander Alex Vraciu (9 sestřelů)

Knihy

pro zájemce o letectví a vojenskou techniku

objednávejte na adresách:

v České republice - Aeromedia, a. s., Baranova 31, 130 00 Praha 3 - Žižkov, tel.: (+420-2) 51 56 05 05,
ve Slovenské republice - Magnet-Press Slovakia, s.r.o., P.O.Box 169, 830 00 Bratislava, tel./fax: (+421-7) 44 45 46 28.
Předplatitelé L+K u společnosti Aeromedia a Magnet-Press Slovakia mají slevu 10 % z ceny objednaných knih!

Britské palubní letectvo,
Miloš Navrátil
Monografie britských torpédonosných a bombardovacích typů Swordfish, Albacore a Barracuda z let 1939 -1945. Množství fotografií, bokorysů, plánek v měřítku 1:72, „rentgeny“, nákresy interiéru.
192 stran. Cena 259 Kč / 337 Sk

Publikace řady 4+

Monografie letadel s plány v měřítku 1:72 nebo 1:48, s množstvím černobílých i barevných fotografií s česko-anglickým (anglickým) textem a řadou technických kreseb. Jednotný formát.

Westland Whirlwind Mk. I fighter, Mk. I fighter-bomber,

Michal Ovcáčík, Karel Susa

Monografie stíhačky s výkresy v měřítku 1:72, kamuflážemi, schémata, variantami výzbroje atd. Text pouze v angličtině, vkládán český překlad hlavního textu.
28 stran - obálka. Cena 299 Kč / 321 Sk

MiG-15 all variants/všechny verze,
Yefim Gordon, Stanislav Skala
48 stran + obálka a vložený výkres.
Cena 310 Kč / 343 Sk

MiG-29 all variants/všechny verze,
Jiří Bašný, Jiří Brázda,
Michal Ovcáčík, Karel Susa
48 stran + obálka.
Cena 208 Kč / 230 Sk

Su-25 all variants/všechny verze,
Jiří Bašný, Jiří Brázda,
Michal Ovcáčík, Karel Susa
56 stran + obálka.
Cena 257 Kč / 294 Sk

**Westland Lysander Mks. I, II, III/IIIA, III(SD),
TT Mks. I, II, III,**
Michal Ovcáčík, Karel Susa
36 stran + obálka.
Cena 299 Kč / 385 Sk

**Hawker Tempest Mks. I, V, II, VI,
TT Mks. 5, 6,**
Michal Ovcáčík, Karel Susa
36 stran + obálka.
Cena 314 Kč / 390 Sk

**Hawker Sea Hawk F.1, 2, FB.3, 5,
FGA. 4, 6, 50, 100, FGA/RR.101,**
Michal Ovcáčík, Karel Susa
36 stran + obálka.
Cena 314 Kč / 361 Sk

**Miles Magister M.14,
M.14A, M.14B,**
Michal Ovcáčík, Karel Susa
24 stran + obálka.
Cena 258 Kč / 319 Sk

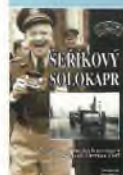

**Westland Wessex HAS.1, HAS.3, HAS.31,
HC.2, HAR.2, HCC.4, HU.5, Mk.50 Srs.,**
Michal Ovcáčík, Karel Susa
36 stran + obálka.
Cena 249 Kč / 355 Sk

**Fairey Fulmar
Mks. I, II, NF Mk. II, TT Mk. II,**
Michal Ovcáčík, Karel Susa
Další publikace z řady 4+
s výkresy v měřítku 1:72.
28 stran + obálka. Cena 285 Kč / 371 Sk

Novinky

Šeříkový sólokapr
(Příběhy spojeneckých novinářů a vojáků z května 1945),
Jindřich Marek
Věnováno památce válečných korespondentů, fotografů a kameramanů působících na západní frontě i v květnu 1945 v Čechách. Černobílé dokumentární fotografie.
312 stran. Cena 260 Kč / 364 Sk

Edice leteckých průvodců,
(možnost lokalizace polohy v mapě pomocí GPS
v souřadnicovém systému WGS-84, komunikační
frekvence, ICAO značky letišť, stanoviště Letecké
záchranné služby, klasifikace vzdušného prostoru ATS)
Česká republika (v měřítku 1:500 000)

- 1 - Karlovy Vary (1:250 000)
 - 2 - Praha (1:250 000)
 - 3 - České Budějovice (1:250 000)
 - 4 - Ostrava (1:250 000)
 - 5 - Brno (1:250 000)
- 104 Kč za kus

Stíhači Luftwaffe v bitvě o Británii
(červenec-říjen 1940),
Chriss Gross
Chronologicky řazené příběhy německých pilotů,
dávající zajímavý pohled na bitvu o Británii z různých
úhlů. Tabulky, dobové černobílé fotografie.
156 stran. 199 Kč / 279 Sk

Válka v zajetí,
Vítek Formánek
Osudy československých letců, kteří převážně jako
příslušníci RAF byli perzekuováni v nacistických
zajateckých táborech. Životopisná data vězněných
pilotů, černobílé dobové fotografie.
241 stran. 210 Kč / 294 Sk

Encyklopedie stíhacích letounů,
Kniha popisuje všechny stíhací letouny, které kdy byly
postaveny a vzletly. Seznamuje s historií vývoje
a výroby téměř 2000 typů letounů. Množství ilustrací,
fotografií a třípohledových nákresů.
Publikace je aktualizována do roku 2001.
608 stran. Cena 999 Kč / 1399 Sk

**Luftwaffe over Czech
Territory 1945,**
Jiří Rajlich, Stanislav Kokoška, Aleš Janda
Jedinečné dílo popisující působení německé
Luftwaffe, ale i leteckého průmyslu, na území
Protektorátu v posledním roce války. Množství
doposud nepublikovaných fakt, tabulek, fotografií.
Český překlad knihy je vkládán
na samostatných listech.
264 stran. Cena 1590 Kč / 2067 Sk

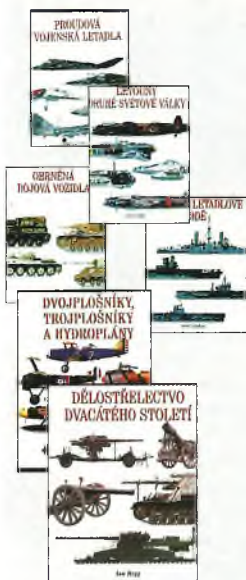

Videokazety

pro zájemce o letectví a vojenskou techniku

Bájecni Češi
na létajících strojích,
Osudy tří konstruktérů a pilotů
ultralehkých letadel (O. Olšanského, P. Máry
a J. Tlustého) a UL létání v Čechách
v devadesátých letech.
83 min. Cena 390 Kč / 507 Sk

Přehledy techniky s ilustracemi a technickými údaji. Každá kniha má 320 stran. Cena 349 Kč / 419 Sk

Letouny druhé světové války, Cris Chant
Proudová vojenská letadla, Michael Sharpe
Bitevní a letadlové lodě, Stewe Crawford
Obrněná bojová vozidla, Philip Trehwitt
Dvojplášňníky, trojplášňníky a hydroplány, Michael Sharpe
Stručné popisy jednotlivých typů víceplášňných letounů a létacích člunů z období 1900 - 1945.
Dělostřelectvo dvacátého století, Ian Hogg
Stručné popisy mnoha druhů dělostřelecké techniky, zahrnutý jsou i dělostřelecké, protiletadlové a strategické rakety.

Na nebi hrdého Albionu (válečný deník čs. letců ve službách britského letectva 1940-1945), Jiří Rajlich

2. část (1941) 553 stran. Cena 600 Kč / 780 Sk
3. část (1942) 700 stran. Cena 750 Kč / 975 Sk

Stíhači nad Finskem, Eino Antero Luukkanen
První v češtině vydaná kniha o finském letectvu a jeho dvou válkách se Sovětským svazem. Vzpomínky autora od jeho začátků u letectva a jeho prvního sóla, přes službu u námořní peruti až po poslední sestřel v létě roku 1944. Kniha obsahuje 60 černobílých fotografií, kresby letounů, mapy atd.
168 stran. Cena 279 Kč / 363 Sk

Atlas oblaků, Petr Dvořák

Ilustrovaný atlas určený všem zájemcům o meteorologii a úkazy na obloze, s popisem jednotlivých tvarů, forem a odrůd oblaků a jejich výskytu. 122 barevných listů. Cena 360 Kč / 468 Sk

Albatros D.II a D.III Oefflag, P. A. Tesař
Monografie nejúspěšnějšího rakousko-uherského stíhacího letadla. Česko-anglická verze.
72 stran. Cena 297 Kč / 386 Sk

Bf 109K Camouflage & Marking, T. Poruba, K. Mol

Nová publikace ilustrující vývoj kamufláží a označování poslední verze Bf 109.
132 stran. Cena 458 Kč / 595 Sk

1. československá samostatná tanková brigáda v SSSR, Milan Kopecký
Komplexní kniha mapující vznik, bojové nasazení na Východní frontě i personální obsazení jednotky. V publikaci rovněž nalezneme soupisy používané techniky, množství dobových fotografií, schématické mapy bojových akcí a barevné bokorysy.
256 stran. Cena 310 Kč / 403 Sk

Bratři Wrightové ...ke stému výročí wrightovské epochy, Jiří Nožička st., Jiří Nožička ml.
Kniha popisuje všechny konstrukce kluzáků, motorových letadel a motorů bratří Wrightů.
152 stran. Cena 200 Kč / 260 Sk

Letadla, Philip Jarret
Publikace seznamující prostřednictvím dobových fotografií a stručných textů s dějinami letectví (od roku 1890 do roku 2000) a průkopníky letectví.
176 stran. Cena 399 Kč / 499 Sk

Czech Tigers in detail Photo Album of the Czech Tigers, Sharks and Nose Arts, Petr Soukop a kolektiv
Fotografická publikace - anglicky s českým překladem.
84 stran. Cena 339 Kč / 407 Sk

Westland Sea King in detail, kolektiv autorů
52 stran. Cena 295 Kč / 354 Sk

Luftwaffe in detail - Air War over the Czech Lands, Jiří Rajlich
84 stran. Cena 275 Kč / 330 Sk

Israeli Aircrafts in detail, part one, Daniel Petz, Karel Hellebrand
36 stran. Cena 239 Kč / 311 Sk
Israeli Aircraft in detail, part two, Daniel Petz, Karel Hellebrand
48 stran. Cena 339 Kč / 441 Sk

Avia S-199 and CS-199 in detail, František Kořán, Michal Ovčáčík
72 stran. Cena 290 Kč / 348 Sk
Storch in detail, František Kořán, Martin Velek
48 stran. Cena 239 Kč / 287 Sk

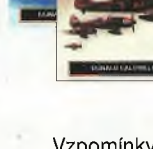
Hind in detail (Mil Mi-24 all variants), František Kořán, Jaroslav Špaček, Jan Martinec
168 stran. Cena 539 Kč / 700 Sk
Albatros in detail, František Kořán, Jan Martinec
120 stran. Cena 455 Kč / 592 Sk

Encyklopedie modelářských technik, Christopher Payne
Encyklopedie technik, instruktažních postupů a rad pro začátečníky i pokročilé modeláře.
192 stran. Cena 399 Kč / 519 Sk

Válečný deník JG-26 (1939-1942), Donald Caldwell
První díl. 352 stran. Cena 360 Kč / 468 Sk
Válečný deník JG 26 (1943-1944), Druhý díl. 288 stran. Cena 350 Kč / 455 Sk

Létající tygři, Gregory „Pappy“ Boyington
Vzpomínky pilota US Marine Corps na válečné působení v Barmě a Pacifiku, kde při létání s 214. perutí dosáhl 22 sestřelů.
176 stran. Cena 220 Kč / 286 Sk

Kamufláže (vojenská letadla), William Green, Gordon Swanborough
Obsahuje více než 1300 kamuflážních schémat používaných od 1. světové války do současnosti.
208 stran. Cena 399 Kč / 519 Sk

Praga LT vz. 38, Vladimír Francev, Charles K. Kliment
Detailní popis historie lehkého tanku LT vz. 38 Množství černobílých i barevných snímků, barevných schémat, technických kreseb.
80 stran. Cena 228 Kč / 319 Sk

Obrněná technika, Německo 1919 - 1945, 1. část Ivo Pejčoch
368 stran. Cena 349 Kč / 419 Sk
Obrněná technika, Německo 1919 - 1945, 2. část Ivo Pejčoch
500 stran. Cena 399 Kč / 519 Sk
Obrněná technika, 4. díl 1919 - 1945, 2. část I. Pejčoch, S. Spurný
287 stran. Cena 349 Kč / 489 Sk

Hvězdy a planety (encyklopedický průvodce), Patrick Moore
Obsahuje barevné mapy všech 88 souhvězdí, polohy planet do roku 2007. V české a slovenské verzi.
256 stran. Cena 299 Kč / 299 Sk

INZERCE

Čitelně psané soukromé řádkové inzeráty zveřejňujeme zdarma, pokud je zašlete e-mailem na adresu redakce

model@aeromedia.cz,

do zprávy pro příjemce napište inzerce Modelář, nebo písemně (stačí korespondenční lístek) s inzertním kupónem, který je v každém čísle, na adresu Modelář, Radlická 2, 150 00 Praha 5

PRODEJ

■ **Prodám** mod. střík. Pistoli Aztec A 270 (nová) plus „vzduch“ (velký) plus barvy (tam. m) vše 2000 Kč. Končím. Tel.: 02/67913629.

■ **Prodám** různé modelářské plánky. Tel.: 02/9919403 nebo 0606/420843.

■ **Prodám** RC auta 4WD 1:10 Elektro Yokomo HR-4TC. cena 6000 Kč, Yokomo YR-4M25 Pro, cena 5000 Kč, oba komplety karbon, ložiska, náhr. díly+karosérie. Jeté jednu sezónu. Komplet za 9500 Kč. Tel.: 0728/201131.

■ **Predám** viazané ročníky MO 1971-80, různé orig. plánky MO, motory MVUS. Případně vymením za mat. na ELLCT, alebo MO (LM) do 1963. Lacno. Zoznam za známku. D. Podhorský, Hviezda 26/66, 96501 Žiar nad Hronom, SR. Tel.: 045/6716844.

■ **Prodám** polomaketu Zlín Z-50 LS, r. 2200 mm, částečně připraveno pro zbarvení, klapy zapuštěny, křídla s výstužnými profily, jedná se o kompletní letadlo. Cena 10 000 Kč. Prodám Grob G-109, roz. 2900 mm, v perfektním stavu, bez serv. má vynglety. Cena 5200 Kč. Prodám laminátový trup ASW 27 + převody a VOP a SOP, cena 1300 Kč. Prodám motor Titan 62 SL, v záruce + senzor, cena 16 000 Kč. Prodám Piper 18 trup + VOP a SOP, plánek se vzlaky, cena 1600 Kč. Prodám plánek Spitfire na motor 10 cm³, cena 280 Kč. Prodám dvouplošník Albatros na 280 Speed, trup, motor, kola, chladič, kužel, pilot, cena 900 Kč. Prodám Stark Turbolent trup, částečně křídla, kryt motoru, kabina, kryty kol, plánek, rozpětí 1600 mm, cena 1700 Kč. Prodám plánek Cessna 182, r. 2005 mm+ šablony, cena 350 Kč. Prodám plánek na DC-3, r. 1600 mm, cena 160 Kč. Josef Bublík, Senožaty 196, 394 56 Senožaty, tel: 0607/146618.

■ **Prodám** modely F1 v perfektním stavu - Quartzo 1:43 QFC99051 - Brabham BT-52 N.Piquet (490), Matchbox Made in England 1:40 - K-44 - Surtees formule 1 a K-72 - Brabham BT-44B. P. Cigler, Havlíčkova 7, 301 37 Plzeň, e-mail : ciglerovi@raz-dva.cz

■ **Prodám** nezostavené plastové modely 1:48 UH-1N (Italeri, 500 Sk), MiG-3 (Hi-Kit, 200 Sk), UH-1C (Monogram,

500 Sk), 1:72 - B-66B (Italeri, 300 Sk), Mirage IIIC (AML, 350 Sk), L-410 Turbolet (Gavia, 500 Sk), DV-10A (Hasegawa, 100 Sk), Tempest (Match Box, 100Sk), V-1 (Novo, 20 Sk), Z-142C (Aeroteam, 100 Sk), Il-28 (Bilek, 200 Sk), Fi-156 Storch (Směr, 100 Sk), MiG-21 PFM (Bilek, 200 Sk), MiG-29 Alub (Aeroteam, 100 Sk), Su-22M4 (Bilek, 200 Sk), Su-22UM-3K (Bilek, 200 Sk), AH-64A (Bilek, 100 Sk), P-38 JIL (Novo, 20 Sk). Ing. Drahoslav Lepiš, Nová 535/17, 987 01 Poltár, Slovenská republika.

■ **Prodám** plastový model závodního speciálu Yamaha YZR 500, Tamiya 1:12 za 350 Kč. Koutný Jiří, Karla Vystřčila 392, 763 21 Slavičín. Tel.: 0636/341515.

■ **Predám** plány modelarskie: F4U Corsair M 1:15 (6 archů A1), Hawker Tempest M 1:18 (3 archy A1), pro zájemce o historii stavby ponorek Německa od r. 1850 do r. 1943. E. Rösler, Geschichte des deutshen, U Boothans, dil 1. Cena dohodou, na dobírku. Tel.: 0322/316519.

■ **Prodám** modelářské motory Wilo 1,5 ccm 1000 Kč a úplně nový nepoužitý Kolibri 0,8 ccm 600 Kč. Dohoda možná. M. Decarli, Zlatá koruna 3638101, tel: 0607/586821.

■ **Predám** nezostavené plast. modely 1:72 - Mirage IIIC (AML 350,- Sk), L-410 (Gavia 500,- Sk), Tempest (Matchbox

100,- Sk), V-1 (Novo 20,- Sk), Z-142C (Aeroteam 100,- Sk), Il-28 (Bilek 200,- Sk), Fi-156 (Směr 100,- Sk), MiG-29 (Aeroteam 100,- Sk), Su-22M4 (Bilek 200,- Sk), Su-22 UM3K (Bilek 200,- Sk), 1:48 - UH-1N (Italeri 500,- Sk), UH-1C (Monogram 500,- Sk), doplnkové sety 1:48 - Eduard č. 48096 (UH-1D 200,- Sk), Aires Jumo-213, 200,- Sk), FM Detail sets (MiG-21MF/bis 300,- Sk), MiG-29, (Academy 700,- Sk). Ing. Drahoslav Lepiš, Nová 535/17, 987 01 Poltár, Slovenská republika.

■ **Prodám** originál plány a monografie válečných lodí od r. 1850 po současnost. Seznam zašlu za 2x5,40 Kč známky. Jan Pavlík, Průběžná 144, 261 01 Příbram 3. Tel: 0723/735396.

■ **Prodám** plány modelů 19 historických plachetnic a 41 válečných lodí - seznam za známku. Ing. J. Švec, Slunečná 4556, 760 05 Zlín 5

KOUPĚ

■ **Koupím** časopis Modelář ročník 1970-1978 (pouze kompletní). Velmi spěchá! Tel.: 0776/225199, 0327/562446 po 18 hod.

■ **Koupím** do sbírky modely Matchbox, Schuco, Corgi, Mebetoys aj. Dale plechové a bakelitové hračky a vláčky, naši výroby do r. 1980, také prospekty od aut. Výměnu uvítám. J. Popelka, Klidná 17, 613 00 Brno. Tel.: 05/48521918, 0723/627373

■ **Koupím** podlahu a podvozek lokomotivy „TT“ Typ 453, výroba LPA Jičín, skříň „TT“ Typ E499, „Bobina“ „TT“ Typ 453 Zevke-vrak, do sbírky vadně motory „N“ a „TT“, poštovně hradím. Prosím nabídněte písemně ne telefonicky, po mozkových přehodách nemluví. Děkuji. Ing. František Klein, Hrabí 16, Bílá Lhota, 783 21 Chudobín.

■ **Koupím** vraky lokomotiv, vagonů, koleje, kolečka, výhybky a jiné, vše na HO. Jos Holčák, Uhlířská 14, 792 01 Bruntál tel: 0646/713482.

■ **Koupím** plánek či cokoli o modelu bombardovacího letadla Avia-Fix, případně následujícího sériového typu, zajímá mne vše o tomto typu letadla. Zdeněk Kohlíček, Jugoslávská 117, 613 00 Brno. Tel.: 05/45576418 večer.

VYUŽIJTE NAŠÍ BEZPLATNÉ LINKY:0800/242835(OLOMOUC)

Ceník na vyžádání zdarma

Kanceláře:
Lipenská 47
OLOMOUC 772 24
Tel.:068/5314467

Pobočka:
Areál TJ Bohemians
PRONTO ELEKTRO
(p. Tesárek)
Modřanská 51
PRAHA 4 140 00
Tel.:02/44466662

NABÍZÍME:

- Laminační pryskyřice a tužidla
- Lepidla a gelcoaty
- Pigmentové pasty do polyesterových a epoxidových pryskyřic
- Separátory a plniva do pryskyřic
- Uhlíkový,skelný a aramidový roving
- Skelné tkaniny a rohože
- Aramidové,uhlíkové,hybridní tkaniny,punčochové materiály a pásky
- Sendvičové materiály, strhávací tkaniny a odsávací rohože
- Pomůcky a nářadí pro laminování

■ **Koupím** sestavený model vrtulníku Mi-24D-W měřítko 1:72 nebo 1:100 v kamufláži NATO. A dále nesestavený model AH-64 Apache 1:100. Vlastimil Vydra, Macháčkova 41, 318 09 Plzeň. Tel.: 0732/812573.

■ **Koupím** nesestavený model 1:72 SH-60B Sea Hawk od fy Italeri, prosím nabídněte. Zdeněk Chobot ČSA 1035, 735 81 Bohumín

■ **Koupím** do sbírky modely Matchbox, Schuco, Corgi, Mebetoys aj. Dále plechové a bakelitové hračky a vláčky, naší výroby do r. 1980, také prospekty od aut. Výměnu uvítám. J. Popelka, Klidná 17, 613 00 Brno. Tel.: 05/4852 1918, 0723 /62 73 73

AUTOPLACHTY SEDLÁČEK & CO

VYRÁBÍ:

- **AUTOPLACHTY**
- **VELKOPLOŠNÉ ZASTÍNĚNÍ**
- **REKLAMNÍ POTISK PLACHET**
- **PÁRTY STANY**
- **PŘÍSTŘEŠKY K OBYTNÝM PŘÍVESŮM**

Kontakt :

Ing. Miloš Sedláček
Tel.fax : 0438/44 11 59
Mobil : 0603/511 867
e-mail : sedlacek@vrchlabi.cz
<http://www.vrchlabi-net.cz/~sedlco/autoplachty>

■ **Koupím** RC Challenge 10 ccm a 4kanálovou soupravu Futaba. V dobrém stavu. Jan Krumpolc, Za Potokem 53, 741 01 Loučka – Nový Jičín, tel: 0656/756998, mobil: 0737 981 580

■ **Koupím** RC model MBT Leopard 2 A4 funkční popřípadě i stavebnici, dále koupím vláčky velikost H0, převážně parní lokomotivy + příslušenství. E-mail: Alfa33@Quick.cz, tel.: 0603 248 822

■ **Koupím** a dobře zaplatím Modelář ročníky 1957, 58, 61 a 62. Jen kompletní, nesvázané, nepoškozené a nevystříhané. Děkuji. Tel.: 0312/676088

■ **Koupím** publikace MiG-25, MiG-31 P. Butowski A)-Press 1991, Detail and scale F-101 Voodoo No.21 (25031), Fu-190D & Ta-152 – JaPo, Fu-190D & Ta-152 M. Krzyzan AJ-Press 1995. Pečený Libor, Pískovec 902, 471 14 Kamenický Šenov, tel: 0424/223232

VÝMĚNA

Za vystřihovací modely z časopisu ABC – jakýkoliv ročník a číslo, Albatrosu, i jiných CZ a zahraničních vydavatelů, nabízím plánky historických děl a pistolí, balzových letadel na gumu, stavby skleníku z láhví, elektro plánky, mince, telefonní karty, čas. Udělej si sám a další věci. Mám zájem jen o složité vystřihovanky techniky a architektury. Seznam za seznam – podmínky uvedu – platí stále. Velocha Jiří, Štětovice 106, 798 12 p. Kralice na Hané, tel: 0777/887565.

RŮZNÉ

Sháním tyto modely: Macchi MC 200 Saetta (1:48 Směr), Bloch MB-210 (1:72 Směr) a Albatros D III. (1:50 Směr). Vodička Petr, Veselý Žďár 167, 580 01 Havlíčkův Brod.

Modelář číslo 7 vychází 27. června

● **Co všechno lze postavit z papíru** ● **Kit Show v Berouně (konečně)** ●
● **Model samochodky ISU-122S v měřítku 1:35** ● **Chinook pro modeláře** ●

● **Těžký tahač Volvo FH 12** ●
● **Halftrak pa rusky** ● **Suchoj Su-25** ● **SAAB 105**
● **Elektrická jednotka 425.95 Tatranské železnice...**

...a konečně také něco pro funkční modelářinu

Modelář

**ZAJÍMÁTE SE O RC MODELY? ČTĚTE ČASOPIS
KAŽDÝ MĚSÍC 64 STRAN RAD A INFORMACÍ**

RCrevue

právě vychází červnové číslo

...z obsahu vybíráme

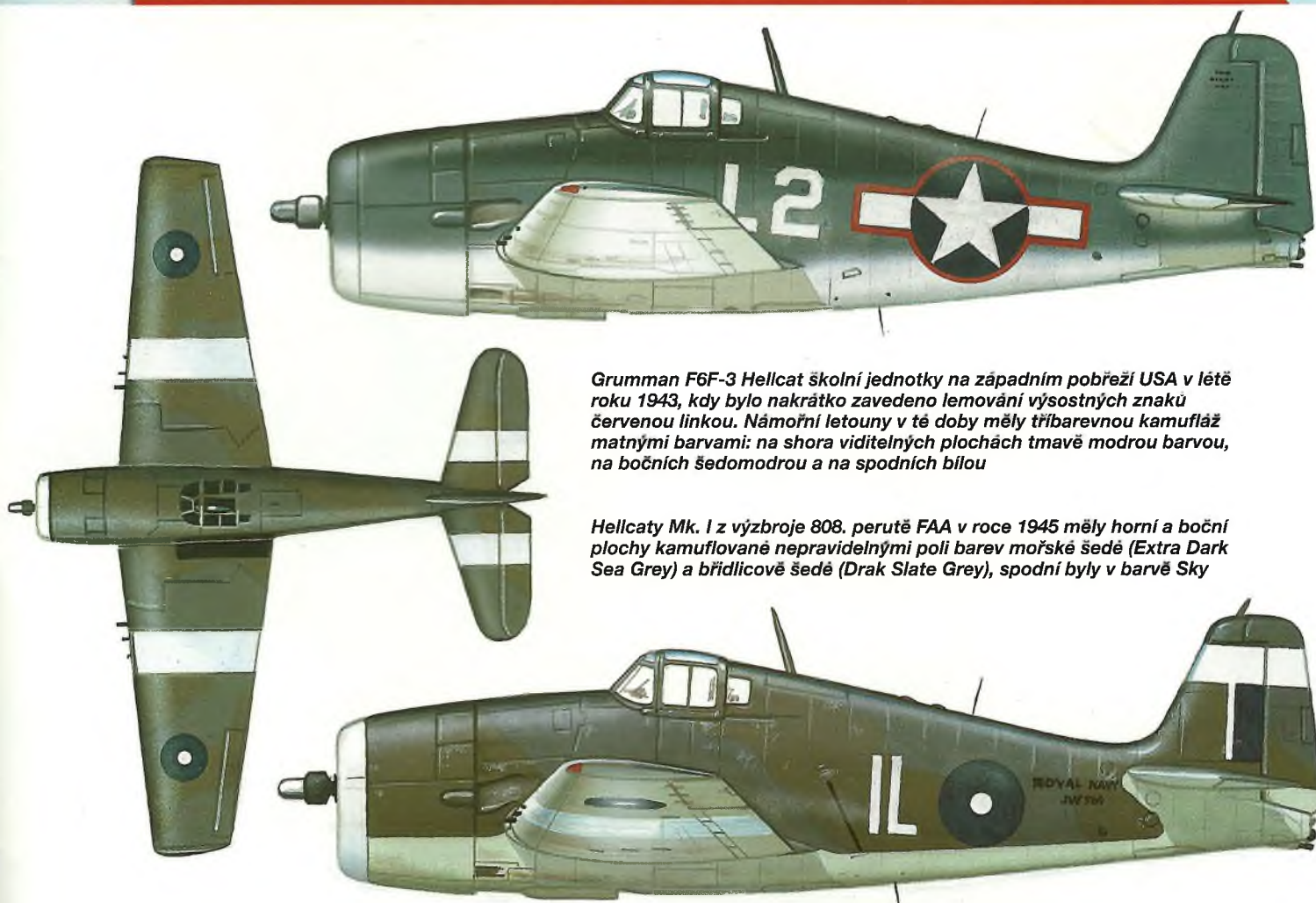

- Malý akrobatický elektrolet Champion
- Třímetrová maketa větroně Luňák
- Plánek elektovětroně Fredy 500
- RC trucky a stavební technika
- Seriál o modelech vírníků
- Test nabíječe BEL2000
- Elektromotory MEGA
- Kachna Kan Art 80
- FSR na Slovensku
- Plachetnice soutěžně

RCrevue

P. O. Box 69
Baranova 31, 130 00 Praha 3
Tel./fax: 02 - 22 72 33 88
e-mail: redakce@rcrevue.cz

mnoho dalších informací naleznete na
WWW.RCREVUE.CZ

Grumman F6F-3 Hellcat školní jednotky na západním pobřeží USA v létě roku 1943, kdy bylo nakrátko zavedeno lemování výsostných znaků červenou linkou. Námořní letouny v té době měly tříbarevnou kamufláž matnými barvami: na shora viditelných plochách tmavě modrou barvou, na bočních šedomodrou a na spodních bílou

Hellcaty Mk. I z výzbroje 808. perutě FAA v roce 1945 měly horní a boční plochy kamuflované nepravidelnými poli barev mořské šedé (Extra Dark Sea Grey) a břidlicově šedé (Drak Slate Grey), spodní byly v barvě Sky

NA JEDINEJ STOPE...

...sa prakticky od roku 1885, kedy Gottlieb Daimler a Wilhelm Maybach skonštruovali prevažne z dreva svoj prvý motocykel sveta, pohybovali všetci jeho potomkovia. Vlastne od roku 1939 aj na dvoch stopách, pretože odvtedy sa na cestách-necestách pohybujú aj motocykle s príviesným vozíkom. Až od roku 1939? No, pravdou je, že „sajdku“ predstavil svojim čitateľom francúzsky časopis Le Cycle už vo svojom vydaní z 29. apríla 1894, avšak až po roku 1910 získal samotný motocykel dostatočnú stabilitu (a silu pohybu dopredu) na to, aby sa začala uvažovať aj o integrovaní bočného vozíka so sedadlom pre tzv. pasívneho spolujazdca - manželku či svokru. A ktože to v dnešnom svete prenáša do modelovej podoby svet motocyklov v špičkovom modelovom vyhotovení? Viacerí. Od roku 2000 však predovšetkým nemecká firma Paulis Model Art (pod značkou Minichamps, v mierkach 1:12 a 1:18). Napokon - len sa pozrite!

◀ Dva modely, dve značky, ktoré znalci zo sveta súčasného veľkosériového priemyselného modelárstva považujú po stránke kvality modelového stvárnenia za absolútnu svetovú špičku: Pokiaľ ide o model koňa (v mierke 1:10), výrobcom je americká firma Breyer, pokiaľ ide o motocykel (1:12), výrobcom je nemecká firma Paulis Model Art, ktorej výrobky sú známe pod značkou Minichamps. Ducati 996 Superbike ako prvý odštartoval novú motocyklovú sériu modelov, na ktorých nechýba nič z toho, čo je schopné zachytiť ľudské oko pri pohľade na originálnu predlohu...

...a to dokonca aj vtedy, ak sa model ešte o tretinu zmenší! Potvrdením toho je model zatiaľ najstaršieho motocykla z novej série Minichamps, BMW R32 z roku 1923. Tento motocyklový veterán zaznamenal hneď po premiére taký úspech medzi zberateľmi, že celá prvá séria bola okamžite vypredaná, takže samotný model prakticky vypadol dokonca aj z nasledujúceho katalógu na rok 2001. Našťastie, v katalógu na rok 2002 sa objavil opäť - v tom istom farebnom vyhotovení. (Nie však poboku s figúrkou pošťára v mierke 1:22,5 firmy Preiser, ktorú sme pri fotografovaní oldtimerovskej „bémvččky“ 1:18 použili my!)▼

▲ Dva bavoráky na dvoch kolesách - čierny BMW R 1100 S z roku 1997 a béžový BMW R 1200 C takisto z roku 1997 sa na trhu objavili v rámci „premiérového balíka“ po prvý raz v roku 2000. Vtedy sa zdalo, že firma Paulis Model Art hodlá v tejto špecifickej oblasti spodobovať len motocykle značky BMW. Omyl! V roku 2002 prídu na rad aj ďalšie značky: Honda, Yamaha, Suzuki, BSA, Triumph, Muench, Norton, Kawasaki a prirodzene aj Ducati. Skrátka, tešiť sa možno na motocykle moderných značiek práve tak, ako na motocyklové veterány...

▲ Nápad vyjadriť lásku k motocyklom v takejto podobe bol vcelku jednoduchý: Na sedadlo modelu BMW R 1200 z roku 1997 (1:18) sme posadili figúrku stredovekého rytiera zo série Elastolin firmy Preiser (1:25), aby sme tak výrazne vylúčili hanlivé slovné označenia tých, ktorí s rukami na riadidlách dokážu predbehnúť aj vietor. Alebo sme tam mali radšej posadiť figúrku rozvášneného Vikinga? (... keďže v historickej sérii Elastolin nechýbajú ani takéto figúrky?)

◀ Červený BMW F 650 ST z roku 1997 je zatiaľ posledným už existujúcim modelom v mierke 1:18 zo série Minichamps. Navzdory pre tento typ motorových vozidiel malým fyzickým rozmerom (dĺžka okolo 130 mm) na modeli možno nájsť aj tachometer; prirodzene s odčítateľnou stupnicou! Jednoducho, jeden by sa takmer divil... (Figúrka bicyklistu s basou firmy Preiser je zhotovená v mierke 1:22,5)